

INFORMATIVNO-POLITIČKI TIJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257
9 771451 425001

BROJ
611

Subotica, 19. prosinca 2014. Cijena 50 dinara

PUNA USTA TURIZMA,
A NIGDJE TURISTA

VRIJEME DARIVANJA

TELEVIZIJA,
DA ILI NE?

BUDUĆNOST JE
U OBITELJSKOM BIZNISU

INTERVJU
ZVONIMIR PELAJIĆ

Dan zajednice
**Hrabro ostvarujte
svoja prava!**

AKCIJA!

SG

internet

već od
649 din

TIPPNET

SUBOTICA

KARADORDEV PUT 2

TEL: 024/555765

WWW.TIPPNET.RS

Јавно комунално предузеће „Суботицaгaс“ • Суботица
Szabadkai Gázművek Kommunális Közvéllalat • Szabadka
Javno komunalno poduzeće „Suboticaplin“ • Subotica

Za Vaš topli dom

24000 Subotica, Jovana Mikića 58

tel: 024/641-200, fax: 024/641-220

Dežurna služba : 024/641-211

Božićni koncerti

Subotica

20.12.2014. u 20.00 sati

Velika vijećnica Gradske kuće u Subotici

Tavankut

21.12.2014. u 10.30 sati

Crkva Srca Isusova u Tavankutu

Nastupaju

Zbor "Jeka Primorja"

Jose Butorac

POKROVITELJ

Primorsko-goranska županija (Republika Hrvatska)

SUORGANIZATORI

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata * HGU "Festival
bunjevačkih pisama" * HKPD "Matija Gubec" Tavankut

AKTUALNO

Sastanak u Pokrajinskoj vladi s predsjednicima nacionalnih vijeća..... 7

TEMA

Projekt *Minority Integration Network* – MINTEGNET
Razvijanje međunacionalnog dijaloga..... 10

Predsjednički izbori u Republici Hrvatskoj 2014.
Kampanja predsjedničkih kandidata..... 11

INTERVJU

Zvonimir Pelajić, profesor glazbene kulture
Svatko, tko želi, može dati svoj doprinos 12-13

SUBOTICA

Poduzeće *Suncokret* obilježilo 25 godina uspješnog rada
Ponovno bih radio isto 19

ŠIROM VOJVODINE

Tjedan Caritasa
Vrijeme darivanja..... 26-27

KULTURA

Izložba hrvatske likovne udruge CROART
Slika se nudi oku..... 32-33

SPORT

Pavle Matarić, pročelnik sportske sekcije HKUD
Vladimir Nazor u Somboru
Privući mlade u Nazor 55

Pobjedničke karte

Prilikom svečanosti obilježavanja jednog od praznika hrvatske zajednice u Republici Srbiji, dana izbora za prvo Hrvatsko nacionalno vijeće, prošloga petka u Subotici, uručena su priznanja HNV-a vlč. **Marku Kljajiću** za društveni rad u hrvatskoj zajednici, **Zvonimiru Pelajiću** za doprinos hrvatskoj kulturi i **Mariji Dulić** za doprinos obrazovanju na hrvatskom jeziku.

Aktualni problemi uvijek postoje u ostvarivanju prava i statusa ovdašnje hrvatske manjinske zajednice, određenih problema će i dalje biti, no, na ovoj svečanosti nije bilo mjesta za »žalopojke«, ali je bilo mjesta za ponos, jer, kao što je istaknuo predsjednik HNV-a dr. **Slaven Bačić**, danas se u ovdašnjim školama uči hrvatski jezik, aktivno je 40-ak hrvatskih udruga u Vojvodini, postoje hrvatski tiskani i elektronički mediji koji su financirani iz državnog proračuna, a pripadnici hrvatske manjinske zajednice mogu ostvarivati i prava iz oblasti službene uporabe materinskog jezika.

Nakon što je istaknuo postignuća, do čije se realizacije mnogo radilo, predsjednik Bačić je rekao pravu stvar, a to je da se sada prvo trebamo okrenuti nama samima i prakticirati naša manjinska prava, pokazujući time da cijenimo sebe, jer ako to ne činimo, ni drugi nas neće poštovati.

»U svakoj zemlji drugačije zvuči Hamletovo pitanje«, aforizam je *Stanislawa Jerzy Leca*, a za nas je sada značajno istaknuti da su svo troje laureata ovogodišnjeg priznanja HNV-a dali svoje doprinose u oblastima kulture i obrazovanja, a kultura i obrazovanje su općenito pobjedničke karte, jer su pretpostavka bilo kakva razvitka. Na dobrom smo putu, ostaje nam da to svjedočimo i osobnim primjerom.

A na vrata nam već kuca Nova godina. Oni, kojima su lisnice deblje, mogu za sat vremena stići avionom kompanije *Air Serbia* iz Beograda do Zagreba, jer su nedavno, nakon 23 godine obnovljeni letovi na ovoj liniji, i ispratiti staru godinu u Hrvatskoj, a mjesta ima »koliko hoćeš« u svim hotelima, restoranima i kafićima koje organiziraju doček, pišu hrvatski mediji. Dakle, rezervacija je malo, a samo doček uz cijenu novogodišnje večere iznosi oko 450 do 1000 kuna po osobi, ovisno o kategoriji hotela i pjevačkoj zvijezdi koja ih zabavlja, znači od 60 do 130 eura, dok se cijena samo dva noćenja s večerom i dočekom uz zabavu poznatih pjevača penje na 1500 kuna po osobi, znači na 200 eura. Recesija je u Hrvatskoj očigledno učinila svoje, pa za novogodišnji provod udvoje, malo tko još može i želi izdvojiti spominjane sume, a kako stvari stoje u Srbiji, malo će biti ovdašnjih gostiju u Hrvatskoj u *najluđoj noći* u godini.

Vidjet ćemo hoće li se karte putnika za letove avionima *Air Serbia* pokazati vremenom kao pobjedničke za ovu avio-kompaniju, a za sada, javni dug Srbije bit će uvećan za 19,3 milijardi dinara, koliko iznose obveze ove avio-kompanije, koje će preuzeti država.

Eto, Hamletovo pitanje »biti ili ne biti?«, ako tome još dodamo i pitanje »kako biti?«, zaista drugačije zvuči u svakoj zemlji.

Z. S.

SUMMIT »KINA PLUS 16« U BEOGRADU

Suradnja s Kinom ima veliki potencijal

Oko polovice svjetskog rasta gospodarstva u slijedećih pet godina dolazit će iz Azije, a da bi države s ovog područja to iskoristile, moraju se mijenjati

U Beogradu je 16. i 17. prosinca održan summit šefova vlada Kine i 16 država srednje i istočne Europe. U kineskom izaslanstvu je bilo 200 poslovnih ljudi njihovih vodećih tvrtki na čelu s premijerom **Li Keqiangom**, a pripremili su i 10 milijardi dolara – za projekte u ovom dijelu Europe. Gotovo 2000 sudionika Summita s optimizmom gleda na potencijalnu suradnju. Europa nastoji izaći, a kinesko se gospodarstvo mijenja iz temelja. Oko polovice svjetskog rasta gospodarstva u slijedećih pet godina dolazit će iz Azije, a da bi države s ovog područja to iskoristile, moraju se mijenjati.

GRADIT ĆE SE PRUGA BEOGRAD – BUDIMPEŠTA

»Pronašli smo zajednički jezik za rješavanje nagomilanih ekonomskih problema, prije svega u području infrastrukture, prometa, energetike i turizma«, rekao je premijer Srbije **Aleksandar Vučić** na zajedničkoj press-konferenciji s kineskim premijerom Li Keqiangom, u utorak poslije plenarne sjednice Summita u Palači Srbije. Vučić je rekao da je dogovorena izgradnja pruge Budimpešta–

Beograd, koja bi se kasnije trebala proširiti i do Makedonije i Grčke, što su odlične vijesti za Srbiju. »Razgovarali smo i o drugim projektima, ne samo o Termoelektrani *Kostolac*, već i o izgradnji industrijske zone, luka, prometnih čvorišta, dovođenju kineskih kompanija, rekao je

stavljajući jedinstvenog tržišta i olakšati proširenje EU«, poručio je Li. Napomenuo je da su na Summit pozvani i posmatrači iz EU, što pokazuje da je suradnja Kine s ovom regijom, dio suradnje Pekinga s Unijom. Li je izrazio nadu da će suradnja Kine i zemalja Središnje i Istočne

u Rijeci, aerodrom na Krku, TE Osijek, istraživanje nafte i plina na kopnu, sve su to projekti koji zanimaju Kineze, prenosi HRT. Suradnja Kine i zemalja srednje i Istočne Europe raste, i ove bi godine trgovinska razmjena trebala premašiti 60 milijardi dolara, a plan je da će u idu-

Vučić i istaknuo da je zadovoljan rezultatima razgovora.

Premijer Kine Li Keqiangom je, na konferenciji za medije, rekao da su prisutni lideri podvukli da suradnja s Kinom ima veliki potencijal. Suradnja Kine s regijom Središnje i Istočne Europe je u saglasnosti s procesom europske integracije i pravnim okvirima EU, istaknuo je Li. »Kina može pružiti opremu i financijsku potporu u izgradnji infrastrukture i to može pomoći Europi u uspo-

Europe pridonijeti miru i stabilnosti u cijelom svijetu.

TRGOVINSKA RAZMJENA PREKO 60 MILIJARDI DOLARA

Summitu je prisustovala i hrvatska ministrica vanjskih i europskih poslova **Vesna Pusić** koja je imala s kineskim premijerom Lijem Keqiangom bilateralni sastanak. Ona je prije toga izjavila da je mnogo prostora za suradnju. Zagrebačka obala

ćih pet godina udvostručiti. Osim ministricе vanjskih i europskih poslova Vesne Pusić u Beogradu je bio i ministar pomorstva, prometa i infrastrukture **Siniša Hajdaš Dončić**. Premijer **Zoran Milanović** otkazao je sudjelovanje jer se srbijanske vlasti nisu distancirale od ratnohušakačkih govora optuženog ratnog zločinca **Vojislava Šešelja**. Kazao je i da na takvim sastancima nije dogovoren nijedan ozbiljniji posao.

ISTRAŽIVANJE

Većina Hrvata bi uvjetovala članstvo Srbije u EU

Većina građana Hrvatske blokirala bi članstvo Srbije u Evropskoj uniji sve dok se ne riješe otvorena pitanja između dvije zemlje, pokazalo je istraživanje *Alfeus polisi insajta* u suradnji s agencijom *Ipsos plus*.

Na pitanje treba li Hrvatska uvjetovati ulazak Srbije u EU rješavanjem otvorenih pitanja s Hrvatskom, kao što je to činila Slovenija

prema Hrvatskoj, potvrdno je odgovorilo 61,5 posto sudionika u anketi, prenosi sajt index.hr, izvještava Beta.

Odgovor »ne« dalo je 26,3 posto ispitanika, dok je neodlučnih bilo 12,2 posto.

Promatrano po stupnju obrazovanja, za blokiranje pregovora Srbije i EU najviše je među visokoobrazovanima (69 posto).

Među građanima koji imaju završenu samo osnovnu školu, taj stav ima 59 posto, a među onima sa srednjom školskom spremom 61 posto.

Teritorijalno gledano, najviše zagovornika uvjetovanja Srbije na putu ka EU, ima u Gradu Zagrebu (74 posto), dok najviše protivnika blokiranju pregovora Srbije i EU živi na području sjeverne Hrvatske (41 posto).

NYILAS S NOVOIZABRANIM PREDSJEDNICIMA NACIONALNIH VIJEĆA

Ugovori o dodjeli novčanih sredstava

Potpredsjednik Pokrajinske vlade i pokrajinski tajnik za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice **Mihály Nyilas**, sastao se u ponedjeljak s novoizabranim predsjednicima 14 nacionalnih vijeća nacionalnih manjina s teritorija AP Vojvodine. Ovom prilikom potpisani su ugovori o dodjeli novčanih sredstava ovim pokrajinskim institucijama za financiranje njihovih redovitih djelatnosti. Riječ je o sredstvima izdvojenim rebalansom ovogodišnjeg pokrajinskog proračuna. Ovom prilikom razgovorano je i o unapređivanju suradnje između resornog tajništva i nacionalnih vijeća nacionalnih manjina.

Pokrajinski tajnik **Mihály Nyilas**, upoznao je goste s radom Tajništva, osvrnuvši se na financiranje rada nacionalnih savjeta nacionalnih manjina, koji imaju registrirano sjedište na teritoriju AP Vojvodine. Kako je podsjetio, u 2014. godini za financiranje nacionalnih vijeća, Tajništvo je izdvojilo 40.000.000 dinara za redovnu i 15.000.000 dinara za razvojnu djelatnost. Rebalansom pokrajinskog proračuna osigurano je dodatnih 20.000.000 dinara za financiranje ovih institucija.

»Iznos sredstava za dodjelu se utvrđuje na osnovu upitnika, koje početkom svake godine, Tajništvo dostavlja nacionalnim vijećima s teritorija AP Vojvodine, kako bi vijeća unijela podatke za svoju nacionalnu zajednicu u vezi s ostvarivanjem nadležnosti u oblasti obrazova-

sredstvima za navedenu namjenu u određenoj proračunskoj godini.

János Oros, pomoćnik pokrajinskog tajnika za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice je ukratko izložio situaciju koja je nažalost evidentna

Prisutni predsjednici i predstavnici nacionalnih vijeća su prilikom današnjeg susreta, ukratko predstavili svoje planove i dosadašnji rad uz konstataciju da je predstojeća suradnja s Pokrajinskim tajništvom za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne

nja, kulture, informiranja i službene uporabe jezika i pisma«, istakao je **Mihály Nyilas**. On je ukazao da se na osnovu podataka iz dostavljenih upitnika, utvrđuje broj bodova i određuju iznosi za dodjelu finansijskih sredstava za svako nacionalno vijeće, u skladu s proračunskim

u našem zakonodavstvu. Kako je istaknuo, pravno nije jasno definirana ingerencija nacionalnih vijeća, kako je u nekim segmentima zakona Ustavni sud utvrdio da više odredbi zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina nije u suglasnosti s Ustavom.

zajednice od izuzetnog značaja za ove institucije, kao i potreba umrežavanja svih nacionalnih vijeća u cilju zajedničkog interesa. Pokrajinski tajnik **Mihály Nyilas** je predložio da ponovni susret s predsjednicima nacionalnih vijeća bude održan u ožujku 2015. godine.

NOVE INVESTICIJE U VOJVODINI

Vojvodina – najbolji region za investicije

Predsjednik Pokrajinske vlade dr. **Bojan Pajtić** sastao se sa **Sandrinom Bertinijem** i **Antonijem Bugiolcchiom**, 15. prosinca, vlasnicima talijanske kompanije *Plados-Telma*, koja je, nakon asistencije vojvođanskog VIP fonda, odlučila započeti proizvodnju u Novoj Pazovi. Kompanija se bavi visokotehnološkom proizvodnjom kuhinjskih sudopera od specijalne mješavine materijala koji sami proizvode i njeni proizvodi spadaju u grupu *zelene tehnologije*.

Plados - Telma planira da inicijalno investira u pogon i opremu oko 2 miliona eura u periodu 2014.-2017. godine i da zaposli između 80 i 110 radnika. Kada bude radila punim kapacitetom, proizvodit će oko 90.000 sudopera godišnje, koje će biti namijenjene za Istočnu Evropu i Rusiju.

Predsjednik Pokrajinske Vlade dr. **Bojan Pajtić** je rekao da je pokrajinska administracija snažno posvećena privlačenju stranih investicija, o čemu govore i priznanje *Financial Timesa*, koje je Vojvodina dobila kao najbolji region srednje veličine u Europi za privlačenje investicija iz inozemstva.

Pokrajinska Vlada spremna je da preko svojih programa podrške inozemnim investicijama i novom zapošljavanju, podrži i kompaniju *Plados-Telma* u Novoj Pazovi. Preko Razvojnog fonda Vojvodine, osigurala je i poslovni prostor za novu tvornicu koja će raditi pod imenom *P&T design*.

SVEČANOST POVODOM DANA IZBORA ZA PRVO HRVATSKO NACIONALNO VIJEĆE

Hrabro ostvarujte svoja prava

Poboljšanju položaja Hrvata ključan je angažman svakog pojedinca, vijećnika i člana svakog tijela HNV, a osobito svih profesionalnih uposlenih u manjinskim institucijama koji osobnim primjerom moraju svjedočiti o ostvarivanju manjinskih prava, kazao je dr. Slaven Bačić

Dan izbora za prvo Hrvatsko nacionalno vijeće, koji je jedan od četiri praznika hrvatske zajednice u Republici Srbiji, obilježen

Osnivanjem ovog krovnog tijela Hrvata u Srbiji otpočelo je ostvarivanje prava na manjinsku samoupravu u četiri zakonom određena područja (obrazova-

najbolji primjeri laureati današnjih priznanja«.

»Kada je riječ o našim pravima i statusu kao da smo prečesto negativno raspoloženi.

mislio da ćemo u školama učiti hrvatski jezik, da ćemo imati 40-ak aktivnih hrvatskih udruga u Vojvodini, da ćemo moći čitati odnosno slušati hrvatske tiskane i elektronične medije financirane iz državnog proračuna, da ćemo imati prava dobiti službene dokumente na hrvatskom jeziku ili da ćemo na zgradama općine, mjesnih zajednica, policije i uprave moći pročitati nazive ovih tijela i na hrvatskom jeziku? I zato držim da se prvo trebamo okrenuti nama, pripadnicima hrvatske zajednice, i zapitati se koristimo li naša prava«, kazao je dr. Bačić uz konstataciju da još i dan danas mnogi, čak i prominentni članovi naše zajednice među njima čak i vijećnici HNV-a ne čitaju *Hrvatsku riječ*, a dešava se i da profesionalno uposleni u hrvatskim institucijama jedva na neki način prakticiraju manjinska prava na čijem su uspostavljenju često mukotrпно radili, kao da su ove institucije zbog zaposlenih, a ne da su institucije za dobrobit svih Hrvata i Hrvatica u Republici Srbiji.

»Zato naglašavam da je u poboljšanju položaja Hrvata

je u petak, 12. prosinca, svečanošću u dvorani Nove općine i uručivanjem priznanja zaslužnim pripadnicima hrvatske zajednice. Priznanje HNV *Ban Josip Jelačić* za društveni rad u hrvatskoj zajednici uručeno je vlč. **Marku Kljajiću**, priznanje *Dr. Josip Andrić* za doprinos hrvatskoj kulturi uručeno je **Zvonimiru Pelajiću** i priznanje *Pajo Kujundžić* za doprinos u obrazovanju na hrvatskom jeziku **Mariji Dulić**.

Ove godine je 12. obljetnica od osnutka HNV kada je 15. prosinca 2002. godine izabrano 35 vijećnika prvog saziva.

nje, kultura, informiranje i službena uporaba hrvatskog jezika), a upravo je zbog važnosti taj dan kasnije proglašen jednim od četiri praznika.

KORISTITI PRAVA

Predsjednik HNV **dr. Slaven Bačić** istaknuo je da za ostvarivanje manjinskih prava nije ključno djelovanje niti Hrvatskog nacionalnog vijeća, niti vlasti, »nego nadasve djelovanje samozatajnih ali istovremeno gorljivih članova naše zajednice u svim mjestima u kojima žive Hrvati u Vojvodini i Beogradu, čega su

Stalno govorimo o poteškoćama, a zaboravljamo postignuća u proteklom desetljeću. Tko je prije deset ili petnaest godina

NAGRADA ZA SVE UČITELJICE

Umirovljena učiteljica Marija Dulić: »Bila sam učiteljica, ali kratko vrijeme. Radila sam na salašarskoj školi u Crnkovom kraju odmah poslije rata, 1945. godine. Predavali smo na hrvatskom jeziku i to je bilo prvi puta u školama, jer za vrijeme Kraljevine Jugoslavije nije se govorilo hrvatski u školama. Radila sam sa svim svojim prijateljicama, učiteljicama i učiteljima, bili smo jako mladi i radili smo s puno entuzijazma, volje, s puno srca među svojim narodom. Uopće se nisam nadala ovoj nagradi, to nije moja nagrada, to je nagrada za sve one učitelje koji su tada radili u našim školama u nastavi na hrvatskom jeziku.«

vlč. Marko Kljajić, Marija Dulić, Zvonimir Pelajić i dr. Slaven Bačić

ključan angažman svakog pojedinca, vijećnika i člana svakog tijela HNV, a osobito svih profesionalnih uposlenih u manjinskim institucijama koji osobnim primjerom moraju svjedočiti o ostvarivanju manjinskih prava. Večerašnja tri lauerata upravo su primjer kako pojedinačni naponi članova naše zajednice u broju daju veliki rezultat. Oni nikada nisu pitali što im je dala hrvatska zajednica ili što će dobiti od hrvatske zajednice, već su sebe, nesebično dali zajednici», kazao je dr. Bačić čestitajući praznik svim pripadnicima hrvatske zajednice u Republici Srbiji i pozivajući da »osobnim primjerom hrabro ostvarujete manjinska prava koja nam pripadaju, da sudjelujete u radu kulturnih udruga i posjećujete njihove manifestacije, da redovito čitate

hrvatski tisak i gledate TV dnevnik na hrvatskom, da upisujete djecu na nastavu na hrvatskom, koristite svoje pravo na službenu uporabu hrvatskog jezika i latiničnog pisma u svim prilikama, jer ćemo samo na taj način pokazati da cijenimo sebe, a bez toga drugi nas neće uvažavati», kazao je predsjednik HNV dr. Slaven Bačić.

MISLI VODILJE

Predstavnik Državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Ivan Zeba** je čestitajući praznik želio novom sazivu HNV puno uspjeha u budućem radu istaknuvši da HNV kao najviše zastupničko tijelo Hrvata u Republici Srbiji ima zadaću brinuti o preostalim Hrvatima u ostvarivanju prava na područ-

ju kulturne autonomije. »Raduje činjenica da je HNV u teškim okolnostima, koje u Republici Srbiji nisu naklonjene, uspjelo, posebice u području obrazovanja na hrvatskom jeziku i latiničnom

u RS na ustrajnom i mogu reći tvrdoglavo čuvanju svog hrvatskog jezika, nacionalne povijesti i kulture, a sve kako bi sačuvali svoju hrvatsku svijest i hrvatski identitet. Koristim prigodu zaželiti da vaše temeljne odrednice djelovanja, zaštita i očuvanje nacionalnog identiteta, kulturnih i tradicijskih vrednota te posebice nedjeljivost hrvatskog manjinskog korpusa, budu misli vodilje u vašem daljem djelovanju», kazao je Ivan Zeba.

Povodom dodjeljivanja nagrada pojedincima za doprinos u društvenom radu, te u područjima kulture i obrazovanja, skupu se obratio **Mato Groznica**, predsjednik Povjerenstva za dodjelu priznanja HNV-a, istaknuvši da se izgradnjom sustava nagrađivanja htjelo prepoznati one osobe koji svojim radom i pregalaštvom bivaju svima u zajednici zvijezde vodilje i svjetionici koji svojim primjerom i drugima pokazuju

POTAKNUT TEŠKIM DEVEDESETIM GODINAMA

Vlč. Marko Kljajić, kroničar života Hrvata u Srijemu, autor publicističkih i književnih djela: »Počasćen sam priznanjem, ali i iznenađen jer ga nisam očekivao. Na neki način me je upravo teška situacija devedesetih godina potaknula da se bavim publicistikom, spisateljstvom i poezijom, da nije bilo toga vjerojatno se ne bih ni bavio time. Kad su mi javili da ću primiti ovu nagradu, za sebe sam rekao – pa, nisi baš puno ni zaslužio to. Naime, tih godina nije bilo puno 'radnika', tko je tada pisao o stradanju Hrvata u Srijemu prepoznatljivom po sindromu *Hrtkovački sindrom*? Znamo što su tada pisali novinari ovdje u Srbiji i tada u SRJ. Na neki način sam bio potaknut tom situacijom i tad sam se latio toga posla, uz neku moralnu podršku znanaca, prijatelja i novinara iz opozicijskog miljea.«

KULTURA JE ZAPOSTAVLJENA

Suradnik *Hrvatske riječi* i inicijator osnutka HKPD **Matoš** u Plavni Zvonimir Pelajić: »Iznenađen sam ovim priznanjem za sudjelovanje i doprinos kulturnom životu hrvatske zajednice u Vojvodini, jer sam mislio da ima i drugih ljudi koji se bave ovim pitanjem. Htio sam biti primjerom za mnoge mlađe od mene jer bi trebalo biti mnogo više ljudi uključeno u područje kulture koja je doista vrlo zapostavljena u ovom dijelu zemlje. Želio sam biti primjer da uvedem nove ljude, možda nisam uspio dovoljno ali ipak sam nešto uradio u tome, a to su prepoznali prije svega Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i HNV, koji su pratili ono što sam radio.«

pismu, postići dobre rezultate. Samo zajedničkim djelovanjem možemo polučiti konkretne rezultate te zbog toga očekujemo i posebno ćemo poticati aktivan stav Hrvata iz Republike Srbije, vaše ideje, potrebe i konkretne prijedloge glede unapređenja suradnje koja treba biti učinkovita i kvalitetna te utemeljena na partnerskim odnosima. Zahvaljujem se svim pripadnicima hrvatske manjinske zajednice

put te na taj način im iskazati priznanje i odati poštovanje.

Svečanosti proslave Dana HNV nazočili su vijećnici HNV, politički i kulturni predstavnici, predstavnici lokalne samouprave te članovi diplomatskog kora Republike Hrvatske. U kulturnom dijelu programa nastupili su članovi tamburaškog orkestra Hrvatske glazbene udruge *Festival bunjevački pisama*.

S. Mamužić

PROJEKT MINORITY INTEGRATION NETWORK – MINTEGNET

Razvijanje međunacionalnog dijaloga

Ovaj seminar je bio idealno mjesto da jedni i drugi proširimo vidike, naučimo nešto novo, ne razmišljamo jedni o drugima kao o neprijateljima, nego da prevaziđemo »različitost« ukoliko ona uopće i postoji, istaknula je sudionica seminara Branka Milković iz Hrvatske

Projekt pod nazivom *Minority Integration Network – MINTEGNET* realiziran je u Novom Sadu od 10 do 13 prosinca u suradnji s Novosadskom novinarskom školom. Sudionici projekta bili su mladi akademici iz Hrvatske i Srbije po preporuci njihovih vijeća.

Riječima pozdrava sudionicima su se obratili **Tomislav Žigmanov** ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, **Branko Jurišić** zamjenik predsjednika Srpskog nacionalnog vijeća u Hrvatskoj i **Dubravka Valić Nedeljković**, profesorica Filozofsko fakulteta u Novom Sadu.

KAKO DO PROMJENA?

Za glavni cilj projekta postavljeno je razvijanje međunacionalnog dijaloga hrvatske nacionalne zajednice u Srbiji i srpske nacionalne zajednice u Hrvatskoj i realiziranje međunarodnih ugovora Srbije i Hrvatske. Projektom se želi potaći razvoj sigurnog i tolerantnog društva i poboljšati dijalog ove dvije manjinske skupine s većinskim stanovništvom.

Seminar prije svega povezuje manjine koje su faktički nove

manjine, iz *Ex Yu*, gdje su mogle usporediti položaj, kako i na koji način mogu zajedno rješavati neke probleme koje imaju kao zajedničke. Temeljni cilj bio je educirati sudionike kako napraviti promjene koje će biti bazirane na vrijednostima i prije svega na ostvarivanju prava na manjin-

stavicama Srpske manjinske zajednice iz Hrvatske», rekao je Žigmanov.

Srpsko nacionalno vijeće je došlo na ideju, kroz iskustvo, da bi se ovakva akademija trebala realizirati s Hrvatskim nacionalnim vijećem kako je istaknula voditeljica programa **Spomenka**

nja problema gdje bi oni bili naši lobisti u Hrvatskoj, a mi njihovi u Srbiji», istaknuo je optimistički sudionik seminara **Mladen Petreš** iz Tavankuta.

»Ovaj seminar je bio idealno mjesto da jedni i drugi proširimo vidike, naučimo nešto novo, ne razmišljamo jedni o drugima kao o neprijateljima, nego da prevaziđemo 'različitost' ukoliko ona uopće i postoji«, istaknula je sudionica seminara **Branka Milković** iz Hrvatske.

Sudionici seminara imali su organiziran posjet Skupštini AP Vojvodine gdje ih je ugostio **János Oros** pomoćnik pokrajinskog tajnika za nacionalne zajednice. Također su imali prigodu biti i gosti na Radio-televiziji Vojvodine.

Seminar će se nastaviti koncem drugog mjeseca iduće godine u Zagrebu, a najbolja ideja dobit će potporu u vidu novčane pomoći kao i mentorsku podršku.

Projekt je održan na inicijativu Srpskog nacionalnog vijeća iz Zagreba i potporu Hrvatskog nacionalnog vijeća iz Srbije uz financijsku potporu fondacije *Balkan Trust for Democracy*.

Anita Klinac

UOČENI PROBLEMI

Probleme koje su istaknuli sudionici iz Srbije za Hrvate u Srbiji je obrazovanje na materinjem jeziku kao i tiskanje knjiga, dok su Srbi iz Hrvatske istaknuli pitanje vraćanje imovine poduzetnicima i stipendiranje studenata.

sku zajednicu, manjinsku uporabu jezika i školovanja ili ono što je problem nacionalne manjine.

Kako je istaknuo Tomislav Žigmanov, Hrvatska zajednica u Vojvodini još uvijek nema razvijen sustav i sadržaje i edukacije kada su u pitanju pojedina znanja i vještine koje su potrebne čovjeku za javni život. »Sigurno da mladi pripadnici Hrvatske zajednice provodeći dane na ovakvim skupovima osnažuju sebe za kompetentnije reagiranje na izazove pred kojima se nalaze, s druge strane mislim da je jako važno biti dio jednih ovakvih edukacijskih programa s pred-

Đurić. »Ni u jednom momentu u programu ne postoji ono što bi sudionike vraćalo u prošlost regije. Cilj projekta je da mladi ljudi odrastaju zdravije«, rekla je Đurić.

DOJMOVI

»Seminar je ispunio moja očekivanja koje sam na početku radionice napisala na papirić, a to je da se upoznam s problemima s druge strane granice i da nađemo načine kako ih riješiti. Stekli smo prijatelje na koje se možemo i osloniti u nekom budućem radu prilikom rješava-

PREDSJEDNIČKI IZBORI U REPUBLICI HRVATSKOJ 2014.

Kampanja predsjedničkih kandidata

Nakon što je Državno izborno povjerenstvo objavilo liste predsjedničkih kandidata za izbore u Republici Hrvatskoj, krenula je 9. prosinca, službena izborna promidžba, a trajat će do izborne šutnje 26. prosinca u ponoć.

Predsjednički kandidati – **Kolinda Grabar Kitarović** s Grobnika, **Ivo Josipović** na Trgu maršala Tita, **Milan Kujundžić** iz Vukovara, i **Ivan Vilibor Sinčić** žestokom kritikom postojećeg sustava, krenuli su u službenu kampanju za predsjedničke izbore, čiji će se prvi krug održati usred blagdana, 28. prosinca.

»ŽENA IZ NARODA«

Prva je u službenu kampanju krenula Kolinda Grabar Kitarović na predizbornom skupu koji je organizirala u rodnom Grobniku. U svom govoru je istaknula da s kampanjom kreće s tvrdog, čvrstog kamena, sa svog Grobničkog polja te poručila da je »žena skromnih, teških korijenja«. Nije izostala kritika aktualne Vlade, koje je prema njenim riječima »beščutna i bezidejna«, a predsjednika Josipovića je nazvala sukrivcem za situaciju u kojoj Hrvatska ide u propast, jer je tijekom mandata šutio o lošem radu Vlade.

»Neću prodavati floskule, izigravati profesora, ja sam Kolinda, žena iz naroda, ja sam vaša i bit ću vaša predsjednica, od prve sekunde ću samo raditi, neću šutjeti, za dobrobit Hrvatske kojoj ne trebaju stranici da je pokrenu, nego svi mi«, rekla je u prvom govoru Grabar Kitarović, kako prenosi Hina.

Odmah na početku kampanje, Grabar Kitarović je objavila svoju imovinsku karticu i uz predizborne skupove krenula i s donatorskim večerama na koji-

ma skuplja novac za svoju kandidaturu.

»TO JE PRAVI PUT«

Ivo Josipović u kampanju je krenuo sa zagrebačkog Trga maršala Tita, okružen premijerom **Zoranom Milanovićem**, ministrom **Mirandom Mrsićem**, šefom zagrebačkog SDP-a **Davorom Bernardićem** te drugim simpatizerima, javlja Hina.

»S ovog za mene vrlo važnog mjesta krećemo u izbornu pobjedu. Ovo je mjesto za mene posebno, jer je tu Pravni fakultet

je rezultirala time da nitko, bez obzira koliko je visoko ili nisko u nekoj hijerarhiji, ne može mirno spavati, ako se bavi korupcijom i kriminalom«, rekao je Josipović prilikom posjete radnicama iz udruge *Kamensko*, a aktualni predsjednik će do drugog mandata pokušati doći uz slogan: »To je pravi put«.

Predsjednik *Hrvatske zore* Milan Kujundžić započeo je kampanju u Vukovaru.

»Hrvatska je neuređena zemlja u kojoj su brojni zakoni prilagođeni pojedincima i patijskim elitama da bi oni

Hrvatsku i za cjelokupan hrvatski korpus.

»Međutim, mi koji nemamo prebivalište u Republici Hrvatskoj, mislim na ovdašnje Hrvate, osjećamo se Hrvatima drugoga reda, jer nemamo iste uvjete za glasovanje, kakve imaju Hrvati koji žive u Hrvatskoj, jer za nas postoji uvjet prethodne preregistracije, što je svakako u najmanju ruku čudan uvjet, jer toga nema u praksama u nekim drugim državama regiona. Drugi uvjet koji izaziva naš osjećaj za Hrvate drugog reda je potpuno smanjivanje broja izbornih mjesta. Tako da očekujem veoma malu izlaznost ovdašnjih glasača. Ne zato što smo indiferentni prema događanjima u matičnoj državi, nego zbog toga što u ovoj teškoj gospodarskoj krizi ljudi ne mogu priuštiti sebi da putuju po 100 kilometara do glasačkog mjesta i da tamo glasuju. Nadam se da će doći do promjene izbornog zakona, a do tada ostaje da se snađemo u uvjetima koji su tu. Pozivam sve glasače da se preregistri- raju do zakazanog datuma i da izađu na izbore i podrže nekog od kandidata.

Što se tiče DSHV-a, imajući u vidu da smo stranka desnice koja stremi centru, smatramo da je nama najbliža politička opcija HDZ-a i njihova predsjednička kandidatkinja Kolinda Grabar Kitarović, pogotovo imajući u vidu njenu veliku zainteresiranost za položaj Hrvata u susjednim državama i u dijaspori«, kaže Kuntić i zaključuje kako je glede cjelokupne ovdašnje hrvatske zajednice na svakome da odluči hoće li podržati jednog, drugog, trećeg ili četvrtog predsjedničkog kandidata.

Z. Sarić

na kojem sam studirao i gdje sam radio, tu je i nova zgrada Muzičke akademije na kojoj sam također radio, blizu je i gimnazija u koju sam išao, HNK gdje sam proveo mnogo vremena, muzej Mimara u koji sam često išao«, rekao je Josipović.

U tijeku kampanje, u nastupu na N1 televiziji, Josipović je objasnio da ustavnim promjenama koje predlaže ne traži povećavanje, već profiliranje ovlasti predsjednika, želi podjelu države na pet do osam regija i decentralizaciju te više novca i obveza za jedinice lokalne samouprave.

»U prvom mandatu sam promovirao novu pravednost, koja

mogli pljačkati i vladati«, rekao je Kujundžić, dok je najmlađi kandidat za predsjednika Ivan Vilibor Sinčić iz političko-aktivističke grupe *Živi zid* u kampanju krenuo ispred zgrade Sabora. Upozorio je da u Hrvatskoj ima »pola milijuna duhova, pola milijuna režimskih glasača« s obzirom na to da je nesređen popis birača.

KUNTIĆ: »NAJBLIŽA POLITIČKA OPCIJA HDZ-A«

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, **Petar Kuntić**, kaže da su ovi izbori važni i za državu

ZVONIMIR PELAJIĆ, PROFESOR GLAZBENE KULTURE

Svatko, tko želi, može dati svoj doprinos

Ovo priznanje bi trebalo biti poticaj i drugima da svojim radom i angažiranjem sudjeluju u očuvanju našeg jezika, kulture i kulturne baštine uopće i poticaj za uspon i porast kulturne svijesti u hrvatskoj zajednici u Vojvodini

Razgovor vodio: Zvonko Sarić

Laureatom priznanja Dr. Josip Andrić za doprinos hrvatskoj kulturi, koju dodjeljuje Hrvatsko nacionalno vijeće, ove je godine proglašen Zvonimir Pelajić, što je i bio povod za razgovor o stanju u našoj manjinskoj kulturi.

HR: Kako doživljavate priznanje koje vam je dodijeljeno od strane HNV-a za doprinos hrvatskoj kulturi?

Bio sam zatečen, a dakako i ugodno iznenađen kada sam saznao da ću primiti priznanje Dr. Josip Andrić koje dodjeljuje HNV za doprinos hrvatskoj kulturi. Počastvovan sam što sam baš ja ove godine dobio tu nagradu. Svjestan sam da ima još pojedinaca, koji su vjerojatno i zaslužniji od mene. Volio bih da nas je puno više koji radimo na polju kulture i koji se zalažemo da u svim segmentima bude vidljiviji doprinos pojedinaca i udruga. Svatko, tko želi, može dati svoj doprinos. Ja se trudim, sukladno mojim moguć-

nostima i potencijalima sredine u kojoj živim, što više doprinijeti unapređenju kulture ovdašnjih Hrvata i pokazivanju iste drugima. Posebice mi je drago da ovo priznanje nosi baš ime Dr. Josip Andrić, jer sam baš o njemu, njegovim djelima i doprinosu i posvetio najviše vremena i truda. Ovo priznanje bi trebalo biti poticaj i drugima da svojim radom i angažiranjem sudjeluju u očuvanju našeg jezika, kulture i kulturne baštine uopće i poticaj za uspon i porast kulturne svijesti u hrvatskoj zajednici u Vojvodini.

HR: Kako ocjenjujete stanje na aktualnoj kulturnoj manjinskoj sceni ovdašnjih Hrvata?

To je kompleksna tematika. Prije svega, dobro je da imamo Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata. Pozitivno je i što imamo četrdesetak hrvatskih kulturnih udruga. Dobra je praksa i obilježavanje jubileja i godišnjica rođenja ili smrti naših hrvatskih velikana koju je započeo Zavod prije

nekoliko godina. Mislim da još moramo poraditi na boljoj suradnji među udrugama, na profiliranju udruga glede raspoloživih resursa i kvaliteta kako bi došli do jasne slike tko u čemu ima najbolje resurse, tko kome može pomoći i na koji način. Smatram pozitivnom praksom utvrđivanje kalendara manifestacija hrvatskih udruga, ali nažalost, mnoge udruge se ne pridržavaju ugovorenih termina te nam se mnoga događanja poklapaju. Također je vidljivo da u udrugama, u kojima ima više mogućnosti i sredstava da stručne osobe vode pojedine odjele, ima i više pomaka i porasta kvalitete. Glede književnosti situacija je svake godine sve bolja. Pogledajte samo nakladničku djelatnost, sve je više izdanja na hrvatskome jeziku i hrvatskih autora. Od kapitalnog je značaja *Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* na kome radi Hrvatsko akademsko društvo. Izdanja *Hrvatske riječi*, ne samo tjednika i podlistaka već i nakladništva, sve su kvalitetnija

i brojnija. U oblasti obrazovanja došlo je do pomaka, napokon su tiskani udžbenici za nastavu na hrvatskome jeziku. Pozitivan je i primjer da se u sve više škola izučava hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, ali nažalost nemamo dovoljno stručnog kadra, ili bar ne u svim sredinama gdje se taj predmet izučava.

HR: Kakvo je Vaše mišljenje o odnosu zastupljenosti folkloru i drugih oblasti u kulturi u segmentima prakse naše manjinske kulture?

Folklor jeste bitan element svake nacionalne kulture, ali svakako ne treba biti jedini i glavni vid predstavljanja. Svaka nacionalna zajednica mora njegovati svoj materinski jezik, pismo, tradiciju, duhovnost, religiju i običaje. Kroz očuvanje i njegovanje svih segmenata možemo biti sigurni da ćemo uspjeti sačuvati svoj identitet, svoju kulturu, tradiciju i običaje. Folklor je bitan, jer je to širi pojam, nije samo pjevanje i plesanje. Tu se pred-

stavlja i tradicija, to je način da se očuva bogato narodno ruho, da se ne zaborave pjesme i plesovi iz svih područja, a samim tim i specifični govori i narječja kao primjerice šokačka i bunjevačka ikavica. U svakodnevnom govoru ikavica polako izumire, ali je zato sačuvana u brojnim pjesmama, bećarcima, popijevkama u kolu itd... Očekujem i nadam se da će, kako u kulturi, tako i u drugim segmentima, doći do porasta kulturne svijesti i većeg angažiranja pojedinaca, pripadnika naše manjinske zajednice.

HR: Kakva je situacija glede obnove samostana u Baču, koji je važan dio naše kulturne baštine?

Od četiri franjevačka samostana u Vojvodini, franjevački samostan u Baču pripada Hrvatskoj franjevačkoj provinciji sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu. Predstojnik franjevačkog samostana u Baču je fra. **Josip Špehar OFM**. Ovaj samostan ima veoma staro naslijeđe koje datira još iz VI. stoljeća kada je to bila Opatija svete Marije, ali kao današnja građevina i institucija prati se od XII. stoljeća. Ovaj drevni bački samostan preliminarno je uvršten u kulturna dobra koja će biti nominirana za upis na listu svjetske kulturne baštine UNESCO-a. U tijeku je obnova i revitalizacija, Vlada Srbije je potpisala ugovor s Europskom unijom, ali radovi idu sporo. Smatram da je očuvanje ovog jedinstvenog kulturnog spomenika veoma važno i da se tu više trebaju uključiti i Republika Hrvatska i naše institucije u Vojvodini.

HR: Kakva je perspektiva manifestacije *Dani A. G. Matoša i dr. Josipa Andrića* u Plavni?

Ova manifestacija je zaživjela i nadamo se da će postati i ostati tradicionalna. Organizirana je do sada već 6. puta, a u planu i programu rada naše udruge Hrvatsko kulturno umjetničko prosvjetno društvo *Matoš* planirana je i za 2015. Mi imamo viziju, a neiscrpna je tematika i ostavština ova dva velikana tako da materijala i ideja za svaku

narednu manifestaciju ne manjka. Ovi *Dani* zamišljeni su kao interdisciplinarna manifestacija koja bi trebala sadržati elemente etnografije, etnologije, povijesti, kulturologije, teologije te književno-znanstvenoga pristupa. Sudeći po nazivu manifestacije moglo bi se pretpostaviti da se ona svodi samo na *Matoša* i *Andrića*, što nije bila zamisao HKUPD-a *Matoš*. U svakom slučaju, ova dva velikana jesu u središtu događanja, ali svake se godine ovi *Dani* trebaju obogaćivati novim sadržajima i tematikom te biti vidom pamćenja povijesti, koja je inače prilično zanemarena i često krivo interpretirana u ovome kraju. Svesrdnu maksimalnu i stručnu pomoć, logističku podršku, pruža nam Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata. Nadamo se da će ovo probuditi pojedince u ovom malom mjestu iz letargije, pesimizma i nezainteresiranosti za kulturu, duhovnost i vlastitu povijest te da će se svake godine makar netko vratiti knjizi ili se aktivirati u udruzi. Uglavnom nije problem osigurati predavače, gostujućih orkestar, glumce i druge sudionike. Većinom se svi rado odazovu. Najveći problem su ipak financije. Naša manifestacija održava se uvijek koncem travnja, a do tada ne budu završeni ni natječaji, niti pristignu kakva sredstva te je s te strane najveći problem. U budućnosti očekujemo bolju suradnju s udrugama koje imaju orkestre ili tamburaške sastave, kako bi obnovili repertoar i izvodili *Andrićeva* djela.

HR: Napreduje li Vaše istraživanje rada i zaostavštine dr. Josipa Andrića?

Djela dr. Josipa Andrića su svijetle brazde koje je ostavio za sobom, kao putokaz za mnoga područja djelatnosti, a naša zadaća je da dolazeće generacije ne smiju ostati ravnodušne pri svemu tome niti to smiju zane-mariti. *Andrić* je bio novinar i urednik, književnik i publicist, muzikolog i skladatelj. Poznato je da je više godina diljem Vojvodine, posebice u Bačkoj i Srijemu, zapisivao pjesme i

napjeve. Ta obimna građa u vlasništvu je Instituta za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu. Stupili smo u kontakt s njima i odobreno nam je korištenje dijela rukopisne građe za obnovu i nadopunu repertoara našeg Društva te u svrhu znanstvenih istraživanja. Sada je u tijeku pribavljanje drugog dijela te građe. Značaj ovoga je za nas ogroman. Prvo, sačuvati od zaborava izvođenjem i istraživanjem, potom popularizirati i prenijeti novim naraštajima ovu baštinu u izvornom obliku.

HR: Jesu li značajni tragovi Julija Njikoša u tamburaškoj glazbi Vojvodine?

Julije Njikoš bio je zaslužni muzikolog, etnolog, skladatelj, melograf, glazbeni kritičar i dirigent, a uz to i prijatelj Plavne i Plavanjaca. Boravio je više puta u ovome mjestu i stekao simpatije mještana. Bio je i izravni sljedbenik i nasljednik glazbenog djela i stila dr. Josipa Andrića. Iako je prvenstveno obrađivao glazbu Slavonije i Baranje, nije mu bila strana ni tamburaška glazba u Vojvodini. Ostalo je mnogo građe iza njega, notnog materijala, zapisa, prepiske s dr. *Andrićem*. Dio toga poklonila nam je obitelj Julija Njikoša, supruga *Vera Svoboda* i kćerka *Vesna Njikoš Pečkaj*. Dio građe sačuvan je i u ostavštini dr. Josipa Andrića.

HR: Čime je A. G. Matoš vezan za Plavnu?

Matoš je vezan uz ovo malo podunavsko selo u kojem je davno stanovao njegov djed *Grga*, učitelj i kantor. Tu je rođen i Matošev otac i mi smo time ponosni. Matoš je u svojim djelima opisivao ljepote Bačke i Srijema, Dunava. Dolazio je u goste svom djedu u Plavnu. Posebice opisuje jedan svoj dolazak, kad je, bježeći iz vojske, došao skriti se kod djeda u »ubavo selo Plavnu«.

HR: Kako vidite budućnost rada udrugu u Baču, Vajskoj i Plavni?

U općini Bač registrirano je 5 hrvatskih kulturnih udrugu,

dvije u Baču, dvije u Vajskoj i jedna u Plavni. Nažalost, udruga *Mostonga* iz Bača ne funkcionira već gotovo godinu dana. Druga hrvatska udruga u Baču je Udruga građana *Tragovi Šokaca* koja je aktivna i sudjeluje u svim događanjima i poziva i ostale udruge na svoja događanja. U Vajskoj djeluje Hrvatsko kulturno prosvjetna udruga *Zora* koja organizira likovne kolonije, radionice i književne večeri i poziva ostale udruge i surađuje s njima, dok Hrvatsko kulturno umjetničko prosvjetno društvo *Dukat Vajska – Bođani* već više godina nije pozvalo nijednu od ostalih udrugu u općini Bač na svoja događanja, niti kao goste niti kao sudionike. Pozitivno je što su ove tri udruge i *Matoš* iz Plavne zajednički sudjelovale u manifestaciji *Šokci i baština 2014.* u Sonti i smatram da to treba biti praksa i ubuduće. Neminovno je da postojeće udruge moraju više surađivati. Postoji ideja o osnivanju hrvatskog kulturnog centra koji bi imao sjedište u Baču. Taj centar koordinirao bi rad svih udrugu, povezivao ih s drugim udrugama u Vojvodini i u inozemstvu, pružao stručnu i tehničku pomoć u izradi projekata, apliciranju na natječaje... Svako od ovih udrugu nedostaje ponešto od opreme ili ljudstva te bi tjesnijom suradnjom potpomagali jedni druge ali i zajednički provodili neke projekte.

HR: Imate li uvida u rad zborova koji djeluju u okviru naših udrugu i katoličke crkve?

Poželjno je da svaka udruga ima svoj zbor, ali zbog malobrojnosti članstva, najčešće su to samo pjevačke skupine. Veoma cijenim nastojanja većih udrugu, da uz stručno vodstvo njeguju zbarsko pjevanje. To opet povlači pitanje financija, jer stručne voditelje zborova treba plaćati. Pozitivan primjer je zbor *Jelačić* iz Petrovaradina. Smatram da je crkva u velikoj mjeri doprinijela očuvanju ne samo religije i duhovnosti već i hrvatskog jezika, pučkog crkvenog pjevanja, običaja i tradicije.

VOJVOĐANSKI TURIZAM IZMEĐU (NE)REALNIH OČEKIVANJA I MOGUĆNOSTI

Puna usta turizma, a gdje su turisti?

*Vojvodinu najviše obilaze turisti iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine i Slovenije *
Novi Sad, Palić i Subotica najomiljenija su odrednica.*

U službenoj prezentaciji Turističke organizacije Srbije Vojvodina je predstavljena kao mjesto s vojvođanskim salašima »razbacani po poljima, koji su odavno s poljoprivrede prešli na turizam. Izdvojeni od ostatka svijeta, plije-

s oko 2,2 milijuna turista koliko je prošle godine boravilo u Srbiji, jasno je da je tek mali broj njih poželio uživati u vojvođanskoj turističkoj ponudi. Je li Vojvodina neatraktivna za turiste ili mi ne znamo iskoristiti ono što bi mogla biti turistička prednost,

potražili smo u Turističkoj organizaciji Vojvodine. Od direktora **Gvozdena Perkovića** doznajemo da ih je prošle godine bilo 347.138, a u prvih devet mjeseci bilježi se povećanje broja turista za 6,6 postotaka. »Najviše turista u Vojvodini je iz Hrvatske, Bosne

je turistička ponuda Vojvodine«, kaže Perković za naš list. Prvi čovjek Turističke organizacije Vojvodine još dodaje da je turistička organizacija Vojvodine tijekom ove godine organizirala edukacije za 150 sudionika, kako bi im pomogla i kako bi ih naučila da naprave turistički proizvod kako da ga prodaju. A da bi se nešto prodalo mora se imati kome prodati i tu je ključ cijele priče o vojvođanskom turizmu.

ŠANSU TREBA ISKORISTITI

Profesorica Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Novom Sadu i šefica katedre za turizam **Snežana Besermenji** kaže da ekonomski efekti od turizma mogu biti značajni, a u svjetskim okvirima turizma je poslije naftne i automobilske industrije treća gospodarska grana. »Najbolji pokazatelj koliki su efekti od turizma pokazuje primjer Švicarske, koja je jedna od najstarijih turističkih zemalja i koja godišnje ostvari po stanovniku prihod od turizma od 44.000 dolara. Svjetska turistička asocijacija očekuje da će 2020. godine u svijetu biti 1,6 milijardi turista«, rekla je profesorica Besermenji u Somboru na konferenciji o turizmu. U tim globalnim kretanjima, gdje se očekuje porast interesiranja turista za zdravstveno rekreativni turizam u kontaktu s očuvanom prirodom i nautički turizam svoje mjesto mogla bi tražiti i Vojvodina.

Svaki salaš, restoran, čarda, mogli bi imati lepezu domaćih jela

ne šarmom nekih davnih vremena i čuvaju tradiciju Vojvodine«, uz tradicionalnu vojvođansku kuhinju s obiljem jela. Tu i takvu Vojvodinu prošle godine posjetilo je skoro 350.000 turista. Čini se ovako izdvojenom ova brojka značajna, ali ako se uspoređi

pitanje je kojim bi zato trebali pozabaviti oni koji kreiraju politiku u ovoj oblasti.

JEDINSTVENA PONUDA

Odgovor na pitanje koliko turista godišnje posjeti Vojvodinu

i Hercegovine i Slovenije, a najviše posjeta imaju Novi Sad, Palić i Subotica. Vojvođanski turizam je kombinacija aktivnog odmora, kulture, tradicije, manifestacija kojih imamo oko 1.200, lova, ribolova, toplica, visokog turizma. Sve to zajedno jedinstvena

ETNO KUĆA MALI BODROG

Jelisaveta Bešenji otvorila je 2008. godine u Monoštoru Etno kuću *Mali Bodrog*. Kuća je autentična monoštorska, stara 150 godina, sa krovom od trske, zemljanim podovima i starim šokačkim namještajem. »Dolaze nam đачke ekskurzije iz Sombora, Vrbasa, Apatina, udruženja umirovljenika iz Vojvodine, Beograda, turisti iz Švicarske, Mađarske, Hrvatske, Slovenije. Nije lako, ali kad postoji dobra volja i ljubav, kao i pomoć lokalnog udruženja *Podunav* nije teško«, kaže Jelisaveta, koja bespovratna sredstva namijenjena razvoju turizma koristi da bi poboljšala svoju turističku ponudu i ističe da to ipak nije posao od koga može živjeti.

DOBAR ZALOGAJ

Za profesora **Dragana Tešanovića**, s PMF-a u Novom Sadu, koji je također govorio na konferenciji u Somboru aduti somborskog i vojvođanskog turizma su hrana i tamburaši. »U Vojvodini žive ljudi različite nacionalnosti i svi su u ovaj kraj donosili svoje navike u prehrani i svoja tradicionalna jela. S tim u vezi značajne su turističke manifestacije čija je osnova ponuda hrane. Praktički ne postoji selo gdje se ne može definirati neki proizvod koji bi mogao biti osnovni motiv za dolazak turista u to selo. S druge strane, postoje etno salaši koji na svom meniju imaju samo jedan posto domaćih jela«, kaže profesor PMF-a. On pojašnjava da su domaća jela ona jela koja su autentična za jednu kuhinju, jedan restoran i jedan grad. Za to ne treba ni velike pameti i novca, već samo malo ideja i kreativnosti i svaki salaš, svaki restoran, čarda mogli bi imati lepezu domaćih jela. I što je vrlo važno ti proizvodi moraju biti standardizirani, što se tiče sastava, načina priprave i izgleda. Tešanović ističe da je vrlo važna geografska oznaka i zaštita podrijetla, jer su takvi proizvodi u Europi skuplji za 40 postotaka. »Geografska oznaka definira odakle je proizvod, a zaštita geografskog

podrijetla govori o svojstvima i autentičnim osobinama svakog proizvoda. Hajmo istražiti svako selo, da nađemo takve proizvode. Slovenci su takav projekt sprovodili pet godina, ušli su u svako selo i pronašli su 10 takvih proizvoda. Koliko je ta zaštita važna mogao bi ilustrirati

kroz boravišnu taksu i ostvareni broj noćenja. »Jedan turista kada dođe u grad on je veliki potrošač, a čak 30 posto novca koji potroši daje za hranu i piće«, kaže Tešanović.

Suštinu na kraju definira u nekoliko riječi – imamo bogatstvo hrane, treba je samo druga-

ponude koja obuhvata različitu ponudu na nekoj široj regiji. Jedan takav projekt, zajedno s devet općina u Bačkoj, počela je sprovoditi Regionalna razvojna agencija *Bačka*. Taj zajednički projekt podrazumijeva zajedničko kreiranje događaja i doživljaja za turiste iz zemlje i regije. Svaka od tih općina ima neku svoju turističku osobenost koja bi mogla biti dio budućeg rada i aktivnosti. Sama ideja projekta koji nosi naziv *Formiranje destinacijske menadžment kompanije Dunav* je u objedinjavanju turističke ponude na jednoj geografskoj regiji, u ovom slučaju Dunava i Fruške gore. Planiran je rad s vlasnicima vinskih kuća, malih obiteljskih salaša, s ljudima koji se bave izdavanjem soba, proizvođačima zdrave hrane. U Razvojnoj agenciji *Bačka* kažu da je ovo prvi veliki projekt u Srbiji koji treba dati podršku ruralnom turizmu, i paralelno s tim omogućiti razvoj poduzetništva na lokalnom nivou, razvoj proizvodnje hrane, vina... Konkretni rezultati očekuju se za dvije, tri godine.

Ako uspije, mogao bi ovo biti putokaz i za druge regije Vojvodine pa će ona priča s početka o broju turista u Vojvodini biti sasvim drugačija.

Zlata Vasiljević

RURALNI TURIZAM U EUROPI I KOD NAS

A da priča o ruralnom turizmu, koji se kada je riječ o Vojvodini najviše i potencira ima smisla, govori i to što taj vid turizma ima svoje mjesto i u Europskoj uniji, gdje se godišnje turisti za smještaj na autentičnim farmama i seoski kućama potroše 12 milijardi eura. Računajući i ostalu potrošnju taj prihod godišnje dostiže 26 milijardi eura. Direktno ili indirektno ruralni turizam u EU upošljava oko pola milijuna ljudi. Kako konstatiraju stručnjaci Departmana za turizam, hotelijerstvo i ugostiteljstvo novosadskog PMF-a najveći problem razvoja ruralnog turizma u Vojvodini je nepostojanje tradicije razvoja tog vida turizma. Turistička ponuda mogu biti salaši, turistička sela, seoska arhitektura, etno kuće i seoske turističke manifestacije.

primjer sudskog spora koji 40 godina vode Grčka, Njemačka i skandinavske zemlje oko toga čiji je feta sir. Zna se čija je feta, ali cilj je voditi sudski spor i ne dozvoliti da druga strana dobije preimućstvo«, kaže Tešanović.

On ističe da je problem što vlast uglavnom nema osjećaj koliki je značaj turizma kao gospodarske grane, jer nema evidenciju o njegovoj potrošnji, već se samo prihod evidentira

čije oblikovati i spakirati i poticajima pomoći onima koji se time bave. A da su financijski poticaji itekako potrebni pokazuje i primjer somborskog sira, koji je nedavno dobio zaštitu geografskog podrijetla, ali koga nema tko proizvoditi.

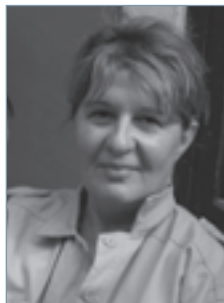
POVEZIVANJE

Dobra ideja je i povezivanje i stvaranje jedne turističke

Podržavate li štrajk u prosvjeti?

TANJA BOŠNJAK,
turistička djelatnica,
Sombor

Prosvjetari nisu iznimka

Majka sam jednog đaka i direktno me pogađa štrajk prosvjetnih radnika. Poštujem rad i zalaganje prosvjetnih radnika ali ne podržavam štrajk, naročito ne u ovoj situaciji. Svima nam je poznata situacija u zemlji i svatko treba dati svoj doprinos izlasku iz krize. Ma koliko to za svakoga ponasob bilo teško. Malo strpljenja i samoodricanja nam nedostaje, ali i samo pod uvjetom da planskim i sveobuhvatnim reformama idemo do cilja. Ako to smanjenje primanja važi za umirovljenike i »medicinare« treba da važi i za sve ostale, pa i onda ni prosvjetni radnici ne trebaju biti iznimka. U tijeku ovog štrajka prosvjetara ne bi bilo loše upitati i prosvjetne radnike koji bezuspješno »čame« na zavodu za zapošljavanje, što misle o plaći od 39.000 dinara. I sami znamo da pojam »stalni posao« pripada dobu socijalizma. Valjalo bi se možda zapitati i kakva je kvaliteta nastave u našim školama i kave posljedice na učenike ima ovaj štrajk. U cijeloj toj situaciji oko štrajka prosvjetara pozdravljam to što škole nisu potpuno obustavile rad već su skratile satove, tako da učenici budu što manje oštećeni. Nadam se da će uskoro sami prosvjetni radnici odlučiti da okončaju štrajk i da će se nastava vratiti u »normalu«.

Nadam se da djeca neće odrađivati to skraćivanje satova, jer ne zaboravimo da među školarcima ima i dosta djece koja putuju i djece koja vikendom idu na turneje s folklorom, sportska natjecanja ili imaju neke druge aktivnosti, pa bi im to stvorilo dodatne poteškoće.

Z.V.

ANTUN KOZMA,
elektrotehničar, Subotica

Pogrešan način

Ne, ne podržavam. Smatram da prosvjetari žele, možda, dobru stvar, ali na pogrešan način. Je li njima dobro? Kolika im je plaća? Koliko su ugroženi ili ne, nije stvar nas roditelja i mi to ne bi smjeli niti osjetiti, niti znati da oni imaju neki problem. Na ovaj način oni zloupotrebljavaju svoj položaj i preko djece ucjenjuju državu, vlast, da bi istjerali svoje probleme, koji možda jesu ispravni, ali ne na ovaj način. Ako žele staviti državi do znanja da su nezadovoljni trebali bi odraditi nastavu i poslije nastave u svoje slobodno vrijeme izaći negdje na trg ili gdje god i tamo biti primjetni. Na ovaj način da djeca imaju skaćene sate, a poslije ih subotom nadoknađuju mislim da nije ni fer ni pošteno prema djeci. Zato to smatram pogrešnim načinom traženja prava. Ja kao roditelj ne trebam znati njihove probleme, možda ovo zvuči loše, ali to nije moj problem i ne želim da neko preko mojih leđa, leđa moje djece, ostvaruje svoje ciljeve. Ministarstvo obrazovanja je najavljivalo da bi raspust mogao kasnije početi, točnije da će se produžiti školska godina, tek to nije korektno, jer opet će ispaštati djeca. Međutim od države ni ne očekujem nešto fer i korektno, ona postoji zato da cijedi i iskorištava narod. Nikada ni jedan narod nije imao nikakvu korist od države, a prosvjetari su trenutno u svađi s njom.

Djeca ne mogu shvatiti značenje štrajka i upravo zbog toga oni ne smiju biti predmet postizanja nekakvih ciljeva, koliko god biti ispravni ili ne.

Ž. V.

SANJA MIHAJLOVIĆ,
novinarka,
Srijemska Mitrovica

Na štetu učenika

Prema mojem mišljenju, a uvjerena sam da to mišljenje dijeli i većina roditelja školaraca, smatram da su zahtjevi prosvjetnih radnika opravdani, da trebaju imati veću plaću, baš kao i svi ostali visokoobrazovani kadrovi, ali ne podržavam način ostvarivanja tih njihovih zahtjeva. Jer, kao majka osnovca smatram da štrajk u vidu skraćivanja sati ide preko leđa učenika, na uštrb njihovog znanja, da najmanje dotiče one koji su u vlasti i koji imaju moć odlučivati o njihovim zahtjevima. Nasatvnici i profesori su skratili sate od čega sumnjam da će biti neke krajnje koristi u smislu ispunjenja njihovih zahtjeva, ali nisu skratili ni smanjili učeničke obveze – obim gradiva je isti i učenici su svjesni da sve što je planom i programom predviđeno, moraju svladati pogotovo što im se bliži kraj prvog polugodišta, kada se trebaju izboriti za bolje ocjene. Kontrolni i pismeni zadaci se zadaju u istom obimu kao i prije, a sigurno da nije isto uraditi pet zadataka iz matematike na primjer za 45 minuta, ili za 30 minuta. Kao i napisati pismeni rad u kraćem vremenu. U tim momentima je djeci čak i pet minuta dragocjeno, a o tome nitko od prosvjetara nije vodio računa. Također, netko od te djece treba na kraju školske godine polagati i prijamni ispit, a pitanje je koliko će uspjeti svladati gradivo tijekom skraćivanja sati u vrijeme štrajka. Dakle, podržavam štrajk prosvjetara, ali mislim da se on treba odvijati na neki drugačiji način, a ne da djecu koriste za ostvarivanje svojih ciljeva.

S. D.

RAZGOVOR POVODOM PROBLEMA OBNOVE I REVITALIZACIJE SAMOSTANA

FRA JOSIP ŠPEHAR, PREDSTOJNIK FRANJEVAČKOG SAMOSTANA U BAČU

»Gotova stvar«

Fra Josip Špehar predstojnik je franjevačkog samostana u Baču, u koji je došao 1979. godine. Od 1987. ostao je sam u samostanu koji pripada Hrvatskoj franjevačkoj provinciji sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu.

Ovom prigodom smo razgovarali o problemima s kojima se susreće u tijeku obnove i revitalizacije samostana. I prije četiri godine vodili smo razgovor na ovu temu. Tada je franjevački samostan Bač već bio preliminarno uvršten u kulturna dobra koja će biti nominirana za upis na listu svjetske kulturne baštine UNESCO-a. U tijeku je bilo i sprovođenje projekta *Stoljeća Bača* koji je bio osmišljen za petogodišnji period od 2005. do 2010. u obliku aktivnosti na istraživanju, konzervaciji, restauraciji i revitalizaciji kulturno-povijesnih spomenika u općini Bač. Poslije obavljenih istraživanja u prvom dijelu provedbe toga projekta Zavod za zaštitu spomenika kulture napravio je i jedan projekt i poslao ga Vijeću Europe 2007. godine. Od tada do danas, prema riječima fra Josipa Špehara, malo se toga promijenilo.

Poznato nam je da je 18. prosinca 2013. potpisan sporazum između Vlade R Srbije i Europske unije o financiranju obnove franjevačkog samostana u Baču. Možete li nam reći dokle se stiglo s tim?

Početkom ove godine, točnije 10. siječnja, u svim medijima je objavljeno, kao gotova stvar, da je predstavljen projekt i da je između Vlade R. Srbije i Europske unije potpisan ugovor o obnovi franjevačkog samostana u Baču

koji će financirati Europska unija. Utvrđeno je da će se radovi obaviti tijekom ove 2014. i u 2015. godini. Ispred ministarstva kulture bio je gospodin **Tasovac**, a ispred vojvodanske vlade gospodin **Grujić** te gospodin **Vapa** ispred Pokrajinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture. Oni su predstavili taj sporazum između Vlade R. Srbije i Europske unije koji je potpisan 18. prosinca 2013.

Potpisivanju tih sporazuma prethodilo je potpisivanje sporazuma između našeg samostana i Zavoda za zaštitu spomenika kulture, a to je bilo 28. studenoga 2013., jer je to bio uvjet kako bi Vlada mogla potpisati s Europskom unijom.

Godinu dana prije toga imali smo duge i teške pregovore. Zavod je izišao s planom i nudio Sporazum o korištenju i upravljanju samostanom koji je za nas bio neprihvatljiv. Praktički, tražili su useljenje u samostan i izdvajanje samostana iz kompleksa, što nama nije odgovaralo. Na kraju smo se ipak dogovorili i mi smo pristali na puno uvjeta i potpisali sporazum.

Rečeno mi je da će radovi otpočeti već na proljeće, u trećem mjesecu. Kad je došao treći mjesec rekli su da radovi još ne mogu otpočeti jer je potrebno usuglasiti Plan. Tada je već počelo odugovlačenje, s puno izgovora. Te trebaju usuglasiti još nešto s EU pa onda treba sve prevoditi itd... Tada je rečeno počet će radovi u svibnju ili lipnju. Ali ni od toga nije bilo ništa.

U svibnju su došli svi veleposlanici EU u Bač i sve pogledali, razgovarali. Nakon toga iz Zavoda su mi rekli da će radovi

početi u jesen. Kad je stigla jesen, u rujnu su rekli treba još da dorade neke planove, početak će se u listopadu ili studenom. Konačno, kako je proticao i studeni priopćeno mi je da nema građevinske dozvole, da pokrajinska vlada još ne odobrava početak radova, traže još neke dokumente. Sad se tvrdi da mi kao samostan nismo priznati, da nismo pravna osoba, iako smo prethodno sve prihvatili i potpisali.

Kakva je Vaša suradnja sa Zavodom za zaštitu spomenika kulture?

Za pohvalu je to što je Zavod napravio ogromnu dokumentaciju, sve precizno izmjereno, popisano, proračunato. Sve je bilo zaista savršeno. Moram priznati da su stručnjaci iz Zavoda godinama sve precizno premjeravali, snimali, zapisivali, analizirali. Na koncu smo sve usuglasili, ali nažalost nikako da počne realizacija ugovorenoga i planiranoga.

U čemu je problem po Vašem mišljenju, a što Zavod vidi kao problem?

Bojim se da se sve to namjerno odugovlači, a bilo je predstavljeno kao gotova stvar. Sada nadležne službe provode nekakvu zakonitost i sve mora biti strogo po propisima, ali imam osjećaj kao da se želi spriječiti daljnja realizacija. S druge strane, Republiku Hrvatsku kao da nije briga. Niti nam pomažu, niti se interesiraju, a od njih baš ništa niti ne dobivamo.

Zavod, po mome mišljenju, gleda parcijalno na stvari oko

obnove samostana, a ja imam pogled na samostan kao cjelinu. Primjerice, mi u crkvi imamo apside iz XII. stoljeća uz koje je rov iskopan već 3 godine i tako stoji, zvonik je pun žica, stubište propalo, a oni ih se ni ne dotiču. Raspored i arhitektura trebaju ostati u duhu franjevačkog, a ne preobraziti ga na drugačiji stil.

Jesu li mediji ispratili dio onog što je urađeno, predstavljanje otkrivene freske prilikom iskapanja, potpisivanje sporazuma?

Neki od njih me niti ne slušaju. Ono što ja izjavljujem i govorim se ni ne objavljuje, samo ono što djelatnici Zavoda izjave. To stvara neugodnosti i plasira se priča, primjerice kada se radi o pronađenoj fresci. Oni tvrde da je bizantskog podrijetla, da je nastala od polovice XIII. do polovice XIV. stoljeća, a arheološka ispitivanja su to opovrgla i potvrdila ono što piše u samostanskoj kronici. Freska je s kraja XII. i s početka XIII. stoljeća. I stručnjaci iz Budimpešte i iz Rima su potvrdili da se radi o staroj tipičnoj zapadnjačkoj tehnici, a to je potvrdilo i istraživanje pigmenta i svega ostalog.

Zvonimir Pelajić

Pokreni se za posao

U Subotici je predstavljen šesti ciklus natječaja Pokreni se za posao koji pomaže pokretanje malih i obiteljskih poduzeća širom Srbije. Program provodi NVO *Eneka* iz Niša u suradnji i uz financijsku potporu kompanije *Phillipe Morris*, još od 2009. godine. Kroz program *Pokreni se za posao* dodjeljuju se bespovratna sredstva u vrijednosti do 220.000 dinara za kupovinu opreme neophodne za pokretanje ili unapređenje vlastitog biznisa, kao i stručne i poslovne obuke za klijente i savjetodavna pomoć ekonomskih stručnjaka. Pomoćnik gradonačelnika za područje malog gospodarstva **Ljuben Hristov** kazao je da se ovaj kredit pretežno dodjeljuje za proizvodnu i uslužnu djelatnost i poljoprivredu te da je od početka programa do danas, na teritoriju grada Subotice 11 malih poduzetnika dobilo sredstva za nabavu opreme. Formular za natječaj se može dobiti u svim filijalama NSZ kao i elektronički putem sajta www.pokrenisezaposao.rs. Za donaciju od 220.000 dinara financijsko učešće klijenata je 20 posto, dok su ostalo bespovratna sredstva. Natječaj je otvoren do 31. siječnja 2015. godine.

Novi plan razvoja turizma na Paliću

Grad Subotica raspisalo je javni poziv za izradu novog Master plana razvoja turizma na Paliću.

Procijenjena vrijednost javne nabave je pet milijuna dinara, a natječaj je otvoren do 14. siječnja 2015. godine. Na sajtu lokalne samouprave navodi se da je osnovni cilj Master Plana *Palić 2015* da pruži odgovarajući planski osnov za realizaciju *Vizije razvoja regiona Paličkog jezera*, koja je definirana kao »Palić – jedinstveno mjesto gdje se ljudi iznova vraćaju u traganju za srećom i zdravljem«.

Master Plan treba obuhvatiti kako samo jezgro, tako i širu regiju Paličkog jezera i ovog dijela Vojvodine. Ključni projekti, koji trebaju biti okosnica razvoja Palića, su: Medical Spa, golf tereni i drugi objekti od kapitalnog značaja. Prateći projekti su Sanatorij na određenoj udaljenosti, objekti za osmatranje ptica, centri tradicionalne medicine, centar sportova na vodi, ZOO, objekti kongresnog turizma itd. Prethodni dokument ove vrste koji se odnosio na razvoj turizma na Paliću izrađen je 2006. godine i, kako je navedeno u natječajnoj doku-

mentaciji, u međuvremenu je došlo do čitavog niza promjena što je »generiralo neophodnost da se uradi novi Master plan«.

Olakšice za poduzetnike

Vlasnici malih i srednjih poduzeća u Subotici od 1. siječnja sljedeće godine imat će pogodnosti prilikom plaćanja komunalnih obveza prema JKP *Subotička toplana* i JKP *Čistoća i zelenilo*, za 15 posto, a umanjene će biti i naknade za izdavanje poslovnih prostorija koji su u vlasništvu lokalne samouprave, izjavio je gostujući u jutarnjem programu *City televizije* **Ljuben Hristov**, pomoćnik gradonačel-

nika za malo gospodarstvo. Te pogodnosti odnosit će se na mjesečne troškove grijanja prema novom tarifnom sustavu Toplane, a u tijeku je priprema odluke koja će urediti naplatu naknade za odnošenje smeća s parcela na kojima se nalaze poduzeća. Hristov je najavio da će mjesečne kirije za poslovne prostorije također biti umanjene za određene iznose, kao i da će biti umanjene i određene poreske osnovice.

Pomoć migrantima

Inicijativa mladih za ljudska prava, ured u Subotici, organizira prikupljanje pomoći za azilante koji se nalaze na području Subotice. Najpotrebnija je hrana zatim odjeća, deke i voda. Pomoć se može dostaviti u prostorijama ureda u Rudić ulici broj 2. Akcija će trajati tjedan dana.

Upoznaj svoje susjede

Regionalni program razmjene mladih između Subotice i Osijeka – korak k uspostavljanju institucionalne suradnje, bila je tema okruglog stola koji je održan u Subotici u sklopu festivala *Mjesec ljudskih prava*, koji predstavlja četvrtu fazu projekta *Europe equals equality*, koji je dio prekogranične suradnje Srbije i Hrvatske. **Alen Kovač**, predsjednik savjeta za mlade Grada Osijeka, tvrdi kako su naša dva grada već povezana. »Mladi nas napuštaju, što je žalosno. Imali smo jednu činjenicu da mjesečno jedan autobus mladih napusti samo grad Osijek. Prvenstveno odlaze u Irsku gdje imaju bolje uvjete, a kad se uspoređi s Balkanom, recimo to tako, imaju puno bolje uvjete. U programu Savjeta mladih imamo predviđeno dosta akcija vezanih za zadržavanje mladih. To je suradnja s uredima za zapošljavanje, ili edukaciju, s fakultetima i tako dalje.«

Regionalni program razmjene između Osijeka i Subotice trebao bi obuhvatiti širi spektar mladih od 15 do 30 godina, koji će u raznovrsnim programima imati priliku posjetiti međusobno ova dva grada. Program bi obuhvaćao i političku komponentu, posjet institucijama u oba grada i upoznavanje s društveno-političkim prilikama, s kontekstom u kojem funkcioniraju ova dva grada, razmjenu znanja o događajima iz vremena raspada bivše države, o sadašnjem vremenu, i koji su konkretni koraci i prijedlozi koji se mogu ostvariti da nam se, s jedne strane ne bi ponovile devedesete, a s druge da normaliziramo odnose između naših dvaju gradova i država.

PODUZEĆE **SUNCOKRET** OBILJEŽILO 25 GODINA USPJEŠNOG RADA

Ponovno bih radio isto

Ove godine Suncokret je razvio novi brend Granum za talijansko tržište, a za 2015. također je već spremna oprema za proizvodnju novog programa proteinskih i besproteinskih krekeri

Kompanija za proizvodnju, preradu i promet zdrave hrane **Suncokret** iz Hajdukova ove godine obilježava 25 godina uspješnog poslovanja. Poduzeće je tih godina započelo pionirski posao u području hladno cijedenih ulja na prostoru bivše Jugoslavije, a danas plasira svoje proizvode po cijeloj Europi gdje osvaja nagrade za najbolje organske proizvode.

Osnivač i direktor poduzeća **Ivan Perčić** opredijelio se da mu posao bude ono što je i sam usvojio kao način života, okrenuvši se vegetarijanstvu i prateći kako makrobiotika dobiva sve više pristaša. »Moj osobni životni stil me je opredijelio da se bavim ovim poslom, vegetarijanac sam od '76. godine, a za makrobiotiku i organsku proizvodnju sam se opredijelio '85. Želio sam ponuditi ljudima, koji imaju slična viđenja i vizije, mogućnost izbora. Najteže je bilo razdoblje devedesetih, taj ambijent, nepotrebno krvoproliće, poslije recidivi iste te politike. To je bilo najteže. Ali, veliko je zadovoljstvo i privilegij baviti se ovakvom djelatnošću. Vrlo sam sretan i zahvalan što sam imao čast baviti se time. Kada bih trebao birati, opet bih isto to radio«, kaže Ivan Perčić.

STVORITI AMBIJENT ZA ORGANSKU PROIZVODNJU

Od hladno cijedenih ulja, koja su bila osnova, do danas poduzeće je razvilo nekoliko linija proizvoda: maslance i namaze od uljarica, ocat, energetski program i kozmetičku liniju. Pojedini proizvodi **Suncokreta** bili su novina ne samo na domaćem tržištu, već i na inozemnom, poput prerade divljeg nara od

koga su dobili ocat, ulje i kapsule s fermentiranim ekstraktom soka. Ove godine **Suncokret** je razvio novi brand **Granum** za talijansko tržište, a za 2015. također je već spremna oprema za proizvodnju novog pro-

Ivan Perčić

grama proteinskih i besproteinskih krekeri. »Radimo 20 vrsta ulja, desetak vrsta maslaca od uljarica, četiri vrste octa, sedam vrsta štanglica, imamo program **Riznica**, što su pomoćna ljekovita sredstva, i desetak proizvoda iz programa njege tijela. I u Srbiji kao i u inozemstvu najbolji smo s maslacima, ili pak u tom području imamo najmanju konkurenciju, ne znam ni sam. Najviše u izvozu idu sirovi maslaci, to je hrana koja se radi ispod 42 stupnja topline. Sada je u modi sirova hrana i jako je tražena u Europi«, kaže Perčić.

Za poduzeće **Suncokret** veoma je značajan plasman na inozemno tržište gdje ostvaruje oko 40 posto bruto prometa budući da dio izvoza ostvaruje kroz suradnju s inozemnim partnerima za koje radi preradu u svojim pogonima. Na pitanje je li organska proizvodnja velika šansa za domaće proizvođače, Perčić kaže: »Prvo moramo sebe nahraniti organskom hranom jer je to definitivno ekonomski benefit. Ako se hranimo zdravo,

manje ćemo trošiti na zdravlje, očuvat ćemo okoliš i iz toga izvlačiti neke druge koristi, poput razvoja turizma, itd. Tragično je da Vojvodina s dva milijuna hektara i Srbija s ne znam koliko milijuna hektara, nema svega tri, četiri tisuće hektara u organskoj proizvodnji, te moji partneri donose sirovine iz svijeta koje im prerađujem. Tragedija je da mi nemamo sirovina. To znači da ne postoji ambijent koji bi omogućio poljoprivrednicima da se upuste u takvu proizvodnju.«

VALJDA ĆEMO SE DOZVATI PAMETI

Za svoje proizvode **Suncokret** je u Velikoj Britaniji, gdje se pro-

vremenu dobili su i HACCAP certifikat.

Svečanosti priređenoj u Velikoj vijećnici Gradske kuće kojom je obilježeno četvrt vijeka rada poduzeća **Suncokret** prisustvovala je i **Maja Volk**, profesorica dramaturgije, umjetnica i velika pobornica zdravog načina prehrane. »Mislim da je 21. stoljeće vrijeme ulja, te da je tek sada svladana tehnologija za plemenita ulja, koja su najbolja hrana koja postoji za mozak. Naš mozak se sastoji iz 80 posto dobrih masti omega 3, 6 i 12. Recimo šest žlica dnevno kokosovog ulja 'vraća alchajmera', a ulja repice, konoplje, lana su fenomenalna. Da ne pričam koliko je sjajno to što je **Suncokret** sada razvio cijelu liniju sirovih a ne pečenih maslaca.

daje pod imenom **Sun and seed** već dva puta nagrađivan za najbolji novi organski proizvod, **Soil Organic food association** im je 2007. godine dodijelio nagradu za maslac od bundeve, a dvije godine kasnije za maslac od oraha. Od 2004. godine njihovi proizvodi imaju njemački BCS certifikat koji im je otvorio tržište Europske unije, a u među-

Za mene je uopće otkriće cijeli subotički prostor, koliko ovdje ima organskih farmi, koliko su ljudi zainteresirani za zdravlje. A **Suncokret** je čudo od tvrtke, nažalost, okrenuta onima koji je razumiju, a to je izvan granica ove zemlje. Ali valjda ćemo se i mi dozvati pameti, ja bar radim na tome«, kazala je Maja Volk.

S. M.

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Pripremaju: Lazar Merković i Milovan Miković

KRONOLOGIJA od 19. do 25. prosinca

19. PROSINCA 1896.

Točno u 9 sati prije podne, svečano je puštena u rad prva javna Elektrana u Subotici. Električna struja je isprve služila za rasvjetu, a od naredne 1897. godine postala je izvor energije za vuču.

19. PROSINCA 1997.

Likovnih ostvarenja nekadašnjih učenika i profesora subotičke gimnazije te promocijom knjige *Gymnasium 1747. – 1997.*, obilježeno je dva i pol stoljeća ove najstarije i veoma značajne srednjoškolske ustanove u Subotici i široj okolici. Utemeljili su je franjevci kao Gramatikalnu školu 1747.

20. PROSINCA 1896.

U nazočnosti mnoštva vjernika i uglednika posvećena je crkva sv. Roka u Keru, čija je gradnja započela u studenom 1894.

20. PROSINCA 1995.

Nizom prigodnih manifestacija, programa, predstava i svečanom akademijom, obilježena je 50. obljetnica od utemeljenja prvog ovdašnjeg profesionalnog domaćeg glumišta. Naime, tijekom 1945. osnovana su dva teatra: Hrvatsko narodno kazalište i Magyar Népszínház. Početkom 50-tih godina prošloga stoljeća, ova dva teatra su objedinjena u subotičko Narodno kazalište s dvije drame – na srpsko-hrvatskom i mađarskom jeziku te Glazbenom gramom.

21. PROSINCA 1890.

Rođen je **Matija Bruk**, doktor kemijskih znanosti. Nakon prvog svjetskog rata otkrio je i patentirao svoje iznimno učinkovite preparate protiv biljnih bolesti: Kosan, Elosan, Sulfikol, Sulfurol

i druge. Oni se i danas koriste u cijelom svijetu. Umro je 11. siječnja 1961.

21. PROSINCA 1918.

Župnik i prezbiter crkve sv. Terezije Avilske, **Dezider Vojnić**, podnio je ostavku na svoju dužnost. Početkom sljedeće godine za župnika subotičke katedralne crkve izabran je **Ljudevit Lajčo Budanović**, koji je kasnije izabran za biskupa.

21. PROSINCA 1998.

Točno u 19 sati na valovima Radio Subotice započelo je emitiranje svakodnevnog, jednosatnog programa Uredništva na hrvatskom jeziku. Među tridesetak suradnika, uglednika i gostiju bio je i dr. **Zvonimir Marković**, veleposlanik Republike Hrvatske u Beogradu.

22. PROSINCA 1961.

Obnovljena je kulturna predstava Narodnog kazališta *Ča Bonina razgala*, **Matije Poljakovića**, inspirirana žetvenim običajima

ovdašnjih bunjevačkih Hrvata. Praizvedba je upriličena 28. X. 1950. a predstava se održala na repertoaru do kraja 60-tih godina, doživjevši više desetina izvođenja na subotičkoj sceni.

22. PROSINCA 1985.

Kod Crvenog sela pušten je u rad TV i UKT radio predajnik, koji su izgrađeni sredstvima Pokrajine, subotičkog kotara i RTV Beograd. U objekt je uloženo 450 milijuna dinara, a u uređenje i opremanje 100 tisuća dolara. Antenski stup je bio visok 200 metara. Uništen je raketama zrakoplovstva NATO snaga u proljeće 1999.

23. PROSINCA 1786.

Uz velika odricanja, Gradsko vijeće uspjelo je otplatiti i zadnju ratu zateznih kamata na isplatu glavnicu u iznosu od 32.150 forinata. Tako su ukupni troškovi stjecanja statusa slobodnog kraljevskog grada Maria Theresiopolisa s 266.666 forinata i 40 krajcara, narasla na 316.914 forinata i 34 krajcare.

23. PROSINCA 1958.

Ekonomist **Marko Poljaković** izabran je za predsjednika Kotarskog vijeća, a tehničar **Pál Barkanyi** za predsjednika Vijeća proizvođača Kotarskog narodnog odbora.

24. PROSINCA 1884.

Ministarstvo prosvjete u Pešti potvrdilo je izbor **Benedikta Bene Mamužića** za upravitelja svih pučkih škola u Subotici. Tu dužnost je obnašao 4 godine, kada ga je zamijenio **Antun Budanović**.

24. PROSINCA 1927.

Sukladno opće prihvaćenim načelima stranačkog i političkog života u ondašnjim uvjetima, na sjednicama izabranih vijećnika Gradskog predstavništva Subotice, svakom vijećniku iz redova manjina omogućeno je

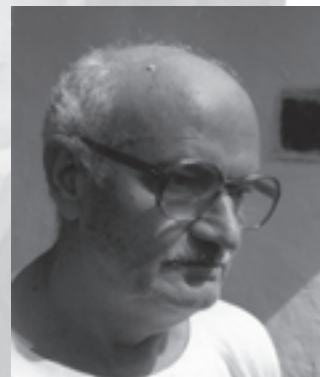
da govori na svom materinskom jeziku.

25. PROSINCA 1771.

Premjeravanjem zemljišta, izvođenjem građevinskih radova, podvođenjem pod krov krčme uoči Božića, započelo je djelotvorno naseljavanje pustare Bajmok i stvaranje novog naselja.

25. PROSINCA 1928.

Rođen je **Stipan Šabić**, pedagog i slikar. Crtao je i slikao olovkom, ugljenom, rapografom, tušem, te radove u pastelu i ulju. Priredio je nekoliko samostalnih izložbi i bio sudionikom brojnih zajedničkih izložbi diljem

zemlje i u inozemstvu. Suosnivač je Likovne kolonije u Tavankutu i na Bunariću. Odgojio je više uglednih likovnih stvaratelja. Umro je 31. III. 2002.

25. PROSINCA 1944.

U Gradskom kazalištu održan je veliki božićni koncert. Glazbene točke su izveli Puhački orkestar sovjetske Crvene armije i Subotički simfonijski orkestar, pod ravnanjem **Željka Strake**. Na slavlju u Tavankutu bili su visoki vojni, državni i partijski dužnosnici: general **Ivan Rukavina**, **Geza Tikvicki**, ing. **Nikola Petrović**, **Lajčo Jaramazović** i drugi uglednici.

POGLED S DRUGE STRANE: ODBROJAVAJUĆI POSLJEDNJE DANE 2014.

Radost i muka

U gradu u kojem su najuži centar oskrnavili još prije sedam godina, što je značajno utjecalo na nestanak uobičajenih šetališnih trasa sugrađana, mala snježna obitelj donijela je radost i novo okupljalište

Obitelj Snjegović u parku pokraj Gradske kuće najslikanija je subotička obitelj u ovo doba godine. Od kada je postave u centar grada, uoči božićnih blagdana i Nove godine, sve do njenog odlaska krajem siječnja, snimak u društvu mame, tate i djeteta Snjegović nađe se u stotinama foto albuma za uspomenu, jer je radosno slikati se u njihovom nasmijanom, šarenom društvu. Poneko ih u oduševljenju i zagri. Nasmijane, raširenih ruku, tri figure koje su svojim izgledom više od uobičajene blagdanske dekoracije grada, mame osmjehe i šire dobre osjećaje. Prvo im pohrle djeca, ali im ne mogu odoljeti ni odrasli, slikajući se i danju, a pogotovu navečer kada zasjaje u nekoliko boja. Bude tu i gužve, i čekanja u redu.

Osvijetljena obitelj odiše srećom koju bi svatko volio osjećati, ili je makar ovako dodirnuti.

Istina, ima i onih koji iz prikrajka prigovaraju na gradsku blagdanskiju dekoraciju komentirajući poput ovoga: »A ljudi nemaju kruha jesti...«

DONIJELE RADOST

U gradu u kojem su najuži centar oskrnavili još prije sedam godina rušenjem kazališne zgrade koja do danas nije obnovljena, što je značajno utjecalo na nestanak uobičajenih naviknutih šetališnih trasa sugrađana, i izazvalo (tj. izaziva i dalje) veliko nezadovoljstvo izgledom gradskog trga i najbližih ulica – ova mala snježna obitelj donijela je radost i jedno novo okupljalište. Makar u periodu oko Nove godine. Ima

i onih koji predlažu zadržati ih svih dvanaest mjeseci.

Tri dekorativne figure, navečer jarko svjetlučave, prvi put su postavljene krajem 2013. U okviru blagdanskih ukrasavanja grada montirane su i ove godine, i dopunjene novim likom, medvjedićem s poklonom, postavljenim u blizini snježne obitelji. Odmah po montiranju otpočelo je druženje s radosnim bajkovitim likovima, i fotografiranje u ovom veselom društvu.

No, društvena životna scena nije bajkovita, naprotiv, vrlo je neoptimistična, i mnogima je teško i pred radosnim prizorom odvojiti se od briga, te komentiraju: »Bolje bismo se osjećali s punijim novčanicima...«.

cinskih sestara, primjerice, sada su između 28 i 31 tisuću dinara. Prosječna mirovina uključujući tri kategorije (starosna, invalidska, obiteljska) prije umanjenja iznosila je nešto iznad 24 tisuće dinara, a koliko će sada u prosjeku iznositi uskoro će se svesti računati.

Praznične pripreme trebale bi otrgnuti od sumorne zabrinutosti nad egzistencijom, ali malo u tome uspijevaju. Na izmaku 2014. traje ozračje oskudice i tjeskobe. Naime, upravo u susret blagdanima umanjena su primanja zaposlenika javnog sektora i umirovljenika (izuzimajući najniže mirovine). Primanja medi-

A KADA IMAŠ MANJE?

U ozračju smanjivanja primanja (gdje li su nam davne trinaeste plaće za praznike), nedavno je načinjen takozvani novinarski socijalni eksperiment. Tema: život s 25 tisuća dinara mjesečno umirovljenice – samice, odnosno umirovljenika – samca (mada

se u isti iznos uklapaju i mnogi radno aktivni). Kako »pregurati« mjesec s ovim iznosom i platiti režije, nabaviti potrebne lijekove i hraniti se, pokušala je pokazati novinarka raspoložujući tim iznosom za jedan mjesec. »I znate što? Može se preživjeti, ali to nije život! Jer život ne čini samo hrana! Kupovala sam samo sa spiska, što je neviđeni osjećaj, prije svega, tjeskobe. Ljudi su namršteni i nervozni od te tjeskobe«, rekla je, dodajući kako iznošena odjeća i obuća, kupovina u jeftinijim trgovinama i vječita tjeskoba nisu ono što su ljudi zamišljali kao način života u svojim poznim godinama.

Nakon predočavanja ove tužne svakodnevne istine o tome kako se skromno živi s nešto manje ili više sličnim primanjima većine stanovnika, u komentarima se sručila bujica primjera pojedinaca i obitelji s još nižim primanjima: »Ja radim za 20 tisuća dinara kod privatnika. Oguli nas do kože... «; »A kako ćete s minimalcem?«; »Moja baba ima 10.000 mjesečno poljoprivrednu mirovinu...«

A život čovjekov satkan je i od nade, kao što je oduvijek bio, i ovo je doba godine kada je iznova prikupljamo s blagdanima i uz najbliže u obitelji, pa i slikajući se nasmijano s nasmijanom snježnom obitelji u centru grada.

Katarina Korponaić

U ORGANIZACIJI UDRUŽENJA BOŠNJAKA VOJVODINE U SUBOTICI

Bosana prvi puta pred subotičkom publikom

Koncert sevdalinki i ilahija izveo je ansambl Bosana koji djeluje u okviru Bošnjačke nacionalne zajednice Grada Zagreba i Zagrebačke županije

Ljubitelji bosanske glazbe i sevdaha imali su priliku u Velikoj vijećnici prošlog petka slušati ansambl *Bosana* i njihovu izvedbu sevdalinki i ovdašnjoj publici manje poznate duhovne pjesme ilahije. Koncert je održan u organizaciji Udruženja Bošnjaka Vojvodine u Subotici, a ansambl *Bosana* djeluje u okviru Bošnjačke nacionalne zajednice Grada Zagreba i Zagrebačke županije.

»Bošnjačka nacionalna zajednica Republike Hrvatske prije nekoliko mjeseci je obilježila 20 godina svog rada. Djelujemo na području cijele Hrvatske u 12 županija gdje je bošnjačka populacija znamenita. U okviru zagrebačke organizacije, koja je najaktivnija i najbrojnija, postoji ansambl *Bosana* koji ima svoju plesnu grupu, mješoviti zbor, orkestar i solo pjevače, što je oko 50-tak članova. Također, imamo izdavačku djelatnost u okviru Biblioteke *Bosana* objavili smo do sada preko 35 naslova bošnjačkih književnika i znanstvenika s prostora bivše države Jugoslavije. *Bosana* prvi put nastupa ne samo u Subotici već i u Srbiji, a do sada su sudjelovali na različitim koncertima i manifestacijama u

Hrvatskoj i u BiH, te drugim europskim gradovima«, kazao je **Salim Srebreniković**, član Izvršnog odbora Bošnjačke nacionalne zajednice Grada Zagreba i Zagrebačke županije.

Dok su sevdalinke uglavnom dobro poznate subotičkoj publici koja ih je i zapjevala s izvođačima, dotle su ilahije kao dio muslimanske tradicije, uglavnom nepoznate. Prema riječima Salima Srebrenikovića ove pjesme zastupljene su u svim arapskim zemljama, ali ne na isti način.

Naime, svaka je kultura razvijala svoju ilahiju. Također, premda je prema vjerskim propisima uporaba instrumenata ograničena, osim bubnjeva, ipak je svaka kultura kako je primala islam uvodila i svoje tradicionalne instrumente. Tako se primjerice u Hrvatskoj i Bosni ilahije izvode s klasičnim instrumentima, gitarama, itd.

»Ilahije se izvode tijekom blagdana, izvode se i u džamiji ali bez instrumenata i ne u samom obredu nego kao priredba. Također se izvode na

raznim manifestacijama, ekumenskim koncertima, itd. Ilahija je nastala u potrebi da se kroz pjesmu ljudima nekako približi duhovnost, odnos prema Bogu. Naša bošnjačka ilahija potječe iz Osamanskog carstva i pripada sufizmu, islamskom spiritualnom mističnom redu koji se razvio u Turskoj. Ona se ne kosi sa samom religijom ali su sufisti otišli malo dalje u pokušaju da se Boga doživi kroz duhovnost«, kazao je Srebreniković.

S. M.

IZBJEGLICE U OKOLICI SUBOTICE

Improvizirani kamp na deponiju

Izbjeglice iz ratom zahvaćenih područja poput Sirije, Afganistana i Pakistana, koji svakodnevno prolaze kroz Srbiju u namjeri da u nekoj od država EU zatraže azil, zadržavaju se u napuštenom prostoru stare ciglane i neposrednoj blizini deponije u Subotici. Među njima ima i djece uzrasta od 13 do 15 godina, a zbog nehygieničkih uvjeta i predugog pješačenja ima oboljelih od šuge, s ranama na nogama. Zbog dolaska zime i hladnoće očekuje se da će se njihov broj povećavati iz dana u dan, a **Tibor Varga** iz humanitarne organizacije *Istočnoeuropska misija* rekao je za portal Autonomiju da migranti trenutačno žive ispod improvizirane nadstrešnice i pokušavaju se zagrijati iznad založene vatre gdje suše i svoju mokru odjeću. Varga već tri godine pomaže ilegalnim imigrantima koji se zateknu u okolici Subotice, dostavlja im hranu, toplu odjeću, ukoliko je neophodno, osigura liječničku pomoć ili ih smjesti u bolnicu. Ukoliko migranti zatraže azil, maloljetne osobe se, preko subotičkog Centra za socijalni rad privremeno smještaju u *Kolevku*, dok se punoljetne osobe šalju u imigracione centre u Srbiji, prenosi Autonomija. Većina njih nema dokumenta i ne traži azil jer se plaše policije i ne žele ostati ovdje, već Srbiju koriste samo za proputovanje do Njemačke, Mađarske, Belgije ili drugih država EU.

DVA MODELA PONAŠANJA ZBOG UKIDANJA KVOTA ZA PROIZVODNJU I IZVOZ MLIJEKA IZ EUROPSKE UNIJE

Farmeri kukaju, Vlada šuti

Primarni proizvođači upozoravaju da će od nove godine domaćim tržištem teći rijeke jeftinijeg mlijeka iz inozemstva * Ministarstvu poljoprivrede zbog toga upućeno nekoliko zahtjeva, a jedini odgovor iz Nemanjine 22 do sada je muk

Pritisnuti brojnim problemima članovi dvije najjače domaće udruge proizvođača mlijeka: Centralna asocijacija proizvođača mlijeka Vojvodine i Udruga proizvođača mlijeka Srbije održali su koncem studenoga izvanrednu skupštinu u Novom Sadu. Kako se, međutim, nitko iz Ministarstva

premije za mlijeko ostanu i dalje kakve su bile (10 dinara po litri za mlijeko ekstra klase, 7 za prvu i 4 za drugu); da se poticaji s 20.000 dinara za umatičeno grlo povećaju na 30.000, te da se stočarima omogući dugoročno iznajmljivanje zemljišta po pravu prečeg (čak i do 30 godina!), s tim da cijena po hektaru bude jedinstve-

izvodnju i izvoz mlijeka, što će, mnogi pokazatelji to potvrđuju, itekako utjecati i na domaće mljekarstvo. Po riječima predsjednice Centralne asocijacije proizvođača mlijeka Vojvodine **Sanje Bugarski** od nove će godine domaćim tržištem teći rijeke inozemnog mlijeka. Ona za to navodi nekoliko razloga. Prvi se, recimo, tiče zabrane izvoza mlijeka i mliječnih prerađevina iz Europske unije u Rusiju, pa je logički pretpostaviti da će nemali tržišni viškovi završiti negdje drugdje. Kao drugi, ona navodi osobna iskustva iz kontakata sa svojim kolegama iz Europske unije, koji zbog ukidanja kvota već za prvo polugođe sljedeće godine najavljuju povećanje proizvodnje i do 25 posto. Kao treći, **Sanja Bugarski** kaže kako u poslu uvoza jeftinijeg mlijeka i mliječnih prerađevina iz Europske unije već sada učestvuje domaća mljekarska industrija, a da cijenu zbog toga za sada plaćaju mali proizvođači kojima se pod raznim izlikama uredno obustavlja isporuka mlijeka. Što će tek biti nakon 1. siječnja 2015. vjerojatno nije teško pretpostaviti.

ŠLAUF I POJAS NEVINOSTI

Podjednako važno pitanje je i »zašto je tomu tako«. Upućeniji od potpisnika teksta, a to je sigurno i **Sanja Bugarski** i veliki proizvođači mlijeka iz Čantavira **János Kecsénovity** i **Miklós Ballasa**, kažu da se Europska unija na ovaj korak odlučila kako

bi prije svega zaštitila svoje proizvođače. Ograničavanjem kvota u proizvodnji u biti im je bio ograničen i razvoj, što je dovelo do toga da je i u visokorazvijenim poljoprivrednim zemljama došlo do gašenja farmi, a samim tim i do stvaranja određene vrste socijalnih problema. Ono što domaćim farmerima ipak najviše bode oči jest činjenica da njihovi europski kolege dobivaju daleko više poticaje što ih onda čini konkurentnijim, jer im u startu omogućuje da svoj primarni (a nakon toga i krajnji) proizvod plasiraju po nižoj cijeni. Naravno, u takvoj situaciji tržišni viškovi bez problema završavaju u izvozu, a na zemljama uvoznicama, kao što je to naša, je da onda rješavaju nastale probleme.

Sudeći po ponašanju, Srbija, međutim, ne vidi u čemu je tu problem: domaća mljekarska industrija će pod povoljnijim uvjetima dolaziti do sirovina ili gotovih proizvoda, a od toga će valjda i trgovci, pa čak i potrošači, valjda imati neke koristi. To što će se, a najavljuju to svi naši sugovornici i brojni stručnjaci iz ove oblasti, ukidanje ograničenja kvota za proizvodnju mlijeka u Europskoj uniji obiti o glavu domaćim primarnim proizvođačima do toga da će se trend zatvaranja farmi, a samim tim i smanjenja broja mliječnih goveda povećati izgleda i nije neki problem zbog kog bi trebalo muka..., pardon kukati na imanju u Nemanjinoj 22.

Z. R.

Snežana Bogosavljević – Bošković

poljoprivrede, na čelu s ministricom **Snežanom Bogosavljević – Bošković**, nije odazvao njihovom pozivu, proizvođači mlijeka uputili su na istu adresu zaključke, odnosno zahtjeve koje su formilirali nakon skupa.

KVOTO MOJA PREĐI NA DRUGOGA

Domaći proizvođači mlijeka od države, odnosno Ministarstva poljoprivrede, zatražili su da se prekine sa spekulacijama i da

na za cijelu zemlju, a formirana na temelju kakvoće zemljišta. Bilo je tu još primjedaba, poput onih o radu Uprave za veterinu i cjenicima veterinarskih i usluga odgajivačkih službi, kao i onih o najavljenom smanjenju poticaja sa 100 na 20 hektara, ali...

U međuvremenu u najavi je još jedan problem, koji će zacijelo biti još veći ukoliko Ministarstvo ne ispuni poslano zahtjeve. Riječ je, naime, o tomu da Europska unija od 1. siječnja 2015. svojim farmerima ukida kvote za pro-

KONCERT U LEMEŠU POVODOM MATERICA

Crvene jabuke čestitarima

Izložbom božićnjaka i kulturno umjetničkim programom pod nazivom *U susret Božiću*, Hrvatsko bunjevačko kulturno umjetničko društvo *Lemeš* je 14. prosinca uspješno priveo kraju ovogodišnje manifestacije i još jednom zaželio svim ljudima dobre volje uz glazbu i pjesmu sretne božićne i novogodišnje praznike.

Vrijedne ruke lemeških kućanica za ovu prigodu spremile su deset božićnjaka, a osim njih izloženo je još tri iz Sombora.

Kulturno umjetnički program otvorila je najmlađa skupina domaćina s par koreografija, a nastavljen je nastupom pjevačke skupine Hrvatskog prosvjetnog kulturnog društva S. S. Kranjčević

iz Berega. Lemešanka **Kristina Kemenj**, polaznica četvrte godine glazbene škole u Somboru, izvela je glazbene teme na tamburi, a sestre **Ileš, Antonija i Elizabeta** otpjevale su i recitirale

pjesme i tekstove o Božiću. *Mali Nemeši* dječji mješoviti zbor na čelu s **Melindom Batalo Balázs** već nekoliko godina unazad uveličava program pa je tako i ove godine pripremio niz skladbi

božićne tematike na dva jezika. Mađarsko kulturno umjetničko društvo *Németh László* podiglo je atmosferu živom koreografijom **Józsefa Balóa**, a u istom stilu i tonu nastavio je i ansambl srednjeg uzrasta HBKUD-a *Lemeš*.

Na koncu programa je **Tamara Brkić**, koreograf i voditelj kroz program, u ime svih sudionika i članova društva čestitala Materice i pozvala sve okupljene da zajednički pjevaju pjesmu *U to vrijeme godišta* i tako pošalju poruku mira cijelom svijetu. Sudionicima su zatim prema već ustaljenom običaju podijeljene crvene jabuke, da budu zdravi i rumeni i u novom ljetu.

Ž. Zelić

RADIONICA U HRVATSKOM DOMU U SOMBORU

Simbolika božićnjaka

HBKUD *Vladimir Nazor* organizirao je u petak, 12. prosinca, radionicu izrade figurica za božićni kolač – božićnjak. Dvadesetak djevojaka i djevojčica, pa i po neki dječčić, učili su od starijih ne samo kako se prave figurice već i koja se figurice prave za božićnjak i koja je njihova simbolika. Radionicu je vodila **Marija Čuvarđić**, koja je i sudionica izložbe *Slike od slame* i božićnjaci bunjevačkih Hrvata koja je u tijeku u Etnografskom muzeju u Zagrebu. »Božićnjak je uvijek kružnog oblika, a može biti veći ili manji. Gornji dio ukrašava se figuricama koje se prave od brašna i vode, dok je donji dio kolača *ukiselo* umiješeno tijesto. Od figurica se prave Marija, Josip, Isus, Tri Kralja, ovce, volovi, ptice, ruže, *kvočka* s plicima, krmača s odojcima, grožđe, bure, zvijezda repatica.

Sve figurice imaju svoju simboliku. Pet ruža simbolizira pet Isusovih rana, ptice su *začep-*

su grijali Isusa u štalici, *kvočka* i duge životinje simboliziraju bogatstvo u dvorištima, zvijezda

poklone se Kralju. U centralno mjesto stavlja se Sveta obitelj. Na Božićnjak se ne stavlja konj, jer kada je trebao Mariju poneti da se porodi rekao je – samo još malo da se napasem, i zato njemu nema mjesta na božićnjaku«, objasnila je polaznicima radionica **Marija Čuvarđić**. A onda su vješte i one malo manje vješte ruke tijekom trosatne radionice pokušale napraviti svoje figurice za božićnjak, a koliko su toga naučili imali su prigodu pokazati na izložbi božićnih kolača, 14. prosinca.

Dobru učiteljicu u svakom slučaju su imali, jer je samo dan poslije radionice u Hrvatskom domu **Marija Čuvarđić** na *Božićnom sajmu*, koji je organizirala Udruga žena *Zlatne ruke Somborke* nagrađena za izradu Betlehema i za božićni kolač.

Z. V.

kavale tragove kada su **Marija i Josip** s malim Isusom ušli u Egipat, magarac, ovce i volovi

repatica obasjala je mjesto rođenja Isusa pa su kraljevi i pastiri pohitali da ponesu darove i

PROMOCIJA KUHARSKOG DNEVNIKA BEBE MARTE U SOMBORU

Priručnik za svaku mamu

U Gradskoj knjižnici *Karlo Bijelicki* u Somboru u petak, 12. prosinca, organizirana je promocija knjige recepata i savjeta za prehranu bebe do prve godine, *Kuharski dnevnik bebe Marte* liječnice **Marije Mandić**, majke troje djece. Knjiga je priručnik o uvođenju nemlječne dohrane kod beba i njihovom postupnom uobroćavanju. Ovo je prvi kuhar za bebe koji je najvećim djelom pisan u obliku dnevnika koji je vodila autorica. Knjiga sadrži 115 dnevnih menija, koje je beba Marta dobivala svakodnevno od 5,5 mjeseci pa do svog prvog rođendana. »Ova knjiga podučava, savjetuje i dijeli

treće dopunjeno izdanje. »Mnogi pitaju koliko ova knjiga ima recepata, ali ja bih rekla da suština nisu recepti, već dio koji je nazvan – mamini komentari, koji je napisan iza svakog dnevnog menija gdje sam pisala o tome kako je Marta reagirala na neku namirnicu, kako je jela, što sam radila da bih je nagovorila da jede i što kada uopće nije htjela jesti. Prikazana je i satnica obroka, kako se ta satnica uklapala u njeno dnevno spavanje i još mnogo savjeta iz naše svakodnevice«, kazala je liječnica Mandić. U prva dva izdanja obuhvaćen je period do Martinih devet mjeseci, a u trećem do godinu dana s 15 dnevnih menija s namir-

Tamara Stojković, Terezija Matarić i Marija Mandić

iskustva o pravilnoj prehrani, počevši od najranijeg doba. Pravilna, zdrava prehrana je temelj zdravog života. Najpravičnije je bebu poslije rođenja dobiti, jer je majčino mlijeko najbolja i najzdravija početna prehrana za bebu. Isto tako, važno je kasnije uobroćavanje, odnosno uvođenje nemlječne dohrane prema određenim pravilima«, kazala je na promociji prim. dr. **Terezija Matarić**, recenzentica knjige.

Knjiga je objavljena prosinca prošle godine na Martin prvi rođendan, drugo izdanje tiskano je poslije samo tri mjeseca, a sada je iz tiska izašlo i

nicama koje se uvode poslije devetog mjeseca. Tako je dnevnik postao jedan kompletirani priručnik u kome se mogu pročitati i komentari majki koje su svoju djecu hranile po ovom dnevniku. A *Kuharski dnevnik bebe Marte* koriste majke u Bosni, Crnoj Gori, Kaliforniji...

Marija Mandić darovala je 20 primjeraka knjige Patronažnoj službi Doma zdravlja Sombor, a knjige su namijenjene mamama prvorotkinjama iz vangradskih sredina.

Z. V.

TJEDAN U BAČKOJ

Iz šupljeg u prazno

Netko je, ne sjećam se više tko, pametno rekao – ako nećete da riješite problem formirate radnu skupinu. Ja bih ovdje dodala ili napišite strategiju. Toliko smo se svih ovih godina naslušali i načitali raznih strategija, a u njima krupnih planova i velikih riječi. A kako se strategije usvajaju za određeni period, kada to vrijeme istekne opet sve ispočetka. Opet neke pametne glave smišljaju neke pametne planove i tko više pita što je od onoga ranije planiranog i ostvareno, pa i tako mu je vrijeme prošlo. Valja sada stremiti nekim novim ciljevima.

O ovoj novoj strategiji koja treba definirati razvoj Sombora do 2020. godine tek će se govoriti, ali ovoga puta bilo bi zanimljivo vidjeti što je to planirano u onoj prošloj strategiji i gdje smo sedam godina kasnije. »Optimizam plus realnost jednako je Sombor, grad budućnosti«, tako su autori Strategije definirali slogan Sombora. Ne vjerujem da bi itko danas u Somboru imao hrabrosti reći da je poslije sedam godina njegov grad, grad budućnosti.

Zapao mi je za oko i podatak da je prije 10 godina Sombor imao nešto više od 24.000 zaposlenih i više od 13.300 nezaposlenih. Danas je zaposlenih oko 22.000, a paradoksalno broj nezaposlenih skoro je prepolovljen. Sada se ja pitam, sasvim opravdano – kako?

Gdje su se ti ljudi zaposlili, kada su se poduzeća uglavnom zatvarala? Biće da su posao potražili daleko od Sombora, ili su jednostavno digli ruke od prijavljivanja na burzu rada, od koje ionako nema nikakve vajde. Kako je istaknuto u onoj starijoj strategiji iz 2007. godine problem s vodom u selima postoji zbog dotrajale vodovodne mreže i prisustva željeza u nekim seoskim vodovodima. Ni riječi o arsenu zbog koga skoro sva sela danas vodu dobivaju iz cisterni. Izgradnja poslovnog inkubatora, izgradnja logističko-transportnog centra na Dunavu, izgradnja pristaništa za putničke brodove na Dunavu, izgradnja regionalne deponije i centra za preradu otpada, povećanje broja noćenja turista za 20 postotaka, revitalizacija gradskog jezgra i dvoraca, izgradnja obilaznice oko grada, i tako dalje i tako dalje, spisak je lijepih želja iz Strategije razvoja Sombora iz 2007. godine. Treba li reći da je ovo pobrojano samo ostalo na lijepim željama. No, koga to sada više briga. Imamo novu Strategiju, pa hajmo naprijed s novim vizijama i planovima. Zgodno bi to u nekoliko riječi najbolje opisala ona narodna izreka – iz šupljeg u prazno.

Z. Vasiljević

TJEDAN CARITASA

Vrijeme darivanja

Misija Caritasa ocrtava se u promociji i svjedočenju djelotvorne kršćanske ljubavi i u službi cjelokupnog razvoja čovjeka, ostvarenja socijalne pravde i mira i izgradnje civilnog društva

Adventsko vrijeme je vrijeme pripreme za blagdan Božića. Period pripreme počinje liturgijskom godinom prvim tjednom adventa, i u to vrijeme teme su uvijek specifične i uglavnom se vjernike poziva na obraćenje, razmišljanje o svom životu, kako bi se pripremili za veliki blagdan. U tim danima jedan od tjedana je uvijek tjedan *Caritasa*, a to je treći tjedan adventa. Budući da je *Caritas* jedan od tri važna stupa crkve pored navještanja i slavljenja, *Caritas* što u prijevodu znači ljubav, sve vjernike tada poziva na razmišljanje o djelotvornosti ljubavi, koja će biti implementirana na terenu. U tjednu *Caritasa*,

svi župnici i vjernici razmišljaju o ljudima koji su u potrebi, i prikupljaju darove bilo u naturi ili novcu i prvenstveno je zadatak svakog župnika da u svom župnom *Caritasu*, pomogne onima i pronade ljude u okruženju, koji su u potrebi.

HUMANITARNO DJELOVANJE CRKVE

S obzirom na to da je *Caritas* kao jedan od stupova crkvene zajednice, on predstavlja mogućnost da Crkva djeluje humanitarno na raznim poljima, a da bi to učinila veoma je važno da počiva na temeljima ljubavi kao osnove evanđelja. Misija *Caritasa* ocrtava

va se u promociji i svjedočenju djelotvorne kršćanske ljubavi i u službi cjelokupnog razvoja čovjeka, ostvarenja socijalne pravde i mira i izgradnje civilnog društva. *Caritas* planira postati organizacija koja prvenstveno vodi brigu o starima, djeci i mladima, mentalno oboljelima i ovisnicima. Tijekom posljednjeg desetljeća, za vrijeme sukoba na teritoriju bivše Jugoslavije, opća situacija za ugrožene, stare i invalide u SRJ, postala je još teža. Prepoznavši to *Caritas* 1996. godine počinje sprovođenje nacionalnog projekta i kao prvi korak uz pomoć talijanskog nacionalnog *Caritasa*, osniva četiri službe kućne njege u Srbiji i Crnoj Gori. Posljednja urgentna akcija *Caritasa* vezana je za pomoć obiteljima nastradalim od poplava i klizišta. Ova akcija obuhvatila je 1000 obitelji u brojnim općinama u Srbiji. U pomoć tim obiteljima, uključena je dostava osnovnih prehrambenih i higijenskih artikala, te građevinskog materijala za obnovu oštećenih kuća.

POSVETI SE SIROMAŠNIMA

Najveću pažnju u tjednu *Caritasa* prema riječima direktora *Caritasa* za Srbiju vlč. **Vladislava Varge** treba posvetiti siromašnima, usamljenima, djeci s posebnim potrebama koje treba okupiti u župske zajednice i dati im malo prostora: »Trebamo raditi u župi kako bi župa sagledala probleme i nastojati da se ti problemi polako rješavaju.

Naši volonteri ovdje u *Caritasu* u Srijemskoj Mitrovici posjećuju stare i bolesne i mislim da to njima, iako nije ništa materijalno, puno znači. U svakoj našoj župi radimo na prikupljanju pomoći za one kojima je pomoć najpotrebnija. Upravo tjedan *Caritasa* i jest prilika da potaknemo župljane i da ih uvjerimo da naše kršćanstvo nije samo molitva, jer kako je papa **Benedikt** još kada je bio kardinal rekao da: »Pobožnost koja ne rađa plodovima, nije prava pobožnost. Ako iza te pobožnosti nema plodova, to je sve falsifikat. I zato te male stvari, sitnice, treba da nas potaknu ovih dana u vrijeme Božića da se malo više otvorimo prema drugima, pa neka to bude i sitnica, ali učinjena iz velike ljubavi.«

DOBRA ORGANIZIRANOST

Organizaciona struktura obuhvata mrežu sačinjenu od župskih, dekanatskih, dijecezanskih i centralnog *Caritasa*. Danas je *Caritas* velika institucija crkve i ima skoro isti broj članica kao i Ujedinjene nacije, vrlo je dobro organiziran i zaista se to i pokaže u različitim situacijama što se i dokazalo u svibanjskim poplavama. U svim tim akcijama, veliku ulogu odigrao je *Caritas* za Srijem, a tjedan *Caritasa* pruža priliku da vjernici ponovno pokažu svoju humanost na djelu: »Osnaživanje župskih *Caritasa* jeste osnovna stanica od kojih polazi sve. U toj maloj zajednici treba razvijati

osjećaje za bližnjega, što se posebice vidi u tjednu *Caritasa*. Ja u svojoj župi u Zemunu, dijelim kartonske kutije koje vjernici u određenom roku napune i ujedno u tom tjednu, nauče djecu kako da pomognu drugima, da nauče gajiti u sebi taj osjećaj, da mogu učiniti mnogo i malim darivanjem koje nekome znači mnogo, upravo u tjednu *Caritasa*. Ono što je važno jeste da u tom tjednu pred blagdan, posjetite bolesnike, starije, nemoćne, pomognete im i čestitate Božić. Mnogim ljudima ne treba materijalna pomoć, ali im treba osmjeh, stisak ruke, pažnja, i sve je to *Caritas*, osjećaj za čovjeka koji trpi na bilo koji način, da li zbog siromaštva, usamljenosti ili bolesti. Nekada je lijepa riječ, veliko bogatstvo“, istakao je ravnatelj *Caritasa* za Srijem, **Jozo Duspara**.

ZA POPLAVLJENE

Iako trenutno nemaju nekih velikih projekata, jedan od važnih u ovoj godini *Caritasa* za Srijem, bio je projekt za poplavljenе u Jameni. U projektima najviše im pomažu partneri iz Bolzano biskupije u južnom Tirolu u Italiji, od kojih dobivaju sredstva pomoću kojih je između ostalog, osigurano i ogrjevno drvo za nekoliko župa. U Zemunu uspješno radi župni *Caritas*. Redovito sakupljaju pomoć

za one kojima je pomoć najpotrebnija: odjeću, hranu, obilaze starije, nemoćne, pomažu im, a imaju i ured gdje se redovito sastaju. Kako nam ravnatelj *Caritasa* za Srijem ističe, vrlo je važno djelovati kao župni *Caritas*: »Imamo projekt promatranja siromaštva na razini *Caritasa* Srbije, gdje je uključeno nekoliko župa kao što su Beočin i Hrtkovci. Tu ima ploda. Župnik i župljani iz Hrtkovaca su bili najbolji u prikupljanju pomoći za poplavljenе, i u tim župama je najviše pomoći prikupljeno, što sve govori u prilog tome da je sklonost k darivanju kod nas vrlo razvijena«. I u tjednu *Caritasa* ujedno i vremenu pripreme za Božić, Jozo Duspara poručio je svim vjernicima da svi zajedno nastave raditi na razvitku župnih *Caritasa* i predočio jasnu poruku pred predstojeće blagdane: »Mi moramo biti prepoznatljiva zajednica kako bi ljudi i dalje mogli gledati u nas s poštovanjem prema onome kako mi svjedočimo svoju vjeru. Jer nije vjera samo doći u crkvu, nego i izgrađivati dobre odnose sa svim ljudima, ljudima druge vjere, nacije, jer mi živimo u multikulturalnim sredinama gdje se moramo pokazati kao ljudi tolerancije, gdje ljubav treba izgrađivati odnose među ljudima.«

Suzana Darabašić

Temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Službeni glasnik RS broj 135/04, 36/09) Gradska uprava, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, Subotica – Trg slobode br. 1. objavljuje:

OBAVIJEST

Gospodarsko društvo AGEMA DOO Subotica, Trg cara Jovana Nenada br. 15, ovlašteno od strane nositelja projekta Poljoprivrednog gazdinstva Ivanković Andrija i Ivanka; Subotica, Petra Horvatskog br. 16. podnio je zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš Projekta: IZGRADNJA SUŠARE S PRATEĆIM SADRŽAJEM I STANICE ZA PROPAN PLIN na katastarskoj parceli 35530/1 ko Donji grad, na adresi Petra Horvatskog br. 16.

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj II. kat, Stare gradske kuće, soba 226 u periodu od 19. 12. 2014. do 29. 12. 2014. u vremenu od 10 do 12 sati.

Molimo Vas da u gore navedenom roku, dostavite mišljenje, primjedbe o zahtjevu za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš predmetnog objekta na životni okoliš ovom nadležnom tijelu.

TJEDAN U SRIJEMU

Novac za poplavljenе

Jedna od najvažnijih vijesti proteklog tjedna, kada je u pitanju Srijem, jeste potpisivanje ugovora o dodjeli 64 milijuna dinara od strane pokrajinske vlade, za saniranje šteta od svibanjskih poplava. Predstavnici Pokrajinske vlade proteklog tjedna, potpisali su ugovore s predstavnicima srijemskih gradova Srijemske Mitrovice, Šida, Iriga, Beočina i Pećinaca, kojima su bespovratno raspoređena 64 milijuna dinara iz vođanskog proračuna za saniranje šteta od poplava na tim područjima. Sredstva iz pokrajinskog proračuna namijenjena su za otklanjanje posljedica poplava u oblasti javne i komunalne infrastrukture, na školskim, sportskim, objektima kulture i na atarskim putovima. Kako je tom prilikom rečeno, sredstva su izdvojena iz posebnog fonda formiranog za ovu namjenu, jer lokalne samouprave u Srijemu nisu mogle osobnim sredstvima sanirati štetu, čiji nivo, procijenjeno je, zahtjeva angažiranje svih nivoa vlasti. Dio sredstava dodijeljen je općini Šid i namijenjen je za otklanjanje posljedica poplava na poljoprivrednim usjevima kroz pomoć individualnim gazdinstvima za jesensku i proljetnu sjetvu, a dio pomoći mještanima Jamene je u robi i uslugama. Najviše novca, 30 milijuna dinara, dodijeljeno je općini Šid i naselju Jamena. Za saniranje šteta u Srijemskoj Mitrovici dodijeljeno je 15 milijuna dinara, Irigu 8 milijuna, Beočinu 6 i Pećincima pet milijuna dinara. Kako je tom prilikom izjavio predsjednik Pokrajinske vlade **Bojan Pajtić**, ispostavilo se da je Pokrajinska vlada bila u pravu što je godinama ulagala u vodoprivredu. Prigodom potpisivanja ugovora, najavljeno je da će 350 milijuna dinara biti izdvojeno za sanaciju nasipa na Savi. I kako je sam predsjednik Pokrajinske vlade rekao, sredstva nisu dovoljna ali znače puno pogotovo mještanima Jamene koji još uvijek žive u neizvjesnosti od čega će živjeti sljedeće godine, s obzirom na to da se veći dio stanovništva bavi poljoprivredom, a ovogodišnji usjevi su im zbog svibanjskih poplava stradali više od 90 posto, tako da su već u velikom gubitku. Osim toga, još uvijek ima nezbrinutih onih čije kuće još uvijek nisu sanirane i koji i dalje čekaju da u ovim zimskim danima, uđu u topli dom. Svaki posjet, dar, lijepa riječ, ovim ljudima danas puno znači, a tako i ova sredstva uz pomoć kojih će ako ništa drugo, sljedeće godine poslove na svojim njivama početi na vrijeme i moliti Boga da im godina bude plodna i rodna, i da ih ova kva nesreća više nikada ne zadesi.

S. Darabašić

Cijeli život uz ekran

*Najtefinija zabava ili potreba
kompenziranja (ne)željene stvarnosti*

Prosječan stanovnik Srbije i Hrvatske ispred malog ekrana dnevno provede blizu pet sati, što je već jako blizu svjetskim rekorderima u gledanju televizije – Amerikancima. Prema statističkim podacima najgledanije su emisije zabavnog karaktera, a ova vrsta programa ima i zasigurno najveći i najjači utjecaj na formiranje navika i ponašanje prosječnog gledatelja.

GODINE ISPRED EKRANA

Brojni *reality* formati, glazbeni *show* programi natjecateljskog karaktera, ali i golemi broj inozemnih sapunica u najvećoj mjeri doprinose prikovanosti za *čarobnu kutiju*, apsolutnog gospodara velikog dijela dnevnog i noćnog slobodnog vremena.

Prosječna američka kućanica dnevno gleda televiziju oko osam sati, što bi za projicirani životni vijek od 78 godina iznosilo nevjerojatnih 142.350 sati ili punih 14 godina života provedenog ispred televizijskog ekrana. Ni naše kućanice u velikoj mjeri ne zaostaju za američkima i zasigurno im je televizijski prijamnik uključen tijekom cijelog dana, bez obzira gledaju li ili samo ovlaš slušaju ono što se trenutno emitira na izabranom tv kanalu. Evo i jednog konkretnog primjera iz našeg podneblja.

Kućanica **Marta Kovačić**, otkriva nam svoju televizijsku shemu:

»Televizijski program gledam u prosjeku negdje oko 4 – 5 sati dnevno. S obzirom na to da sam kućanica, gledam i prije podne, od 9 – 12 sati, a navečer od

20 sati, kada to činim u društvu svoje obitelji. Najviše volim gledati sport, redovito pratim dnevne informativne emisije, ali pogledam i nekoliko serija i poneki dobar film. Sportske programe, osobito nogomet i tenis gledamo svi, informativni program skupa sa suprugom, jer djecu to ne interesira. Djeca navečer, izuzev sportskih programa, vrlo rijetko gledaju televiziju. Činjenica je kako je televizija postala mnogima jedina zabava, ali još uvijek postoji i opcija prošetati gradom umjesto beskonačno sjediti pred ekranom. Ne smatram da mi televizija utječe na život, ali s druge strane smo svi nekako navikli na nju i mislim kako bi nam bez TV-a bilo jako teško. Ne gledam previše televiziju i uvijek je mogu ugasiti ukoliko osjetim zamor i besmisao gledanja programa samo radi pukog gledanja.«

POGUBAN UTJECAJ NA ZDRAVLJE

Višesatno sjedenje ispred televizora uz najčešće izgubljeno vrijeme, u velikoj mjeri utječe na skraćivanje života, navodi se u izvješću jedne australske studije urađene na uzorku od 8.800 gledatelja. Svaki sat pred TV-om, pokazala je studija, izravno je povezan s 18 posto većim rizikom od smrti zbog kardiovaskularnih bolesti i 11 posto većim rizikom od smrti od bilo kojeg drugog razloga. Naravno ovdje su se najviše povezivale pretile osobe i njihova zdravstveno rizična skupina, jer većina pasioniranih gledatelja TV-a ovu svoju

svakodnevnu naviku kombinira s još jednom nezdravom navikom – povećanim unosom nezdrave hrane (grickalice, napitci, slatkiši i sl.) tijekom praćenja omiljenih programskih sadržaja. No, ustanovljeno je kako i mršavi ljudi također mogu biti žrtve, jer se dugotrajno sjedenje povezuje kao izravni razlog povišenju šećera i masti u organizmu. Rezultati su pokazali i da oni koji TV gledaju četiri sata na dan ili više imaju 46 posto veći rizik od smrti od bilo kojeg razloga te 80 posto veći rizik od smrti zbog

kardiovaskularnih bolesti. I to neovisno o tome puši li ta osoba, ima li visoki kolesterol, loše se hrani, ima visoki krvni tlak...

Petar Francisković, poduzetnik iz Subotice ne smatra sebe tipičnim televizijskim gledateljem jer će puko sjedenje ispred ekrana uvijek radije zamijeniti aktivnijim provođenjem slobodnog vremena.

»Sport je na prvom mjestu programa koje gledam na televiziji, uz naravno brojne informativne emisije dnevnih vijesti. Ali

isto, bez problema, često znam usred sportskog prijenosa dati prednost izlasku vani skupa sa svojom suprugom među društvo. Televizija je sastavni dio naših života, no nikako ne priznajem njezinu prevlast u odabiru korištenja slobodnog vreme-

nutnost televizijskog prijmnika u svom domu.

»Televizor uključim odmah ujutro čim se probudim, otprilike oko pola sedam. Iz postelje pogledam jutarnje vijesti i potom tijekom dana prijmnik ostaje uključen sve do jedana-

zapažanje o fenomenologiji televizije kao izuzetnog medija za promicanje raznovrsnih ideoloških utjecaja na svoje gledateljstvo, stavljajući u prvi plan i svojevrсни fenomen pasivizacije kao konačnog rezultata njezinog izravnog djelovanja.

»Televizija definitivno spada u jedan od najvažnijih medija suvremenoga doba, uz postojeće utjecaja i drugih medija koji su joj prethodili ili je nasljeđuju u vremenima koje slijede. Veliki dio suvremene humanističke teorije se slaže kako televizija ima najveću moć pasivizacije svojih konzumenata i kako takva predstavlja školski primjer pasivnih kanala komunikacije između ljudi u suvremenom kontekstu življenja. Ona nema moć interakcije, nema moć i mogućnost polemiziranja, nego je to naprosto medij koji ide u jednom smjeru. Prema svojim gledateljima. Postoji veliki broj suvremenih akademskih rasprava na temu značaja i opće medijskog efekta na kulturu i na cjelokupni način života, koji je definitivno oblikovan utjecajem televizije. Nažalost, pritom je televizija postala oružje globalne potrošačke kulture, pa osim kapitala, financija i sirovina u žižu kapitalističkog interesa sve više ulaze i znakovi, simboli i ideje nekakvih drugih ideologija u svojevršnom kontrapunktu ljudske emancipiranosti. Po meni, najvažnije pitanje u svezi televizije današnjice je njezin odnos prema internetu, jer je internet hibridna tehnologija koja ima moć sublimiranja svih prethodnih tehnologija pa i televizije. Jedna skupina teoretičara zastupa stajalište kako i internet poput televizije pasivizira svoje gledateljstvo, dok druga skupina smatra kako upravo tom kombinacijom svih medijskih tehnologija internet ima moć poticanja na razgovor, polemiku i debatu. Osobno smatram, uz određenu skepsu, kako je internet također ima pasivizirajuću odliku i sam postajući produženom rukom globalnog kapitalizma.

Kao gledatelj i konzument televizije često znam biti bijesan na samoga sebe zbog nekoliko sati provedenih ispred ekrana, osobno kada su u pitanju nekvalitetni programi. Zbog nedovoljnog psihičkog kapaciteta i potencijala za traženje nečega dobrog i zanimljivijeg, već ostajem na nečemu što prvo naiđe u listanju televizijskih kanala. Televiziju gledam isključivo navečer, kada je i najviše slobodnog vremena, i osobito volim pratiti kulinarne kanale. Na koncu želio bih istaknuti televizijski značaj za političko oblikovanje gledateljstva, kao prvorazredni sredstvo medijsko – političke ideologizacije i manipulacije ljudima. Naprosto je fascinantno kako to i dan danas savršeno funkcionira, usprkos svim demokratskim potencijalima koji postoje. Medijska kultura kako takva je posve reducirana i svedena je na puki politički instrumentarij namjesto da je jedna vrsta mehanizma s pomoću koje čovjek ostvaruje i potvrđuje svoju slobodu. Tu se, konačno i problematizira osnovno pitanje zbog čega mi uopće gledamo televiziju? Zašto provodimo toliko vremena u televizijskom prostoru? Odgovor leži u jednoj vrsti simboličke nepodudarnosti između sfere rada i sfere slobodnog vremena. Jer, nažalost u kapitalističkom kontekstu suvremenog doba velika većina ljudi radi poslove koje ne voli, bavi se zanimanjima bez osobnih afiniteta prema njima već isključivo poradi novčanog ekvivalenta uloženom trudu bez momenta zadovoljstva temeljem stvaralačkog ispunjenja. Pa tako dolazi do jedne vrste rascjepa ličnosti, koja u tom svom slobodnom vremenu želi kompenzirati sve ono što tijekom radnoga dana nije uspio za sebe, kao stvaralačko biće, ostvariti i na taj način, barem djelomice kroz ulazak u lažne svjetove medijske kulture iskrivljene stvarnosti, kompenzirati sve ono što u stvarnom svijetu nije uspio.«

na. Volim pogledati dobar i kvalitetan program, osobito filmske i dokumentarne kanale. Ponekad je to više, a ponekad manje vremena provedenog ispred ekrana i u prosjeku to bude po nekoliko sati dnevno. Zimi je to naravno više, a s dolaskom ljepšeg i toplijeg vremena naravno manje, jer tada uvijek prednost dajem vožnji bicikla, pješačenju i drugim aktivnostima na svježem zraku.

Sukladno svojim godinama umirovljenica **Justina Šarčević** posve drugačije doživljava pri-

est sati navečer. Gledam serije, kviz programe, kontakt emisije, dokumentarce, ali nikako ne volim gledati ratne i horor filmove. Političke emisije često znaju utjecati na moje negativno raspoloženje, dok se uz glazbeni program često puta znam odlično opustiti.«

FENOMEN PASIVIZACIJE

Branislav Filipović, magistar socioloških znanosti iznio je zanimljivo i nadasve stručno

PREDRAG KOVAČIĆ, KIPAR

Ne bojte se – eksperimentirajte

Nikada se ne zadovoljavajte urađenim, pomičite granice, sagledavajte umjetnost sa svih mogućih aspekata življenja i ne bojte se ako vas ne razumiju u nekom momentu vašeg stvaranja

Definiranje umjetničkog izraza čini se da nikada do sada nije bilo tako zahtjevan zadatak. Multimedija je preuzela primat nad klasičnim umjetničkim izrazom. Vizualni podražaj nije samo forma, tekstura, kompozicija, već i zvuk, pokret, interakcija. Međutim, čini se da to nimalo ne smeta perspektivnom, mladom umjetniku, **Predragu Kovačiću**. Rođen u Srijemskoj Mitrovici 1985. godine, pod okriljem oca slikara, okružen bojama i čitavim svjetovima omeđenim okvirima, bilo je prirodno da i sam odabere plovību umjetničkim vodama. Akademiju umjetnosti u Novom Sadu, odjel kiparstvo, upisuje 2005. i pod budnim okom mentora i renomiranog kipara, **Mladena Marinkova**, magistrira 2013. godine.

Iako su Vas sigurno već puno puta pitali, ne možemo odoljeti, a da i sami ne postavimo pitanje odakle želja za bavljenjem umjetnošću »u vremenu menadžera« i želje da se što brže dođe do zarade?

Zapravo, nisam se htio baviti umjetnošću sve do treće godine gimnazije. Do tada sam se zanosio da ću studirati kemiju ili informatiku, koje su mi dobro išle. Tako je bilo sve do momenta kada sam shvatio da sam, u stvari, htio izabrati »liniju manjeg otpora«. Kako sam netko tko voli izazove, nisam htio propustiti šansu za »borbu s Golijatom«. Umjetnost je bila moj Golijat, nešto što sam potiskivao da se ne

bih morao natjecati s ocem. Ipak, inat i radoznalost u meni su prevagnule i – eto me danas ovdje!

Odakle crpate inspiraciju za kontinuirano stvaranje?

Iz inata, bijesa, radim! Stalno, u svakom momentu! Kada ne radim – razmišljam! Nema stvaralaštva bez rada. Talent je jedan posto, on je precijenjen i postao je izgovor za neuspjehe. Sve gradiš sam! Pitanje je suvišno, budući da inspiracija ne može doći bez rada.

Ako ne griješimo, Vaša skulptura je postavljena i u javnom prostoru?

Ne jedna, nekoliko. Kamo sreće da postoji sluha da se pruži šansa svim kiparima za realiziranje djela u javnom prostoru.

Koji je do sada Vaš najvažniji projekt?

Svi su mi podjednako važni. Kada jedno djelo završim, ono mi je najbitnije do sljedećeg projekta i tako se sve nastavlja.

Kako promatrate suvremenu umjetnost u regiji?

Postoji. To je bitno. Dosta mladih se bavi umjetnošću, ali nedovoljno razvijena svijest društva o značaju suvremene umjetnosti im ne dozvoljava da se u potpunosti ostvare. No, dobro je da ima i onih koji nas ipak primjećuju.

Realizirali ste četiri uspješne ambijentalne instalacije u ovoj godini, a u planu su i tri nove naredne godine. Možete li nam pojasniti što je to ambijentalna instalacija i kakva je njezina korelacija s kiparstvom koje ste završili?

Ambijentalna instalacija je poimanje prostora u širem aspektu u odnosu na skulpturu, čija je forma konkretnija i očiglednija. Ona »diše« u skladu s prostorom i promatračima, posjeduje mnogo veću energiju, nešto nalik baroknoj skulpturi i baroknom ambijentu. Meni je značajna jer mogu doživjeti prostor re/dekonstruirajući ga, igrajući se s formom i doživljajima publike pri interakciji a njom.

Osim uspješne umjetničke karijere, od nedavno radite i u mitrovačkoj OŠ Jovan Jovanović Zmaj. Koje vrijednosti pokušavate implementirati svojim učenicima?

Trudim se zainteresirati ih za sve oblike vizualne umjetnosti, posebno više razreda koje želim uputiti u moderne i suvremene tendencije u umjetnosti. Ona je bitna za razvoj svake osobnosti, jer usvajanjem vizualne kulture, pojedinac dobiva mogućnost razvijanja estetike svoje osobnosti te je može primijeniti u svim aspektima svog života.

Tu se ne završava Vaše pedagoško djelovanje. S ocem držite privatnu likovnu školu, gdje spremate buduće polaznike akademija, umjetničkih

kih i arhitektonskih fakulteta. Škola postoji od '75. godine. Iz nje je izašao veliki broj danas priznatih umjetnika. Ovdje, osim osoba koje pripremamo za buduće pozive, dolaze i grupe polaznika osnovnih škola, koji su tu da bi razvijali svoj likovni izraz od najranijih dana. Također, tu su i grupe starijih polaznika, koji u svojim zrelim godinama žele uživati u umjetnosti i estetskom obrazovanju.

Recite nam, u kom pravcu mislite da ide suvremena umjetnost?

Na to pitanje, čini mi se, ni teoretičari nemaju pravi odgovor... Ali, tu smo! Živimo u njoj, stvaramo je i vidjet ćemo gdje će nas to odvesti.

I za kraj, što bi poručili našim čitateljima i štovateljima umjetnosti?

Čitajte, radite, ne bojte se izazova, eksperimentirajte s likovnim izrazom, nikada se ne zadovoljavajte urađenim, pomičite granice, sagledavajte umjetnost sa svih mogućih aspekata življenja i ne bojte se ako vas ne razumiju u nekom momentu vašeg stvaranja. Ovo je prvenstveno namijenjeno kao ohrabrenje mladim stvarateljima.

Dario Španović

Tavankučani na Božićnom sajmu u Biogradu na Moru

BIOGRAD NA MORU – Na poziv Turističke zajednice grada Biograda na Moru HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta sudjelovalo je 13. i 14. prosinca na drugom ovogodišnjem Božićnom sajmu u Biogradu na Moru. Na Božićnom sajmu bili su postavljeni bogati štandovi izlagača koji su nudili mnoštvo ukrasa, božićnih aranžma-

na i prigodnih darova, a sajam je prepoznatljiv i po brojnim gastro specijalitetima i slasticama. Tavankučani su se predstavili svojom tradicionalnom turističkom pričom, prijatelje na moru su počastili zamedljanom rakijom, kolačima i jabukama, brandom Tavankuta. Neizostavna je bila i mala postavka suvenira od slame. Na tavankutskom štandu posebno je mjesto zauzeo i božićnjak, koji će tijekom Božića krasiti i ured gradonačelnika. Osim turističkog predstavljanja Tavankučani su posjetitelje zabavljali tamburaškom glazbom.

I. D.

Večer ikavice u Stanišiću

STANIŠIĆ – HKD *Vladimir Nazor* iz Stanišića po peti put organizira književno-pjevačku večer pod nazivom *Ikavica – govor hercegovačkih, dalmatinskih, ličkih, bosanskih, šokačkih i bunjevačkih Hrvata*. Večer će se održati danas petak 19. prosinca s početkom u 19 sati u Domu *Adi Endre* u Stanišiću. Sudjeluju recitatori i pjevači iz hrvatskih kulturnih udruga iz Subotice, Sombora i Podunavlja, a hercegovačke *gange* i dalmatinske klapske *pisme* bit će prikazane na video bimu, jer su udruge iz Hercegovine i Dalmacije otkazale dolazak zbog ozračja nastalog nakon verbalnih istupa **Vojislava Šešelja** po njegovu dolasku u Srbiju. Moto ovogodišnje manifestacije je *Čuvajmo našu rič*.

Božićni koncerti zbora iz Rijeke i Jose Butorca

SUBOTICA – Mješoviti pjevački zbor Kulturno-umjetničke udruge *Jeka Primorja* Rijeka i **Joso Butorac** održat će dva božićna koncerta: u Subotici u Velikoj vijećnici Gradske kuće sutra, u subotu 20. prosinca, s početkom u 20 sati i u Tavankutu u nedjelju, 21. prosinca, s početkom u 10.30 sati u crkvi Srca Isusova. Ulaz na koncerte je slobodan.

Jeka Primorja je kao krovna umjetnička udruga nastala 1971. godine s osnovnom zadaćom promicanja amaterskog pjevanja na području grada Rijeke i cijelog Hrvatskog Primorja.

Pokrovitelj ovih koncerata je Primorsko-goranska županija (Republika Hrvatska), a suorganizatori su Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, HGU *Festival bunjevački pisama* i HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta.

Božićni koncert u Beregu

BEREG – HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Berega organizira sutra, 20. prosinca, Božićni koncert. Koncert će biti održan u Crkvi Svetog Mihovila. Sveta misa je u 16 sati, a poslije toga bit će održan koncert. Sudjelovat će gosti iz Hrvatske KUD *Seljačka sloga* Bogdanovci i MPS *Baje Ivanovac*, VIS *Antunić* iz Sombora, SKUD *Izvor* iz Stanišića, gosti iz Santova i domaćini HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević*.

Z. V.

Božićne čarolije u Monoštoru

MONOŠTOR – Nastupajućeg vikenda počinje blagdanski program u Monoštoru pod nazivom *Božićne čarolije*. Za sve uzraste, u subotu, 20. prosinca, s početkom u 19 sati, bit će odigrana kazališna predstava *Sedam Snežana i patuljak* – suvremena bajka **Tode Nikoletića**, u izvedbi monoštorske dramske skupine, i režiju **Tatjane Kovač**.

Nedjelja, 21. prosinca, rezervirana je za *Božićni sajam* koji će predstaviti blagdanske čarolije kroz božićne kolačiće, darove, dekoraciju, ukrase, rukotvorine... Osim izlagača iz Monoštora, predstaviti će se i sudionici iz Sombora i okolnih mjesta. Sajam će se završiti nastupom novoosnovanog dječjeg zbora *Bodroški mališani*, pod vodstvom **Marine Kovač**, kojima će ovo biti prvi javni nastup. Osim malih pjevača, prigodan program priredit će i učenici nižih razreda OŠ 22. oktobar Monoštor, a za kraj, manifestaciju će posjetiti i Djed Božićnjak s vrećom darova za sve mališane. Sajam će biti otvoren od 15 sati, dok dječji program počinje u 17.30 sati. Manifestacija se oba dana održava u Domu kulture, a ulaz je slobodan.

Organizatori *Božićnih čarolija* su UG *Podunav* i UG *NADE*, uz podršku Mjesne zajednice Monoštor.

Z. M.

Božićni koncert i izložba u Hrvatskom domu

SOMBOR – U Hrvatskom domu u Somboru, u nedjelju, 21. prosinca, bit će održan Božićni koncert. Organizator je HKUD *Vladimir Nazor*, a u programu će sudjelovati djeca i mladi iz somborskih župa. Prigodan božićni program bit će izveden na hrvatskom, njemačkom i mađarskom jeziku. Početak je u 20 sati.

Sat ranije, u 19 sati, biće otvorena izložba božićnih kolača – božićnjaka.

Z. V.

Božićni koncert Šokadije

SONTA – Članovi pjevačkog zbora i tamburaškog sastava KPZH *Šokadija* iz Sonte održat će tradicionalni Božićni koncert u crkvi sv. Lovre u Sonti. Koncert će biti održan na Badnju večer, pola sata prije polnočke, koju će predvoditi sončanski župnik vlč. **Josip Kujundžić**.

I. A.

IZLOŽBA HRVATSKE LIKOVNE UDRUGE CROART

Slika se nudi oku

*Radovi nastali na kolonijama
u Vojvodini i inozemstvu*

Treće likovno događanje Hrvatske likovne udruge CROART, izložba radova njenih članova otvorena je u utorak 16. prosinca u Galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici.

Otvarajući izložbu djelatnica Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, **Katarina Čeliković** je

svoje izlaganje započela spoznajom kako se nalazimo u mjesecu koji nas diže iznad zemaljskog, a prema nebeskom uzvišenom.

Oni koji to čine slikom ispunjuju ponajprije svoju potrebu za dizanjem sa zemlje, iz prašine, stvaraju neku novu stvarnost po kojoj se čovjek prenosi

svojim htjenjima i snovima. Što će nastati od platna, bijeloga praznoga, tko će prepoznati, u čemu vidjeti svoje želje, nade ili možda prepoznati staro iskustvo. Ruke i boje stvaraju novi svijet – u

koji ćemo umjetnički postupak i pravac staviti neka odlučne likovni kritičari, povjesničari umjetnosti. A mi ćemo večeras pokušati odgovoriti na jedno drugo pitanje. Može li slika biti sama sebi

Katarina Čeliković je otvorila izložbu

dovoljna? I odmah odgovoriti. Samoća nije primjerena čovjeku, ni slika kao plod čovjekova duha nije sama sebi svrhom, niti sama za sebe stvorena. Ona se nudi oku ljudskom i zove nas, gledatelje. Poziva na razgovor, istaknula je je između ostalog djelatnica ZKVH.

SKUPNA IZLOŽBA SVIH ČLANOVA

Glavni pokretač svih događanja u svezi Hrvatske likovne udruge CROART, predsjednik Upravnog odbora **Josip Horvat** u kraćim crtama je izložio sve što je prethodilo finalnoj postavci radova koji su nastali u minulom razdoblju.

U pitanju je skupna izložba svih naših članova koja se održava uvijek koncem prosinca, u vrijeme adventa. Svi ovi radovi su nastali tijekom protekle godine u raznim prigodama i zato ova izložba obuhvaća razne teme i tehnike kojima su slike rađene. Na ovoj izložbi su prikazani i radovi koji nisu od sada izlagani, a nastali su na likovnim radionicama i kolonijama u Vojvodini i inozemstvu, ili u kućnoj radinosti članova naše udruge. Ukupno dvadeset i dvoje članova CROARTA i naših gostiju sudjeluje u ovoj izložbenoj postavci radova nastalih tijekom protekle 2014. godine. Žao mi je što naša najstarija članica **Ruža Tumbas** zbog slabijeg zdravlja i svojih godina nije mogla nazočiti otvorenju naše skupne izložbi, ali bit će još izložaba i prilika.

Ali zato je druga po starini članica CROARTA, **Cilika Dulić Kasiba (82)** prisustvovala svečanom otvorenju i u kraćoj izjavi iznijela svoje dojmove

SUDIONICI IZLOŽBE

Ruža Tumbas, Cilika Dulić Kasiba, Ceciliya Miler, Ružica Miković – Žigmanov, Olga Rajković, Katica Szolosi, Kata Šetrov, Eva Horvath Uzon, Nela Horvat, Slobodan Zovko, Kristijan Sekulić, Laszlo Kelcs, Sandor Kerekes, Tomislav Marjanović, Janos Nagypasztor, Jakov Makaji, Divna Lulić Jovčić, Marta Peštalić, Ildiko Monus, Josip Kler, Midorag Boroš i Anđelka Dulić

Ovoga puta sam izložila tri svoje slike, na temu svatova, Dužijance i blagdana Duhova. Jako sam zadovoljna što smo ponovno u prilici prikazati javnosti naše radove, osjećam se dobro i nekako sam skinula jedan teret s mene. Godine su me malo stigle, ali se ne dam i slikam dalje. Imam volje za stvaranje, i ponekad jedva čekam započeti s radom na novoj slici.

PRIGODAN PROGRAM

Kao i svaki puta Hrvatska likovna udruga CROART je otvorenje izložbe radova svojih članova obogatila i prigodnim kulturnim programom u kome je učenica **Dona Karan** recitirala, a članovi sastava *Festival bunjevački pisama* odsvirali nekoliko popularnih glazbenih numera.

Izložena djela se mogu vidjeti i kupiti do 3. siječnja 2015. godine.

D. P.

Manjinska književnost

Knjiška produkcija Hrvata koji žive na teritoriju Republike Srbije, koji su raspletom političkih okolnosti i raspadom nekadašnje zajedničke države od 1991. godine postali (ne)priznatom manjinom, već godinama se bilježi objavljenim književnim djelima i publikacijama između dvaju *Dana Balinta Vujkova*. Za razliku od prošlogodišnje (19 naslova), ovogodišnja brojka (listopad 2013. – listopad 2014.) broji respektabilnih 31 novotiskanog naslova pisanog na standardnom hrvatskom jeziku ili ikavskom dijalektu. Pisati na svom materinjem jeziku izraz je namjere očuvanja svoga nacionalnog identiteta i doprinosu očuvanju postojanja na ovim prostorima, a objavljivanje djela na jeziku jedne ne pretjerano popularne manjinske populacije dodatni je argument u borbi za ravnopravno priznavanje svih stečenih prava. Papir je vječan, pokazalo se kroz protekla stoljeća ljudske kreativnosti, i ukoliko se čuva u adekvatnim uvjetima i prostorima na svojim stranicama ostavlja vrijedne tragove kulture određenoga naroda. Tako će, nadajmo se biti i sa svim dosad objavljenim knjigama i publikacijama na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji.

Pisati na hrvatskom jeziku u Srbiji, može biti mač s dvije oštrice. Zbog toga nitko neće imati nikakvih problema, jer Ustavom propisane slobode i prava garantiraju svakom građaninu nesputanost opredjeljenja u pogledu odabira izražavanja. Ali, javljaju se neki posve drugačiji problemi koji se prije svega tiču ciljnih skupina čitateljske publike. Po *defaultu*, kako se to sada moderno kaže, knjige na hrvatskom jeziku bi ponajprije trebali čitati pripadnici hrvatske manjinske zajednice. S obzirom na to da je ova zajednica u odnosu na ostali broj državljana Republike Srbije po brojnosti znatno manja, samim time autori knjiga na hrvatskom jeziku dolaze do problema čitateljstva. S druge strane (mača književne oštrice), publika većinskog naroda ima svoju golemu knjišku produkciju na srpskom jeziku i realno je očekivati kako će u većini slučajeva ionako malom broju pročitanih knjiga tijekom jedne kalendarske godine, prioritet dati onima napisanim na jeziku prema osobnim afinitetima bližem za čitanje.

Zbog svega navedenoga pisanje i tiskanje knjiga na standardnom hrvatskom jeziku je za veliku pohvalu svih autora koji su se usudili izaći na knjiško tržište Republike Srbije. Unatoč određenim poteškoćama, kako u pronalaženju sredstava za tiskanje sve do teške bitke za svakoga novoga čitatelja (neovisno kom nacionalnom korpusu pripada), knjige na hrvatskom imaju svoju publiku.

Povećana produkcija to potvrđuje.

D. P.

BUDUĆNOST JE U OBITELJSKOM BIZNISU

Vratili se da ostanu

Za razliku od mnogih građana mlađe, pa i srednje dobi, koji danas žive u državama nastalim raspadom SFRJ, a bolju budućnost vide negdje izvan granica, pa se iseljavaju čim im se ukaže prilika, obitelj **Marka i Snježane Đurkov**, vratila se iz Austrije u Dalj, Republika Hrvatska. Odlučili su se okušati u ugostiteljsko – turističkoj djelatnosti.

NOVI POČETAK

Malo neobično za današnje vrijeme, Marko je u dogovoru sa suprugom riješio ličilačke ljestve i vlastitu, već dobro uhodanu i dobrostojeću tvrtku u Austriji zamijeniti kuharskim i konobarskim priborom. Riješili su stoljetnoj građevini negdašnjega mlina u Dalju udahnuti dušu. Građevinu prepuštene zubu vremena i u konačnici zaboravu, vlastitim ulaganjima su preuredili u reprezentativni ugostiteljski prostor, kojim dominira dvorana za svadbe i druge velike svečanosti, kapaciteta oko 500 gostiju. Restoran, pogodan za manje proslave, može ugostiti 200 osoba. Tu je i terasa s pogledom na Dunav, zidani roštilji i uslužno osoblje, koje će gostima pružiti pun užitak u domaćoj gastronomiji i prvoklasnoj ponudi lokalnih vinara. Opuštajuće seosko ozračje upotpunjavaju *Grcin salaš* i dvorište s velikim ograđenim parkingom. »Nije bilo lako napustiti siguran i lagan život u zemlji koja je puno sređenija od naše i uložiti sve što imamo u novi početak, bez ikakvih garancija da ćemo i uspjeti. No, supruga i ja nismo puno dvojili. Jedino smo razmišljali u što ćemo investirati, kako bismo prehranili i školovali djecu. O čemu god smo razmišljali, tra-

žilo je poprilične investicije, a nigdje nije bilo moguće izbjeći rizik nesigurnoga poslovanja. Prelomili smo i riješili investirati u ugostiteljsko turističku djelatnost. Kad smo iskristalizirali planove, odmah smo pošli i u realizaciju. Ime našega objekta

Stari mlin odredilo je to što svi znaju gdje je bio mlin u Dalju. Uz renovirani objekt nadogradili smo i ostale prostore, restoran za 200 i svatovsku dvoranu za 500 osoba. Kako u blizini ne postoji niti jedan prostor približnih kapaciteta, za iduću godinu su

nam već sada popunjeni brojni termini za proslave vjenčanja. U sklopu imanja imamo i pansion s 18 ležaja, raspoređenih u šest dvokrevetnih, trokrevetnih i četverokrevetnih soba. Na velikoj terasi gosti u intimnom ozračju mogu blagovati s pogledom na Dunav. Započeli smo i s gradnjom dodatnoga potpuno ruralnog objekta, kojega smo po obiteljskom nadimku nazvali *Grcin salaš*, a naredne godine svakako ćemo ga i proširiti«, optimistički priča Marko. Poslije ovoga dijela priče samo po sebi nameće se pitanje što je ovu mladu, tada četveročlanu, a danas petočlanu obitelj, natjeralo na ovaj korak. »Teško je sve ovo objasniti. Rođen sam u Osijeku. Korijeni su mi u Sonti, a rano djetinjstvo dijelio sam između Sonte i Dalja. Supruga mi je rodom iz Dalja, a korijeni s majčine strane su joj u Kupusini, općina Apatin. U Austriji sam imao dobro uhodanu tvrtku. Početne muke bile su

OKUPLJANJE SONČANA

Marko je 29. studenoga u svojem kompleksu utemeljio manifestaciju *Sončanski divani*. »Ova večer mi je puno značila.

Emotivno sam jako vezan za Sontu, za salaš na kojem sam proveo dio djetinjstva. Rat je grubo prekinuo tu idilu i doveo do iseljavanja velikog broja obitelji i pojedinaca u Slavoniju.

Tako su rastavljene mnoge obitelji, pa im je i danas dio u Sonti, dio s ove strane Dunava. Želio sam te dijelove nekako spojiti, pa je upravo moja Snježana došla na ideju o organizaciji ove manifestacije. Pozvali smo sončansku *Šokadiju*, dvoje meni vrlo dragih majstora pera koji pišu na izvornoj sončanskoj ikavici, pozvali smo i sončansku dijasporu, kako u šali kažu moji prijatelji. Možda smo malo zakasnili s najavom i pripremama, no, uvijek kažem – idući put će biti bolje. Nadam se da će ova manifestacija zaživjeti i da će naš *Stari mlin* postati poznat i po šokačkoj ikavici«, kaže Marko.

Svatko može skuhati fiš

GRCIN SALAŠ

Za potrebe obiteljskog turizma Snježana i Marko su predvidjeli igralište za djecu *Grcin salaš*. Veliki dio posla glede opremanja završen je, a u cijelosti će biti dovršen naredne godine. »Ovaj dio kompleksa još nije sređen, nadamo se da će naredne godine punu turističku sezonu dočekati spreman da ugosti prve turiste. Namjeravamo po starinski opremiti izvjestan broj prostorija za noćenje i dnevni boravak u pravim salašarskim uvjetima. Gostima ćemo omogućiti, ukoliko budu izrazili tu želju, da sami pripremaju svoje obroke. Ljudima rođenim u gradu to će biti prava atrakcija. Ovaj dio kompleksa emotivno me veže za Sontu, jer su naši i tamo imali salaš, pa znam kakav je osjećaj kad te probude pijevci, kad popiješ upravo pomuzeno mlijeko, pojedeš upravo pokupljeno jaje«, kaže Marko.

iza mene, uspješno sam poslovaio već desetak godina. Slušao sam priče mnogih koji su bježali iz Hrvatske, Srbije, Bosne i tada je u meni proradio neki inat. Ideja o bespovratnom putovanju u suprotnom smjeru bila mi je sve bliža, a kad sam sve izložio supruzi, na moje olakšanje i ona je ustvrdila kako sve češće razmišlja o tome. Htjeli smo da nam djeca odrastu u Hrvatskoj, da ne budu tuđinci u svojoj zemlji, a evo, Bogu hvala, ta mi se želja i ispunjava. Jedino se nadam da će želju pratiti i uspješno poslovanje ovoga kompleksa«, kaže Marko.

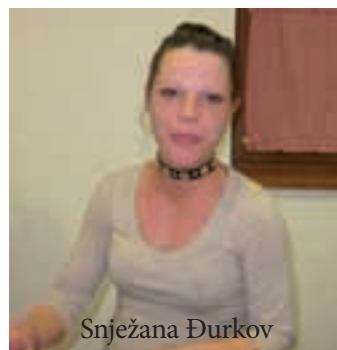
NADE I PERSPEKTIVE

Snježana, u vrijeme ovoga razgovora upravo pred trećim porođajem, najveća je potpora supruhu Marku. Čak i u završnoj fazi trudnoće njezina ruka je prisutna u svim dijelovima objekta, njezin osmjeh dotiče svakoga gosta ponaosob. »Preporodio me je povratak u rodno mjesto. Radujem se što će mi djeca odrastati u svojoj domovini. Glede podjele poslova vrlo smo fleksibilni. Marko meni pomaže u kući oko djece, ja njemu u poslu i tako smo na najljepši način jedno drugom potpora. Nikada

Marko Đurkov

u životu nismo bili bliži nego sad«, s osmijehom priča Snježana. Istina, Marko je zbrinutiji nego ona zbog stanja u kojem je, no, Snježana je i dalje prva na poslu, a posljednja odlazi s posla. »Svaki obiteljski posao traži cjelokupni angažman svakog člana ponaosob. Radimo, osluškujemo komentare i sugestije gostiju i nastojimo unaprijediti posao. Uveli smo mnoge novotarije, bar za sredinu poput Dalja. S radom smo počeli u travnju, pa mislim da smo apsolvirali fazu uhodavanja. Nadam se da će nam dogodne biti lakše, pošto ćemo moći isplanirati aktivnosti za svih 12 mjeseci, a koliko sebe i Marka poznajem, svojom upornošću ćemo planirati i realizirati«, nada se Snježana. Prigodom gradnje i opremanja cijeloga kompleksa Snježana i Marko su sve elemente dali izrađivati od domaćih materijala, pokušava-

Snježana Đurkov

jući na taj način omogućiti da i oni zarade. Tako namjeravaju nastaviti i dalje. »Opremili smo bazen u kojem će gosti moći za ručak izabrati ribu ulovljenu u Dunavu, pa će daljski ribari naći interes u dugoročnoj suradnji s nama. Gastronomska posebnost zasnivat će nam se na domaćoj slavonskoj kuhinji, a namirnice ćemo kupovati od lokalnih proizvođača. Jedan od susjeda plastenički uzgaja eko-povrće i s njim smo dogovorili dugoročni otkup. Imamo i obrtnicu čiju tjesteninu kupujemo za restoran, vino nabavljamo iz susjedne vinarije *Antunović*, posla će imati i oni koji će goste čamcem voziti na promatranje ptica i prirode. Odlično surađujemo s lokalnom zajednicom i upravom, ali ostaje još prostora za podizanje razine suradnje. Dovodjenjem gostiju iz inozemstva namjeravamo dati puni doprinos razvoju turizma

u Dalju, a želja nam je da i drugi mještani s potrebnim sadržajima nađu svoje mjesto u ovom poslu, pa očekujem da ćemo upotpunjavati jedni druge«, otkriva nam dio planova Marko. »U ponudi imamo i poslovne ručkove i dnevni meni, a za sumještane koji iz bilo kojega razloga ne mogu kuhati, nudimo svakodnevni dovoz ručka u kuće i sve to po vrlo povoljnim cijenama. Aktivirali smo i sve svoje veze i poznanstva u Austriji, pa smo već ugostili, a za narednu godinu dogovorili dolazke članova udruga umirovljenika, vatrogasaca, kulturnih društava, nogometaša, ribiča, lovaca... I svi su bili oduševljeni, kako ljepotama prirode, tako i tradicionalnim slavonskim gostoprimstvom«, dodaje Snježana i odlazi obići nove goste u restoranu. Marko nas, poslije ispričane priče, vodi u obilazak cijeloga kompleksa. Namjernik ne zna gdje bi prije pogledao, toliko su sadržaji međusobno isprepleteni i toliko odaju nekakav osjećaj topline domaćega ognjišta. Što na odlasku reći, nego ovom mladom čovjeku poželjeti što više sljedbenika u oblasti koja zasigurno može biti zamajac razvoja cijeloga mjesta.

Ivan Andrašić

Spomenik Presvetoga Trojstva ide na restauraciju

Spomenik Presvetoga Trojstva u Subotici sljedeće godine u kolovozu bi trebao biti vraćen na svoje prvotno mjesto na Trg Republike kada će se obilježiti 200 godina od njegovoga posvećenja. Demontraža ovoga spomenika obavljena je u srijedu, 17. prosinca, kada je spomenik rastavljen na dijelove i tako prenesen u atelje gdje će se raditi kompletna restauracija i rekonstrukcija. Restauraciju radi **Karolina Biacsi** restauratorica-konzervatorica kamena, koja je naglasila kako će se na ovome raditi 7 do 8 mjeseci te da se očekuje da radovi budu privedeni kraju do kolovoza sljedeće godine.

»Spomenik je rastavljen na dijelove i prenesen u radionicu. Ono što za sada mogu reći je da je kamen u jako lošem stanju. U gornji dio je uliven beton i neki dijelovi samoga stuba će se morati nanovo klesati, jer kako sada izgleda neće se moći niti s konzervacijom spasiti. Taj dio je važno učvrstiti i osigurati jer sama skulptura Presvetoga Trojstva teži između 800 i 1000 kilograma. Sami kipovi su sve rekonstrukcije koji neodgovaraju originalu, i nemaju prvobitne detalje. Postolje je od originalnog kamena iz 1815. godine. Postoje katastarski crteži koji govore o točnom mjestu gdje je spomenik nekada bio i tamo bi trebao biti vraćen. Najvjerojatnije će se na ovome mjestu, kao i nekada, dodati stube. Konsultirati ćemo se i s drugim stručnjacima, kao i sa Zavodom za zaštitu spomenika u Subotici, ali i u Ljubljani, jer u to vrijeme Zavod u Subotici nije postojao i mi nemamo dokumentaciju što je točno urađeno«, kazala je Karolina Biacsi.

Podsjetimo, odluku o restauraciji i premještanju spomenika Presvetoga Trojstva na njegovo izvorno mjesto pred Gradsku kuću donijelo je subotičko Gradsko vijeće 23. rujna 2014. godine. Spomenik se nekada nalazio na današnjem Trgu Republike ispred današnje plave fontane u produžetku ulice Dimitrija Tucovića. Čelom je kip gledao prema Gradskoj kući. Stari je spomenik bio podignut na tri stube. Kad se 1879. godine pristupilo nasipanju i popločavanju trga, stube su jednostavno zasute i od tada je bez svoga velikog postolja. Spomenik

je izradio somborski kamenorezac **Karl Salzer**, a otkriven je i posvećen godinu dana nakon njegove izrade, na blagdan svetoga Stjepana Kralja 1815. godine. Spomenik je blagoslovio tadašnji subotički župnik plemeniti **Pavlo Sučić** od Pačira, a izradu spomenika je platio plemeniti **Mate Vojnić** od Bajše. Kip Presvetoga Trojstva je uklonjen sa svoga mjesta 1964. godine te je restauriran u Zavodu za zaštitu spomenika u Ljubljani i postavljen pred sjevernim portalom katedrale te blagoslovljen 30. listopada 1966. godine.

Ž. Vukov

Ponovna krađa u crkvi u Ridici

Nedavno je objavljen članak u *Hrvatskoj riječi* o materijalnom vandalizmu nad rimokatoličkom crkvom Uzašašća Gospodina Isusa Krista u Ridici. Već sljedećeg tjedna po objavljivanju teksta i

djelimičnoj sanaciji štete crkva se ponovno našla na meti, pretpostavlja se istih počinitelja i obistinila se ona stara kako se počinitelj, uvijek vraća na mjesto zločina. U drugoj ovogodišnjoj krađi u samo mjesec dana otuđeno je šest masivnih drvenih svjećnjaka izrađenih u tehnici duboreza koji su sastavni dio velikog oltara i datiraju od kada i sam oltar. Vlč. **Antal Egedi** pozvan je 11. prosinca u policijsku upravu grada Sombora kada mu je vraćen oštećeni ciborij i plitica otuđeni u prethodnoj krađi, a sve to zahvaljujući zauzimanju samostalnog policijskog inspektora **Zorana Petkovića**. Ovim putem vlč. Egedi, ali i vjerska zajednica u Ridici najljepše se zahvaljuju inspektoru Petkoviću i polažu nadu da će se i ostali ukradeni predmeti vremenom pojaviti. Nakon pozitivnih pomaka u istrazi pospješuje nadu vjernika i barem će djelimično uljepšati nadolazeće blagdane Božića i Nove godine u Ridici.

Ž. Z.

Duhovna obnova u Telečkoj

Rimokatolička župa u Telečkoj i vlč. **Árpád Pásztor** organizirali su Rtnodnevnu duhovnu obnovu *Novi život u Isusu* koja je trajala od 5. do 7. prosinca. Predavanje je održano u prostorijama škole, a predvodili su ga dr. **Gábor Kassai** i **Gellért Gyurics** uz još četvero gostujućih predavača, i dva posmatrača, iz škole sv. Andrije za proširenje evangelizacije, svi iz Republike Mađarske. Predavanje je organizirano za sve koji žele živjeti život kršćana, koji žele osjećati Božju blizinu i za one koji se osjećaju mali u vjeri. Duhovnoj obnovi je prisustvovalo 30 vjernika iz Telečke, Bajmaka, Kupusine i Petrovaradina.

Ž. Z.

VIJESTI

BOŽIĆNI KONCERT
ZBORA SVETE CECILIJE

Tradicionalni, XXV. božićni koncert u Subotici bit će održan 22. prosinca u franjevačkoj crkvi sv. Mihovila (stara crkva) s početkom u 19 sati. Na koncertu nastupaju zbor Sveta Cecilija i Subotički tamburaški orkestar. Ulaz je slobodan.

BOŽIĆNI KONCERT U
SUBOTIČKOJ KATEDRALI

Veliki božićni koncer bit će održan 28. prosinca u subotičkoj katedrali bazilici svete Terezije Avilske. Na koncertu sudjeluju katedralni zbor *Albe Vidaković*, katedralni zbor Svete Terezije, katedralni dječji zbor *Zlatni klasovi*, Komorni zbor *Collegium musicum catholicum*, Komorni zbor *Pro Musica* i *Subotički tamburaški orkestar*. Zborovima i orkestrom će ravnati **Kristina Čikoš** i **Miroslav Slantić**. Koncert počinje u 19 sati, a ulaz je slobodan.

U SUSRET
BLAGDANIMA

21. prosinca – Oci
24. prosinca – Badnjak
25. prosinca – BOŽIĆ
26. prosinca – sv. Stjepan, Krunoslav
27. prosinca – sv. Ivan
28. prosinca – SVETA OBITELJ, Nevina dječica
31. prosinca – Silvestar papa, Stara godina
1. siječnja – Nova godina
6. siječnja – Bogojavljenje, Sveta tri kralja

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Budući da smo pred samim vratima Božića, u četvrtoj nedjelji došašća, liturgijska čitanja, kao i cjelokupan naš vjerski život povezujemo sa zadnjim koracima u pripravi za dostojno svetkovanje Kristovog rođenja. U tom ozračju stoje pred nama dva lika, David, kralj izraelski, i Marija, Kristova majka. Kroz njihov životni primjer, kao i kroz situacije spomenute u liturgijskim čitanjima možemo učiti te raditi na sebi i svojoj vjeri kako bi bili pripravnici i na slavlje Božića, ali i na konačni susret s Kristom.

PRIMJER KRALJA DAVIDA

David je bio običan dječak pastir iz izraelskog naroda, ali dječak kojeg je Bog odabrao za velika djela. Po Božjoj volji on je postao kralj, najcjenjeniji židovski kralj koji je mnogo toga učinio za svoj narod, ali sve zato što je Bog bio s njim. Prvo čitanje četvrte nedjelje došašća donosi odlomak u kojem David, nakon što je sagradio i utvrdio svoj dvor, želi i Bogu podići kuću, tj. želi sagraditi Hram. No, Bog odbija ovu njegovu zamisao, jer to nije njegova volja za Davida. Božji planovi s njim su drugačiji. U nastavku teksta Bog ga podsjeća i na svoju vjernost i zaštitu, na obećanje da će biti, ne samo uz njega, nego i uz njegove potomke (usp. 2Sam 7, 5-12). Kao što je bio uz Davida, Bog je tako bio uz cijeli izraelski narod, ali uvijek je bio da i narod bude uz njega. Upravo je tu nastao

Otvoreni volji
Božjoj

problem. »Kad su Židovi podigli veličanstven hram svome Bogu i stvorili čitav sustav prinošenja žrtava, mislili su da su time kupili Božju naklonost za sva vremena. A Bog ih tako često opominje po prorocima kako mu se gade njihove žrtve, jer je njihovo srce daleko od njega, zaboravili su tražiti i vršiti njegovu volju.«

Bog je oduvijek želio biti uz čovjeka, ali je želio i da čovjek bude uz njega i to svojim srcem. Nikakva djela učinjena bez ljubavi prema Bogu njemu nisu potrebna. To je poručio i Davidu. Njemu nije bilo potrebno da mu David gradi velebni hram, nego da svojim srcem bude uz njega i vrši njegovu volju. Ni jedno djelo nema vrijednost u Božjim očima ako nije učinjeno s njim i za njega. Tako je bilo u Davidovo vrijeme i ostalo je do danas. Otvoriti se i prepustiti njegovom Duhu učinit će od nas Božje miljenike, koji čine dobro vršeći njegovu volju. Kao što Izraelci nisu mogli potkupiti Boga svojim žrtvama, jer su srcem bili daleko od njega, tako ga ni mi ne možemo potkupiti nikakvim formalnim molitvama niti sitnim djelima, ako u našem srcu nema mjesta za njega i ako nismo otvoreni vršenju njegove volje. Po slabom i nesavršenom čovjeku samo Bog može činiti ono što je dobro i vrijedno.

SLUŽBENICA GOSPODNJA

Veličina Božjeg djelovanja po malom čovjeku koji se spreman otvoriti njegovoj volji najočitija je u Marijinom primjeru. Marija je žena koja osluškuje i prihvaća Božju riječ. Iako ne razumije ni kako ni zašto, ona ponizno izgovara: »Evo službe-

nice Gospodnje, neka mi bude po tvojoj riječi« (Lk 1, 38). Tako Marija snagom Duha Božjeg postaje majka Spasiteljeva. Njeno iskreno pristajanje uz Boga, prihvaćanje njegove volje i spremnost da svoj život stavi u njegovu službu učinilo ju je onom u čijem će krilu Božji Sin uzeti ljudsko tijelo kako bi ljudima postao blizak i ostao zauvijek s nama.

Za svoja djela Bog ne izabire ljude velike u ljudskim očima, značajne prema ljudskim kriterijima. On izabire malene, ponizne i skromne i po njima čini čudesa. Prije Božjeg izabranja ni Marija ni David u svom narodu nisu bili ni veliki ni poznati. Ali, njihova veličina dolazi po Božjem djelovanju u kojem su oni uzeli udjela stavivši se Bogu na raspolaganje. Otvorenost vodstvu Božjeg Duha učinila ih je miljenicima Božjim i našim uzorima.

U ove dane pred proslavu Božića osobito snažno pred našim očima svijetli Marijin lik. Ta veličina koja izrasta iz poniznosti nuka nas na preispitivanje. Jesam li dovoljno ponizan da prihvatim volju Božju, a odbacim svoju? Jesam li se oslobodio oholosti dovoljno da se priznam neznatnim i grešnim, da kleknem pred Boga i molim za oprostjenje? Kao što je Marija bila otvorena Duhu po kojem je začela novi život, tako se i mi u ove dane trebamo otvoriti Duhu da u nama začne novo stvorenje, novog čovjeka poniznog i Bogu otvorenog koji svoj uzor pronalazi u Mariji. U ovo vrijeme milosti Bog nam želi bliže prići, svojom promjenom pridimo i mi njemu bliže stavlajući mu se na raspolaganje.

SRP GORNJE PODUNAVLJE I NP FRUŠKA GORA

Dobitnici Europske povelje za održivi turizam

Povelja nas svrstava ne samo u lidere na polju razvoja održivog turizma i suradnje javnog i privatnog sektora u Srbiji i regiji, već i šire, rekao je Dušan Pajkić

Specijalni rezervat prirode *Gornje Podunavlje* i Nacionalni park *Fruška gora* prva su zaštićena područja u Srbiji koja su dobila Europsku povelju za održivi turizam Europark federacije. Predstavnici dva zaštićena područja minule sedmice u Europskom parlamentu u Bruxellesu preuzeli su ovu nagradu nakon čega, od ponedjeljka 15. prosinca, počinju s radom kao dva od pet zaštićenih područja u regiji koja su se upisala na listu najprestižnijih zaštićenih područja Europe.

PROMIDŽBA REGIJE

»Izuzetno sam ponosna što su dva zaštićena područja iz Srbije zaslužila ovo prestižno priznanje. Održivi turizam je bitan, jer povezuje zaštitu prirode, ljude i razvoj i kao takav neopohodan je za opstanak izuzetnog biodiverziteta koji nalazimo u zaštićenim područjima širom Srbije i cijele regije. Dobivanje povelje odlična je prilika za cijelu regiju: zaštićena područja surađuju, kao i poslovni partneri i svi zajedno radimo na promidžbi regije«, izjavila je **Duška Dimović**, direktorica programa WWF – Svjetskog fonda za prirodu u Srbiji. »Povelja nas svrstava ne samo u lidere na polju razvoja održivog turizma i suradnje javnog i privatnog sektora u Srbiji i regiji, već i šire. Samo je 131 zaštićeno područje do sada

dobilo ovo priznanje, a samo u Europskoj uniji ima preko 28000 zaštićenih područja«, izjavio je **Dušan Pajkić**, zamjenik direktora NP *Fruška gora*. »Javno poduzeće *Vojvodinašume* se kao upravljač Specijalnog rezervata prirode *Gornje Podunavlje* tijekom 2013. godi-

ne opredijelilo za sertifikaciju održivog turizma u ovom rezervatu«, rekao je **Dorđe Šimunovački**, pomoćnik direktora za šumarstvo Javnog poduzeća *Vojvodinašume*.

Zahvaljujući svim partnerima koji su podržavali razvoj zaštićenih područja, SRP *Gornje Podunavlje* i NP *Fruška gora* postali su prepoznatljivi na turističkim tržištima, ne samo regije, već Europe i šire. »Za privlačenje eko-turista od izuzetne važnosti je pripadnost jednoj poznatoj organizaciji kao što je Europark federacija, čime se otvara mogućnost da se kroz odgovoran

razvoj osigura prosperitet lokalnih zajednica«, ukazao je prof. dr. **Bojan Zečević**, izvanredni profesor Ekonomskog fakulteta, Univerziteta u Beogradu. WWF – Svjetski fond za prirodu je u okviru projekta Parkovi Dinarskog luka pomogao Nacionalnom parku *Fruška*

da podsjeti lokalne stanovnike kakvo se prirodno blago 'krije' u njihovom susjedstvu. Uz slogan 'Svaki djelić prirode ima svoju priču' želimo pozvati građane da otkriju priče Specijalnog rezervata prirode *Gornje Podunavlje* i drugih zaštićenih područja iz mreže Parkovi Dinaridi«, izjavila je **Aleksandra Stamenković** iz WWF-a. U okviru kampanje snimljena su četiri TV i radio spota koji predstavljaju po jedno zaštićeno područje iz četiri zemlje Dinarskog luka (Srbija, Crna Gora, BiH i Hrvatska). Za Srbiju je to *Gornje Podunavlje* i priča o Bodrogu, srednjevjekovnom gradu, obavljenom misterijom. Početkom 2015. godine uslijedit će interaktivni dio kampanje, gdje će svi ljubitelji prirode putem Facebook stranice Dinaric Arc Parks imati priliku sudjelovati u nagradnim natjecanjima i ispriča-

ti svoje priče o prirodi. U duhu kampanje, glavna nagrada će biti upravo nezaboravno vikend iskustvo u jednom od parkova.

Proteklog tjedna realizirana je još jedna aktivnost od značaja za *Gornje Podunavlje*, a to je studijsko putovanje u kojemu su sudjelovali turoperator iz Mađarske, Hrvatske i Srbije, s ciljem formiranja turističke ponude koja obuhvata zaštićena prirodna dobra u ove tri zemlje. U Mađarskoj je to NP *Dunav-Drava*, u Hrvatskoj NP *Kopački rit*, a u Srbiji – SRP *Gornje Podunavlje*.

Z. M.

Gora i Specijanom rezervatu prirode *Gornje Podunavlje* te Nacionalnom parku *Una* u BiH i parkovima prirode *Medvednica* i *Lonjsko polje* u Hrvatskoj da uspostave dobru suradnju s zainteresiranim stranama u parkovima i tako dođu do prave strategije o održivom turizmu, a konačno i do same Povelje.

MEDIJSKA KAMPANJA

Kako bi dodatno podržao promidžbu ovih područja, WWF je neke od nagrađenih područja u regiji uključio i u novu medijsku kampanju. »Cilj kampanje je

HRVATSKI VLADARI (X. DIO)

Piše: Dario Španović

Kraljevstvo Dalmacije i Hrvatske

Kako kralj **Petar Krešimir IV.** nije imao muškog nasljednika, a braća su mu ranije umrla na hrvatskom prijestolju, naslijedio ga je dotadašnji slavonski ban **Dmitar Zvonimir**. Dmitar Zvonimir postao je oko 1070. slavonski ban, a hrvatski kralj je bio od 1076. do 1089. godine. Zvonimir je vladao iz Knina te je bio oženjen **Jelenom Lijepom**, sestrom ugarskog kralja **Ladislava**. Imao je sina **Radovana** koji je mlad umro i kćer **Klaudiju** udanu za plemenitaša iz plemena Lapčana.

PONOVNI SUKOB

Kada je Zvonimir stupio na prijestolje, Mletačka Republika je ponovno došla u posjed nekih dalmatinskih gradova tako je Zvonimir, poput svojih prethodnika, ponovno morao dalmatinske gradove prisjediniti Hrvatskoj. Na papinskom prijestolju se od 1073. godine nalazio papa **Grugur VII.** čiji je cilj bio urediti svijet po načelima *Civitas dei* tako da papa bude nositelj ne samo crkvene nego i svjetske politike. Sinodom iz 1075. u najvećoj mjeri je bila pogođena Njemačka te dolazi do sukoba pape Grgura VII. i **Henrika IV.** te su obje strane tražile saveznike među vladarima. Dalmatinski biskupi na čelu sa splitskim nadbiskupom **Lovrom**, imali su veliki utjecaj među stanovništvom dalmatinskih gradova, stajali su na strani pape dok je venecijanski dužd **Dominik Silviije** stao na stranu Henrika IV. Ovakvo držanje dužda prouzročilo je nezadovoljstvo u dalmatinskim gradovima i težnju za ponovnim pripajanjem s Hrvatskom, i to ne samo političko nego i državno pravno što bi dovelo do stvaranja kraljevstva Hrvatske i Dalmacije (*regnum Dalmatiae et Croatiae*). Ovo se moglo ostvariti uz pomoć

Dmitar Zvonimir

pape koji je u zapadnoj Europi imao glavnu riječ u svezi osnivanja samostalnih država, stvaranja novih i dodjeljivanja kraljevskog dostojanstva. Papa je pristao na ovo sjedinjenje s obzirom na politiku hrvatskog kralja i dalmatinskih biskupa koji su ga podržali nasuprot Mletačkoj Republici koja je podržavala Henrika IV.

VJERNOST PAPI

Sredinom 1075. godine nakon što je sklopio ugovor s dalmatinskim gradovima o njihovom pripajanju s Hrvatskom, Zvonimir je papi Grguru poslao izaslanike da od pape dobiju potvrdu o stvaranju nove državno pravne tvorevine kraljevstva Dalmacije i Hrvatske. U rujnu 1075. papa Grgur VII. poslao je svoje lega-

te, **Gebizona** i **Fulkona**, s ciljem rješavanja pitanja o priznanju samostalnosti jedinstvene hrvatsko-dalmatinske države. Nakon što je Dmitar Zvonimir prisegao da će biti vjeran podanik papi, poslanik Gebizon okrunio ga je kraljevskom krunom 14. listopada 1075. u bazilici sv. Petra i Mojsija u Solinu. Kralj Dmitar Zvonimir obećao je Svetoj Stolicu, kako će pomagati vjersku obnovu i braniti Crkvu, da će papi davati godišnji dar u novcu, da će paziti da se Crkvi daju prvine i desetine, da će sprječavati prodaju ljudi, štiti siromahe, udovice i siročad. Dmitar Zvonimir se samo u duhovnom smislu obvezao biti vjeran i poslušan vazal pape, time nije hrvatsku državu doveo u ovisnost o papi te se u svojim ispravama nazivao

»milošću Božjoj kralja Dalmacije i Hrvatske«. Zvonimir koji je bogato darivao crkve i samostane, dao je izgraditi trobrodnu baziliku u Biskupiji kraj Knina, a od svih njegovih darova najpoznatiji je dar samostanu svete Lucije u Jurandvoru kod Baške na otoku Krku. Redovnici su oko godine 1105. dali uklesati glagoljicom opis darovanja na Bašćansku ploču, na kojoj se spominje ime kralja Zvonimira (Zvanimer kralj harvatski).

DVOJBE OKO SMRTI KRALJA ZVONIMIRA

Po jednoj teoriji Zvonimir je ubijen 20. travnja 1089. godine u mjestu Biskupija koje se nalazi 5 km južno od Knina. U to vrijeme bizantski car **Aleksije I. Komnen** zatražio je pomoć od pape **Urbana II.** za oslobađanje Jeruzalema koji su osvojili muslimani (križarski ratovi), a istodobno je zatražio i pomoć od Dmitra Zvonimira. Kralj Zvonimir sazvao je sabor u Biskupiji no pri pomenu na rat na dalekom istoku nezadovoljnici su ga ubili nakon čega je pokopan u kninskoj stolnoj crkvi. Ovaj događaj o nasilnoj smrti nalazi se u *Historia salonitana maior* iz 16. stoljeća i *Chronicon breve regni Croatiae Ivana Tomašića*. Ivan Lučić (1604. – 1679.) otac hrvatske povijesne znanosti kao i većina povjesničara u 19. stoljeća odbacivali su ovu tezu smatrajući ih legendom te su smatrali da je umro prirodnom smrću. Ferdo Šišić je 1905. objavio raspravu o ubojstvu kralja Zvonimira, i u svojim djelima je zastupao tu ideju, a u tome su ga slijedili još neki povjesničari. Prema izvorima vjerojatnije je da je Zvonimir umro prirodnom smrću, istodobno zbog novijih znanstvenih spoznaja teza o ubojstvu se ne može odbaciti kao potpuna nevjerovatna.

SAČUVAT SVETINJU

Piše: Alojzije Stantić

Božićnjak

(I. dio)

Otkaleg je božićnjak dospio u naše adete (običaje) moć samo nagađat, ne spominje se u povisnim pismenima, a naši praoci u ovom kraju su nam ga u tal ostavili spominom i pokazom. Čini se da su ga sa sobom doneli u ovaj kraj. Posli 1526. kad su Turci kod Mohača nadobili Madžare, puk su iz pustara odvijali na gornjak (sjever) Madžarske. Najviše naši praotaca su odjedared 1689. odjedared naseljeni usrid više od podrug vika pustu sridnju bačku ravan. Med oskudnim pismenima iz povisti do sad se čak ni ne spominje otkad i otkaleg nam božićnjak. Imamo ga.

U božićnom vrimenu naši prapridnjaci iz pustara/salaša brižno su čuvali i brinili se o poštivanju talovani adeta. U božićnom vrimenu u sridini pozora bio je božićnjak, tj. kako se zakuvavo, ispekao, okitio i poštivo.

KIĆENJE BOŽIĆNJAKA

Božićnjak je obredno božićno kvasno tisto (pecivo). Njegova je bit: s pivanjem božićni pisama ispečen kolač se kitio s ticama od tista (figurama), pravio se božićnjak za pokaz ukućanima i gostima da se u ovom domu slavi rođenje Isusa. Božićnjak je obiteljski oltar: prid njim su ukućani obredno blagovali, Božić slavili molitvama, svetim pismama, gosti su u sobi prid njim ukućanima čestitali spomendan rođenja Isusa. Božićnjak je i obiteljski

je betlem, pokaz prizora rođenja Isusa u Betlehemu i s njim je puku približenai crkva, osobito dicit i starima koji u nju nisu dospili na pobožnost. Božićnjakom se nije samo likovno pokazalo da smo u naša srca primili Isusa, već smo s njim i pokazali da je On u našim srcima.

Reduše su uvidile da su za pečenje kvasnog tista najbolje brašno samlili mlinovi vodenica. Đurđinari, a po svojoj prilici i drugi salašari, nosili su žito na meljavu u vodenice na Dunav u Apatin, al najradije u Baju jel je kadgod ona bila bunjevačka varoš. Oba dva grada su od Đurđina prikim putom na oko 70-tak kilometri.

Za Božić se napeklo kolača koliko je tribalo ukućanima za otpravu blagdana. Ne mogu se ispeć dva jednaka kolača, pa je reduša med ispečenim kolačima najlipčeg izabrala za božićnjak. Najstarije kićenje božićnjaka je obavljeno sa utaknutim ticama od tista, pa su zajedno ispećeni. Božićnjak iz tog vrimenta je skromnije okićen, jel su se tice u pečenju znale i izobličiti. To nam je sačuvano u izreki za (ruganje): Taki je ko čobanin s božićnjaka.

Božićnjak je kitila reduša, s pomoću drugi žena i dice koja su se upućivala u bit božićnjaka. Od pletenica iz zakuvanog tista priko kolača se pribacivaje jedan priko drugog unakrsno dva prikrižka. Ispletu se i na prikrižak poslažu pet »ruž(ic)a«: jedna u sridi, a po jedna na svakom kraju prikrižka, koje su znak pet Isusovi

Iz muzeja kruva (Museum der Brotkultur) u Ulmu: kaše kruva iskapani prija oko 6500 g. i božićnjak

rana zadobijeni na križu. Kolač je okolo opasan pojasom. U sridini je mali Isus u kolivki el naručju B. D. Marije, okružen sv. Josipom. U sridini je utaknuta i do po metera visoka okićena »grana« s omotanom i u peći porumenjenom tistom, na vrhu sa zvizdom vodiljom za tri kralja. Podikoja reduša je je nuz granu na vrhu drvceta metnila raspivanu ševu, omiljenu ticu salašara.

[Najraniju »granu« su pravili od grane (struk raslinja za korovsku metlu, »lat. Kochia scoparia«, zato se okićena jela el smrika zovu »grana«.]

Po pojasacima se poređaju likovi: čobanin s jagnjetom oko vrata, govedar, par volova na koje su spretnije metnile i jaram, a često i volara; krmača s nekoliko prasica, kvočka ispod koje vire jaja, pivac s kokoškama, pućak s pućkom, nekoliko gusaka, žitna kamara, sunce, misec. Žene vinaradara su mećale grozd(ove) grožđa, a spretnija je napravila evenku i vinski bure. Naritko, al bilo je i taki koji su na božićnjak mećali zmiju. Božićnjak se nije kitio: konjom, kerom i maćkom.

[U božjoj bašci je bila i zmija, a na božićnjaku triba da sića ukućane nek se klone napasti koja čeljade vreba u životu.]

IZLOŽBA BOŽIĆNJAKA

Katolički institut *Ivan Antunović* od 1997. g. pravi prid svaki Božić izložbu božićnjaka. Najprija su puku pokazivani zajedno ispećeni i ticama okićeni božićnjaci. Njevim izgledom nisu bile zadovoljne podikoje reduše, pa su skontale i najprija oboško ispekle kolač, a oboško spremile tice i s njima po volji okitile božićnjak. Tice su pravili od tvrdo zakuvanog tista brez kvasa, iz čistog (oštrog) brašna i vode, razvili na siniji (daski), a da ne promine izgled osušili ih u lerni i biljancetom jajeta el čačalicom pričvrstili na božićnjak.

Izgledom i štivima širena je ova kulturna dika bunjevački Hrvata. Dosadašnji vrhunac priznanja božićnjak je dobio 2001. g. na svickoj izložbi obredni peciva u nimaćkom gradu Ulmu, di je med dvadesetak izlagača iz cilog svita dobio počasno misto. To priznanje je potvrđeno oboškim dopuštenjem zajednog slikanje kruva (kaše) od žita iskapani prija oko 6500 g., tj. oko 4500 g. pr. Kr.! (vidi sliku).

Nastavak slidi

Dvorac Šlos u Golubincima

U Golubincima postoji jedna monumentalna građevina od ogromnog povijesnog značaja – dvorac Šlos. Na žalost, dvorac nije otvoren za posjetitelje, tako da nismo uspjeli vidjeti interijer zamka, čime su nas ponukale povijesne činjenice i anegdote.

Dvorac je sagrađen prema projektu arhitekta **Florijana Madocsnuja** 1777. godine za potrebe časnika obitelji vojne granice kao Upravna zgrada u Golubincima, kako piše u samom projektu zgrade. Po namjeni i arhitektonskoj koncepciji, zgrada bi se mogla svrstati u namjenske objekte koji su bili projektirani za vojne namjene ili kao zgrade za stanovanje oficira privremeno raspoređenih u toj vojnoj komandi. Unutarnji prostor izgleda monumentalno zbog kamene ograde na stubištu, a izuzev kamenih okvira vrata i prozora, fasada je izvedena u žbuko-plastici. Osim arhitektonske, dvorac ima i povijesnu vrijednost. Nalazi se u centru Golubinaca, okružen parkom. Zgrada je više puta adaptirana, ali nije narušena osnovna koncepcija. Posljednja obnova započeta je 2007. godine, a dvorac je spomenik kulture od velikog značaja. Međutim ono što nas je potaklo na priču o dvorcu Šlos, jeste zanimljiva anegdota i legenda.

LEGENDA

Da je dvorac od velikog povijesnog značaja, ne samo za Srbiju već i Europu, kazuje činjenica da je u njemu živjela **Žanet d'Hontar** (1770.), prva ljubav **Ludwiga van Beethovena**. Žanet se u ovaj dvorac preselila nakon udaje za plemića i gardijskog kapetana **Karla fon Greta**. Iz Beča u Golubince i istim

putem uzvratno, tekla je velika tajna ljubavna prepiska slavnog kompozitora i njegove izgubljene ljubavi. Beethovenov muzej u Bonu čuva Žanetino ljubavno pismo Beethovenu s detaljnim nacrtom puta do Golubinaca i izgledom dvorca Šlos, a na osnovu koga se pretpostavlja da je Beethoven barem jednom bio u Golubincima. Kompozitor je Žanet opisao kao zanosnu plavušu s anđeoskim glasom koji ga je opčinjavao. Prema podacima iz povijesti, ljubav dvorskog glazbenika i dame iz relativno visokog dvorskog društva žestoko je planula, ali nije dugo trajala. Žanet je za svog životnog suputnika izabrala plemića i oficira Karla fon Greta koji je bio sigurnija prilika, osoba od većeg društvenog položaja i svakako materijalno izvrsno situiran. Žanetin suprug dobio je premještaj u Srijem da čuva granice tadašnjeg carstva, a mjesto njihovog stanovanja postao je tada raskošni dvorac Šlos. Ostavljeni Beethoven tugu i čežnju pretakao je u glazbu i mnoge njegove kompozicije imaju »mirise« zanosu i čežnje zbog izgubljene ljubavi.

SACUVANA PREPISKA

Razdaljina između rastavljenih ljubavnika za to vrijeme bila je velika, ali u mislima su oboje cijelo vrijeme bili veoma blizu i zajedno. To najbolje potvrđuju mnoga

tajna pisma, u kojima emocije nisu sakrivane. Samo odabrane i odane poštomoše prenosile su poštu od Golubinaca do Beča gdje je Beethoven radio kao dvorski kompozitor. Muzej genijalnog kompozitora čuva ovu prepisku, od koje je većina bez potpisa ali s izdajnički prepoznatljivim rukopisom dvije iskreno zaljubljene duše: »Puno srce daje slabiji zvuk. Prazno odjekuje iz svih tonova. Osjeća se ipak, njegova žudnja i ah! Razumije se njegova nijema čežnja«, napisao je Beethoven u jednom od svojih pisama voljenoj Žanet.

VJEROVANJA

Prema izvjesnim podacima, ovaj dvorac je tijekom dva stoljeća svoga postojanja nakon smrti prvog vlastelina, služio i kao mučionica. Posljednji mučenici su urezali svoja priznanja u zidove zamka, krajem Drugog svjetskog rata. Onda nije ni čudo što Šlos prate priče o prokletstvima, nevjerstvima i kaznama. Prvi vlasnik zamka se jedne noći, prema vjerovanju, nakon dugog puta, iznenada vratio i našao svoju mladu suprugu u zagrljaju slugu. Slugu je odmah posjekao, a nju je potpuno nagu vezao za sjeverni stup zamka, rekavši da će tu ostati, sve dok je pauci paučinom ne premreže. Nakon tjedan dana, žena je od studeni, žeđi i gladi umrla, a da joj paučina nije došla ni do brade. Prvi vla-

snik zamka je nakon nevjerstva i smrti svoje žene, prestao jesti i piti. Sjedio je sam za trpezom i molio za oproštaj. Spahija je bio snažan čovjek, nije umro brzo kao njegova žena te su se njegovi posljednji dani stigli umotati u paučinu. U Golubincima kažu da pauk dovodi drage goste i nosi dobru vijest.

RESTAURACIJA

U Golubincima je 2004. godine pokrenut projekt *Selo, Golubinci eko-etno muzej Šlos* i započela je obnova ovog spomenika kulture koji se danas nalazi pod zaštitom države. Podrška u sredstvima je došla od općine Stara Pazova, Zavoda za zaštitu spomenika kulture i Ministarstva kulture Srbije. Rekonstrukcija vojvođanskog dvorca započinjana je i prekidana nekoliko puta, a Golubinci su uvršteni u 14 vojvođanskih sela spremnih da primaju turiste, ali je projekt stao. Pomak je urađen 2012. godine kada je tajnik Pokrajinskog tajništva za kulturu i javno informiranje **Slaviša Grujić** obišao dvorac kojega je okarakterizirao kao dragulj graničarske arhitekture 18. stoljeća. Značajan dio objekta renoviran je do sada sredstvima NIP-a, a preostalo je i da se institucionalizira kulturno ime ovog zdanja, koje treba naći mjesto na kulturno-povijesnoj mapi Vojvodine.

Suzana Darabašić

Zašto? Kako? Molim?

Prvi dan zime

Ove godine zima na sjevernu Zemljinu polutku stiže 22. prosinca i to tri minuta iza ponoći. Tako ćemo 22. prosinca imati najdužu noć i najkraći dan

u godini. To je dan zimskog solsticija ili suncostaj. Zimski solsticij je astronomska pojava koja nastupa 21. ili 22. prosinca, a obilježava se i kao prvi dan zime. U istom trenutku kada kod nas počinje zima, na južnoj Zemljinoj polutki počinje ljeto. Zima će trajati sve do 20. ožujka, kada počinje proljeće. Ovo godišnje doba karakterizira hladno vrijeme, pojava mrazova i snijega. Meteorološka predviđanja su različita, no vjerujem da se i vi nadate kako će ove zime biti snijega te da ćete u zimskim radostima moći uživati.

Počinje zimski odmor učenika

Vjerujem da ovaj podatak svi vi školarci već dobro znate no, nije na odmet ponoviti. Zimski odmor učenika za sve učenike u Vojvodini počinje 24. prosinca i traje sve do 15. siječnja 2015., kada počinje nastava. Iskoristite ovo blagdansko vrijeme s bližnjima, uživajte i odmorite se od školskih obveza.

Čestitamo Oce

U četvrtu nedjelju došašća kod bunjevačkih Hrvata slave se Oce. Jednaku pozornost i važnost, kao majke na Materice, očevi imaju na Oce. Toga dana se čestitke upućuju očevima, muževima, djedovima, stričevima, ujacima i drugim oženjnim muškarcima. Oce se proslavljaju skromnije od Materica, a samim time i darovi su skromniji. Nemojte zaboraviti na neki vama svojstven način obradovati vašeg tatu ili mu bar pokažite velikim zagrljajem koliko ga volite.

Najlepše želje u kuvertu spremljene

Vrijeme je blagdana. Sjetite se dragih osoba i napišite im vlastoručno najljepše želje te ih pošaljite kao nekada poštom. Neka to budu Vaša razmišljanja, stihovi, ono što vam je na duši i srcu, budite iskreni i ne bojte se pokazati emocije. Tek kada ste prošetali, izabrali razglednicu za svakog ponosob, ispunili je i adresirali, poslali ju poštom, pokazat ćete da Vam je stalo do dragih i bliskih prijatelja. Dozvolite sebi da Vam to prijeđe u adventski ritual. Dovoljno je samo malo truda, skromna žrtva, da ugodite i sebi i voljenima, a da to ne bude preko telefona ili kojim slučajem Facebook-a. Prvi razred OŠ *Bratstvo-jedinstvo* iz Lemeša je s učiteljicom **Verom Blečić** baš iz tog razloga napravio poštara u čiju torbu su svi ubacili po jedno pismo koje će točno na vrijeme stići i obradovati primatelja.

Ž. Z.

BOŽIĆNI KONCERT U MONOŠTORU

Dječja radost

U Monoštoru je u nedjelju, 14. prosinca, održan božićni koncert *Radujte se narodi* u kojem je sudjelovalo sedamdesetak djece i mladih koji su posjetitelje u prepunoj dvorani Doma kulture proveli kroz pravu božićnu bajku. Na sceni na kojoj je vjerno dočarana šuma pod snijegom, s borom, injem i pahuljicama koje padaju čule su se božićne pjesme i recitacije iz ovih krajeva, vidjeli božićni igrokazi, ali i običaj iz okolice Dubrovnika – kolende.

Na božićnom koncertu sudjelovala su djeca Predškolske ustanove *Vera Gucunja* iz Monoštora, daci od prvog do četvrtog razreda koji pohađaju nastavu izbornog predmeta Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u OŠ 22. oktobar u Monoštoru, djeca i mladež KUD-a *Hrvata Bodrog*, djeca župe svetog Petra i Pavla iz Monoštora, učenici OŠ *Moša Pijade* iz Brega i recitatori UG *Urbani Šokci* iz Sombora. Božićni koncert pripremio je KUD *Hrvata Bodrog*, a scenografiju i režiju uradila je **Anita Đipanov**.

Na kraju programa djecu je obradovao i Djed Božićnjak, a za sve sudionike organiziran je tulum.

Z. V.

SURADNJA ZAGREBAČKE ŽUPANIJE I TAVANKUTA

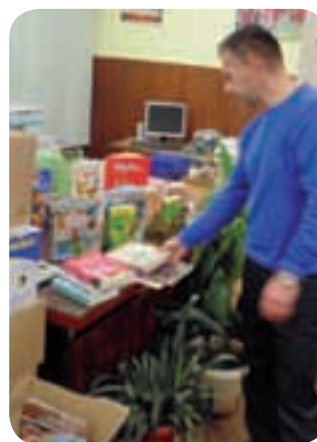
Knjiga pod bor

Suradnja Zagrebačke županije i osnovne škole iz Tavankuta nastavljena je novim projektom nazvanim *Knjiga pod bor*. Radi se o akciji djece iz 28 škola Zagrebačke županije koja su sakupljala knjige i slikovnice, a koje su potom poklonili svojim vršnjacima u OŠ *Matija Gubec* u Tavankutu. Delegacija Zagrebačke županije 16. prosinca je posjetila školu u Tavankutu, a činili su je **Vjeran Štublin** pročelnik upravnog odjela za prosvjetu, kulturu, šport i tehničku kulturu Zagrebačke županije, **Darinka Balen** viša referentica za osnovno školstvo županije, **Davor Škiljan** ravnatelj srednje strukovne škole u Samoboru, **Sunčana Pasecky** viša referentica za plansko analitičke poslove u županiji te **Ivančica Prugovečki** savjetnica za kulturu, sport i tehničku kulturu. Zagrebačka županija ima dobru suradnju sa školom u Tavankutu te ovo nije prvi projekt koji je zajednički realiziran. »Ovom prilikom Zagrebačka županija je organizirala akciju, koju smo nazvali *Knjiga pod bor*. Ideja je bila da djeca s područja ove županije doniraju knjigu koju više ne koriste, za svoje vršnjake iz Vojvodine, konkretno za OŠ *Matija Gubec* iz Tavankuta. Prikupili smo oko 4000 knjiga i tu donaciju smo danas donijeli i darovali. Već nekoliko godina surađujemo s ovom školom kao i s Hrvatskim kulturno prosvjetnim društvom *Matija Gubec* u Tavankutu. Djeca učeničkih zadruga naše županije su bili u posjetu Tavankutu gdje su razmijenili iskustva sa svojim vršnjacima. Ova donacija nema neku veliku financijsku vrijednost, ali to je dar od srca djece zagrebačke županije njihovim vršnjacima i znak da imaju prijatelje u svojoj matičnoj domovini«, izjavio je Vjeran Štublin.

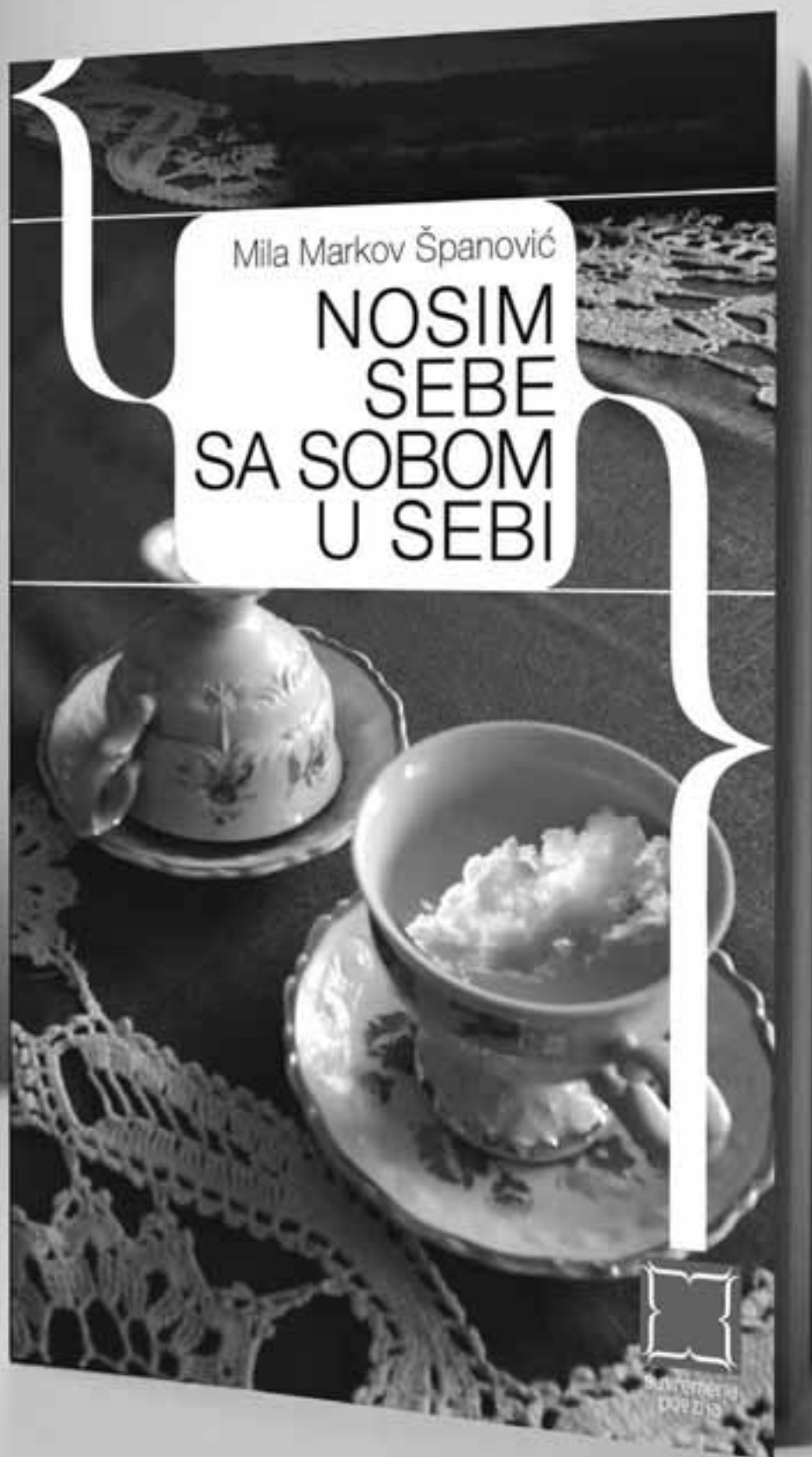
Ravnateljica škole **Stanislava Stantić Prčić** je, ne krijući svoje zadovoljstvo zbog činjenice da će knjige upotpuniti knjižnicu škole, pojasnila projekt: »Cilj ovog prijekta je nastavak suradnje između škola Zagrebačke županije i Tavankuta, a suradnja je počela kroz suradnju učeničkih zadruga. Trinaest učeničkih zadruga Zagrebačke županije gostovalo je u Tavankutu u studenom ove godine, kada su prisustvovali aktivnostima naše škole. Održali smo tada niz radionica i druge aktivnosti, kako bi podigli razinu obrazovanja u nastavi na hrvatskome jeziku u našoj školi, a isto tako kako bi djeci iz Zagrebačke županije omogućili spoznaje o aktivnostima djece koja žive u Tavankutu. Škola će obogatiti svoj knjižnični fond, jer pored lektire koju imao, relativno u dovoljnom broju, djeci nedostaju knjige za razonodu. Dakle, ovo je dobar vid suradnje i zbližavanja djece kroz knjigu. Fundus knjižnice tavankutske škole čini oko dvije tisuće naslova, ali ovo je nešto što će značajno poboljšati bogatstvo naše knjižnice.«

Kao sljedeći oblik suradnje jeste već najavljen posjet tavankutskih učenika školama Zagrebačke županije, gdje će Tavankučani imati prigodu upoznati se s radom zadruga, nastaviti druženja i učvrstiti prijateljstva koja su ove jeseni započeta u Tavankutu.

I. D.

***Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«.***

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 300 dinara.

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

ЈКП "Суботичке пијаци"
Szabadkai Piacok KKV
ЈКП "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1.000 dinara

☐ 1 godina = 2.000 dinara

INOZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 40 EURA

☐ 1 godina = 80 EURA

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL SUBOTICA
IBAN: RS35355000000200292421
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU »Hrvatska riječ«,

Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa
355-1023208-69

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

Knjiška produkcija vojvođanskih Hrvata 2013. – 2014.

I. KNJIŽEVNOST

a) poezija

Cidi se život : Lira naiva 2014., KDKPiD Ivan Antunović i Hrvatska čitaonica, Subotica 2014., str. 135

Prepekovo proljeće, ur. Marija Lovrić, HKUD Stanislav Prepek, Novi Sad 2013., 128 str.

Željka Zelić, (Intimna) Kronika srca, NIU Hrvatska riječ, Subotica 2013, str. 67.

Vojislav Sekelj, Životopis jedne sjene, NIU Hrvatska riječ, Subotica 2013, str. 95.

Ante Vukov, Boca bez poru-

ke, NIU Hrvatska riječ, Subotica 2013, str. 166.

Zvonko Sarić, Povjeruj u vlastitu smrt, Cenzura, Novi Sad 2013., str. 115.

Marko Kljajić, Rumeni suto-ni, NIU Hrvatska riječ, Subotica, 2014., str. 120

Mirko Kopunović, Pruži ruku, mila : pjesme, Samizdat : Hrvatsko akademsko društvo, Subotica 2014, 67 str.

Ljerka Radović, Osmijeh u mokrom kaputu : pjesme, Graph style, Novi Sad, 2014., 118 str., tiraža 300

Katarina Firanj, Žagor iz opa-klje, Alfagraf, Petrovaradin 2014.,

121 str. : ilustr., tiraža 300

Antun Kovač Pašin, Pisma, ljubav, vino i/kavica, Matica hrvatska, Subotica, 2014., 164 str. : ilustr., Tiraža 400

Mila Markov-Španović, Imam ja vrijeme za nas, M. Markov-Španović, Srijemska Mitrovica 2014, 100 str., tiraža 300

Tomislav Žigmanov, Minijature vlastitosti : (krajolici života i životopisi zavičaja), Matica hrvatska, Zagreb 2014., 109 str.

b) proza

Romani

Tomislav Ketig, Damin gam-

bit, Matica hrvatska, Subotica 2014., 430 str., Tiraža 400.

Dražen Prčić, Plemstvo Wilson, Minerva, Subotica 2014. 229 str., Tiraža 100.

Dražen Prčić, Tajna provincije, Grafika, Osijek 2013., str. 167. (drugo izdanje)

Balint Vujkov, Bečarski poso, ZKVH i Hrvatska čitaonica, Subotica 2014., str. 142

Proza

Mirko Kopunović, Mrvljenje mrve neba : pripovijetke, NIU Hrvatska riječ, Subotica 2013., 119 str. Tiraža 500.

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svjetionik* nedjeljom od 16.30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 19 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom *Glas domovine*, emitira se na HRT1 ponedjeljom od 13.20 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18.00 - 19.00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog *Bolja Srbija* • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik *Govorimo hrvatski*

19.00 - 19.30

• Poetski predah • *Popularne melodije* - zabavna glazba (ponedjeljom) • *Na valovima hrvatske glazbene tradicije* - narodna glazba (utorkom) • *Veliki majstori glazbe* - ozbiljna glazba (srijedom) • *Rock vremeplov* (četvrtkom) • *Minute za jazz* (petkom)

19.30 - 20.00

• *Europski magazin* - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljom) • *Kulturna povijest* (utorkom) • *Znanjem do zdravlja* (srijedom) • *Razmišljanje dopušteno* (četvrtkom) • *Tjedni vodič* (petkom)

20.00 - 20.30

• *U pauzi o poslu* (ponedjeljom) • *Aktualije* (utorkom) • *Otvoreni studio* (srijedom) • *Kultur café* - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • *Vodič za moderna vremena* - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20.30 - 21.00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

18.00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba

18.15 Vojvođanski tjedan
18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
19.00 Vjerska emisija, duhovna glazba
20.00 Divni novi svijet
20.55 Odjava programa

Nedjelja

18.00 Najava programa, Vijesti dana
18.10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
19.30 Putnici kroz vrijeme - emisija za djecu Hrvatskoga radija
20.00 Hrvatima izvan domovine - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
20.55 Odjava programa

104, 4 Mhz

Nabožna književnost

Stjepan Beretić, *Božji prijatelji s nama na putu*, 2. dopunjeno izd., Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost **Ivan Antunović**, Subotica, 2014., 709 str. : ilustr., Tiraža 1000.

c) književnost za djecu

Kolarić Dumić, Ljubica, *Ja se mraka ne bojim : [dječja uspavanka]*, 3. izd., Društvo hrvatskih književnika, Rijeka 2013., 27 str.

II. ZNANOST I PUBLICISTIKA

a) povijest i leksikografija

Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca, sv. 12, K-Knj, gl. urednik **Slaven Bačić**, Hrvatsko akademsko društvo, 2013., 198 str.

Lajčo Perušić, *Tragovima predaka : povijest loze Perušić*, Vlastita naklada, Zagreb 2014., 171 str.

Lazo Vojnić Hajduk, *Kamen sjećanja*, Samizdat, Subotica 2013., Tiraža 200.

b) znanost - kulturologija

Muka kao nepresušno nadahnuće kulture, Pasijska baština Hrvata u Podunavlju, Udruga Pasijska baština i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata kulturu vojvođanskih Hrvata, Zagreb – Subotica 2013., 500. str.

c) etnografija

Lazo Vojnić Hajduk, *Dužijanica je zahvala Bogu i pohvala čovjeku*, Udruga bunjevačkih Hrvata *Dužijanica*, Subotica 2014., 63 str. : ilustr., Tiraža 500.

d) monografije

Kata Pelajić, Zvonimir Pelajić, *Hrvatsko kulturno-umjetničko prosvjetno društvo »Matoš« Plavna : (2008-2013) : monografija u povodu pete obljetnice postojanja i rada udruge, HKUPD Matoš*, Plavna 2014., 84 str., XII str. s tablama : ilustr., Tiraža 300.

PUBLIKACIJE NA SRPSKOM JEZIKU

Tomlekin, Branimir [**Miroslav Cakić**], *Za sve je kriv moj deda : priče iz donjeg Srema*, Bistrica, Novi Sad :, 2013., 176 str.

Tomlekin, Branimir [**Miroslav Cakić**], *Slatko kod Dunje : priče jednog gimnazijalca genijalca*, Bistrica, Petrovaradin 2013., 194 str.

Tomlekin, Branimir [**Miroslav Cakić**], *Gaudeamus idi u tur : priče jednog Sremca akademca*, Bistrica, Novi Sad 2013., 72 str.

Jasna Melvinger, *S tekuće trake 20. veka*, Orpheus, Novi Sad 2013., 256 str.

Siniša Božulić, *Buđenje čoveka*, S. Božulić, Novi Sad 2013., 90 str.

Tomlekin, Branimir [**Miroslav Cakić**], *Salauka*, Bistrica, Novi Sad 2013., 191 str.

NOSAČ ZVUKA

FALJEN Isus, dvivice: Kraljice Bodroga : tradicijsko marijansko pučko pjevanje Hrvatica iz Monoštora. - Subotica : Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata ; Monoštor : Kulturno-umjetničko društvo *Hrvata Bodrog*, 2014 (Novi Sad : AMB Ekonomik). - [20]str. : ilustr. ; 12 cm
Tiraža 1.000.

III. PERIODIKA

1. *Subotička Danica (nova): Kalendar za 2014., godišnjak*, Župni ured sv. Terezije, Subotica 2013., str. 269;

2. *Klasje naših ravni*, dvomjesečnik, Matica hrvatska Subotica i NIU *Hrvatska riječ*, Subotica, redovito izlazio, obujam oko 120 stranica;

3. *Hrvatska riječ*, tjednik, NIU *Hrvatska riječ*, Subotica, redovito izlazio, str. 56;

4. *Zvonik*, mjesečnik, Rimokatolički ured sv. Roka, Subotica, redovito izlazio, str. 52;

5. *Otac Gerard*, povremenik, Hrvatska karmelska provincija Svetog oca Josipa, Sombor, Glasilo Vicepostulature za upoznavanje Sluge Božjega o. Gerarda Tome Stantića, karmelićanina, str. 48;

6. *Glas ravnice*, mjesečnik, List Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, Subotica, neredovito izlazio, str. 16;

7. *Glasnik pučke kasine*, mjesečnik, glasilo Pučke kasine 1878., Subotica, neredovito izlazio, str. 32;

8. *Miroljub*, tromjesečnik, glasilo Hrvatskog kulturno umjetničkog društva *Vladimir Nazor* iz Sombora, Sombor, redovito izlazio, str. 28;

9. *Zov Srijema*, tromjesečnik, Glasilo Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, Zagreb, , neredovito izlazio, str. 80;

10. *Hrcko*, mjesečnik, dječji podlistak *Hrvatske riječi*, NIU *Hrvatska riječ*, Subotica, redovito izlazio, str. 24;

11. *Kužiš*, mjesečnik, list za mladež, NIU *Hrvatska riječ*, Subotica, redovito izlazio, str. 24;

12. *Gupčeva lipa*, godišnjak, Kronika HKPD *Matija Gubec Tavankut*, Tavankut 2013., str. 20;

13. *Dunav*, godišnjak, Interno glasilo Zavičajnog kluba Beščana, Zagreb, str. 40;

14. *Hosana*, tromjesečnik, List Humanitarno-terapijske zajednice za pomoć ovisnicima *Hosana*, Žednik, str. 15;

15. *Hrvatski majur*, povremenik, podlistak *Glasa ravnice*, Glasilo Mladeži Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, Subotica, str. 8;

16. *Godišnjak za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata br. 5*, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica 2013., str. 370+XVI.

MIRJANA KOPILOVIĆ, ČISTAČICA U ŠKOLI MATIJA GUBEC

Tavankućanka iz Bosne

Ovo jedne retke dijelimo s **Mirjanom Kopilović**. Mirjana je uposlena u Osnovnoj školi *Matija Gubec* u Tavankutu od 2011. godine kao čistačica, a puno prije uposlenja i života u Tavankutu, bila je dugo uposlena kao glavna kuharica u jednom restoranu u Baškim Vodama u Hrvatskoj.

U TAVANKUTU...

»U Tavankut sam došla prvi put 1983. godine u posjet rođacima. Podrijetlom sam iz Usore, BiH. S obzirom na to da sam dobila posao u 29. Novembru u Subotici, ovdje sam i ostala i osnovala obitelj. U Tavankut sam s obitelji doselila 1997. godine. Kako je moja kći postala članica Hrvatskog kulturno prosvjetnog društva *Matija Gubec*, kao majka također sam bila uključena u rad KUD-a. Divljenje prema njihovom radu s djecom me je privuklo i tako sam postala sve više vezana za njih. Kako se priča oko Galerije slika od slame razvijala, svi smo dali svoj svesrdni doprinos i tako sam ja ostala u njihovoj, a sad i mojoj priči. Galerija mi je postala druga kuća, sve što radim, radim kao za svoju obitelj.«

Kako nam priča, trude se ugoditi svakome, jer imaju uvijek neke posjete. Voditelji ih cijene i poštuju te samim tim i oni sa svoje strane daju maksimum, da se niti jedan gost ne bi požalio i slučajno otišao bez riječi pohvale.

OBITELJ

»Trudimo se ugoditi svakome. Iako ponekad imamo goste po cijele dane, što zahtijeva dodatni napor i rad, pripravljanje hrane i potpuno angažiranje, stignemo se i nasmijati i družiti, šaliti... Često nam gosti govore da se nisu dugo tako opustili i

Mirjana Kopilović, Ladislav Suknović i Kata Sarić

nasmijali kao s nama. Nikada nam nije teško, jer radimo od srca. Kad radiš ono što voliš, radiš od srca. Kada radiš ono što voliš, to s osmijehom radiš.«

S obzirom na to da članovi KUD *Matija Gubec* često putuju zanimalo nas je ide li i Mirjana nekada s njima. »Često putujemo s KUD-om. Naš voditelj rado povede i nas, kaže da se trebamo odmoriti i uživati. Nema ništa ljepše nego gledati našu djecu kako pokazuju svoj talenat i kako bunjevački narodni plesovi, kao i nošnje očaravaju publiku.

Ove godine smo bili u posjetu Garevcu, mjestu nedaleko od mog rodnog mjesta. I ja sam se obukla u narodnu bunjevačku nošnju. Igrom slučaja sam srela neke poznanike iz rodnog mjesta i bilo je interesantno, jer me nisu zbog nošnje prepoznali.«

Mirjana ima sina **Danijela** i kćer **Josipu Kojić**. Sin je završio srednju školu, no trenutačno je

DIJELIMO S VAMA RECEPT!

Bosanska pita s kiselim kupusom

Sastojci:

1kg mekog brašna
1 žličica soli
2 žlice ulja
½ l vode
1kg ribanog kiselog kupusa

Priprema

Umiješati sastojke i dodavati postepeno vodu, sve dok se tijesto lijepo ne izradi, da ne bude jako tvrdo i ne previše meko.

Tijesto podijeliti na dva dijela, malo ga doraditi

Mirjanina kćerka Josipa i unuka Iva

bez posla, a kći je učiteljica u Tavankutu. Nedavno je postala baka, ima unučicu **Ivu**, i naravno da joj posvećuje svaki slobodan trenutak.

Kako voli kuhati za obitelj, tako voli i za Galeriju, jer naprosto uživa u tome i voli vidjeti nasmi-

jana lica, nakon dobrog obroka. Naravno od ovakve dobre kuharice smo dobili i dobar recept. Kako je Mirjana iz BiH, nezaobilazna je bosanska pita s kiselim kupusom, a i kako dodaje, vrijeme je baš za takvo što.

Branka Dulić

na brašnu i odgore blago namazati uljem te ostaviti da odstoji 15 minuta. Na stol postavite veliki stolnjak da se tijesto ne bi zaljepilo po njemu. Nakon petnaest minuta jedan dio tijesta blago razvući oklagijom na debljinu od 0,5 cm. Nakon toga tijesto ostaviti da odstoji 10 minuta i poslije ga razvlačiti rukama tako da bude prozirno preko cijelog stola. Vjerojatno će Vaš list ličiti na stolnjak, ali ne brinite, tako treba. Na razvučen list posuti ulje i kupus koji je prethodno propržen s malo ulja.

Savijati krajeve lista tako da se dijelovi koji vise sa strane prebace prema sredini. Krajeve koji su prebačeni također posuti kupusom i urolati prema sredini s obje strane, tako da se dobiju dvije rolne. Umotati rolnu u puž i postaviti u prethodno podmazan pleh. Peći na 200 stupnjeva pola sata, dok ne porumeni.

S drugim dijelom tijesta ponovite postupak, ali možete umjesto kupusa stavljati sir, rendani krompir, špinat, meso, tikvice ili već nešto po vašem ukusu.

ŽENSKI RAZGOVORI U MONOŠTORU

Dramska skupina ne miruje

Ljubav prema kazalištu i čarobni svijet glume već godinama inspiriraju **Tatjanu Kovač** iz Monoštora, da kada god je u prilici, sa svojim kolegama i koleginicama prosvetarima, kao i učenicima, priredi neki interesantan komad.

Nakon *Snežane i sedam patuljaka*, *Božićne Crvenkape*, *Putovanja kroz maštanje* itd. – predstava za djecu, Tatjana, koja je inače školska knjižničarka u OŠ 22. oktobar Monoštor, režirala je i svoju prvu predstavu za odrasle. Do te prilike, glumci u predstavama su bila djeca ili nastavnici, a ovoga puta, u predstavi sudjeluju i glumci koji nisu njezine kolege ili kolegice.

Do suradnje je došlo pri pripremi ovogodišnjeg Sajma torti, kolača i poljoprivrednih proizvoda, kada se rodila ideja da žene koje sudjeluju u organizaciji ove manifestacije, prirede za posjetitelje neki interesantan igrokaz, s tematikom bliskom ženama. Tatjana je rado prihvatila poziv i ubrzo pronašla i adekvatan komad – predstavu *Ženski razgovori* **Duška Radovića**, u dramatisaciji **Save Škobića**. Kombinacijom duhovitih monologa s dramatisacijom i glazbenih numera, redateljica je uspjela dočarati različite stavove žena, naravno na temu muškaraca. Radnja se odvija u suvremenom dobu, u frizerskom salonu, a likove frizerke, pomoćnice, gospa Mare, Saške i mušterija tumače: **Elena Brdar**, **Zdenka Mitić**, **Kristina Šuvak Satmari**, **Ksenija Kuveljić**, **Anica Periškić** i **Damir Šimunov**.

Na premijeri se sala orila od aplauza, a predstava je bila tema za razgovor idućih nekoliko dana u cijelom mjestu. Nakon nastupa u Monošturu, predstava je gostovala i u Bezdanskom pozorištu, te u Stanišiću, a nova izvođenja planiraju se od proljeća. No, ekipa ne miruje, sljedeći komad je spreman za izvođenje, s još nekoliko kolegica i djece, Tatjana je pripremila i suvremenu bajku *Sedam Snežana i patuljaka*, **Tode Nikoletića**, koja je premijerno biti izvedena tijekom manifestacije *Božićne čarolije*, 20. prosinca.

Z. M.

NOVOGODIŠNJA AKCIJA

-50%

Na SVE dioptrijske okvire i sunčane naočale!

TÓTH OPTIKA

SUBOTICA

024 551-045

[01.12.2014. - 28.02.2015.]

POGLED S TRIBINA

Jesen

Pobjedom *Rijeke* na gostovanju u Zagrebu, u posljednjem susretu 19. kola, pala je zavjesa na jesenski dio prvenstva 1. Hrvatske nogometne lige. Lopta je stala u zimski san, a ponovno će krenuti s centra koncem veljače.

Dinamo je, posve očekivano, uvjerljivi lider tablice. Sedam bodova prednosti ispred *Rijeke*, jedinog konkurenta u borbi za osvajanje desetog uzastopnog naslova prvaka. 15 pobjeda i 4 neodlučena susreta, bez izgubljenog susreta svrstava aktualnog hrvatskog prvaka u red malobrojnih neporaženih europskih momčadi. Nažalost, to je samo na domaćem bunjištu. Europa, ona ozbiljnija u kojoj se igra i na proljeće, je još uvijek daleko. Riječani nastavljaju svoju renesansu, nakon odličnih igara u Ligi Europe i nedostatka sreće za nastavak daljeg natjecanja, na proljeće će se fokusirati na domaće prvenstvo i pokušati dostići lidera s Maksimira. Čvrsto drže drugu poziciju i siguran su sudionik i sljedećih europskih kvalifikacija. Treće mjesto je

za *Hajduk*, u ovoj konstelaciji nogometnih snaga s kojima raspolaže u izuzetno teškoj klupskoj financijskoj situaciji, očekivani i posve zadovoljavajući uspjeh.

Ovaj trio bi se realno i na koncu proljetnog dijela prvenstva 1. HNL trebao naći na istim pozicijama i to bi trebale biti momčadi s kojima će hrvatski klupski nogomet biti predstavljen na euro sceni.

Četvrtog euro kandidata treba tražiti između *Lokomotive* i *Splita*, a možda i *Zagreba*, još jedne preporođene momčadi aktualne Lige 10.

Što se tiče Donjeg doma, ispadanju iz elitnog nogometnog razreda najbliži je *Zadar*, koji će prezimiti s fenjerom od samo 13 osvojenih bodova. U nezavidnoj bodovnoj situaciji su još i *Osijek* i *Istra 1961*, sa smo dva odnosno tri boda više, pa će proljeće, čini se, ponovno donijeti mnogo zanimljiviju borbu za ostanak nego za prvaka.

Kao i svih proteklih deset godina...

D. P.

NOGOMET

Dinamo zimuje na prvom mjestu

Pobjedom protiv *Slavena* (3:2) *Dinamo* je potvrdio jesenski naslov prvaka Hrvatske i sa zalihom od sedam bodova zimuje na prvom mjestu. Gostujućim slavljem nad *Zagrebom* (2:1), *Rijeka* je zadržala barem korak u nastavku borbe za lidersku poziciju.

Ostali rezultati 19. kola: *Hajduka* – *Istra 1961* 5:3, *Osijek* – *Lokomotiva* 0:2, *Zadar* – *Split* 1:1

Tablica 1. HNL: *Dinamo* 49, *Rijeka* 42, *Hajduk* 32, *Lokomotiva* 28, *Zagreb* 24, *Split* 21, *Slaven* 20, *Istra 1961* 16, *Osijek* 15, *Zadar* 13

RUKOMET

Utješna pobjeda

Ženska rukometna reprezentacija Hrvatske oprostila se pobjedom protiv Nizozemske (31:27) od Europskog prvenstva. Porazima od Švedske i Njemačke, igralice izbornika *Canjuge* izgubile su svaku šansu za prolazak u nastavak natjecanje koje zajednički organiziraju Hrvatska i Mađarska.

KOŠARKA

Zadar bolji od Partizana

Minimalnom pobjedom (69:68) u svojim Jazinama košarkaši *Zadra* su izvojevali veliku i važnu pobjedu protiv favoriziranog *Partizana* u 12. kolu Regionalne ABA lige. I ostala dva hrvatska predstavnika *Cedevita* i *Cibona* su također uspješno okončale svoje prvenstvene ducele protiv *Budućnosti* (80:70), odnosno *MZT Skoplja* (70:61). *Cedevita* je treća, *Cibona* sedma, a *Zadar* zauzima desetu poziciju.

HOKEJ

Četvrti uzastopni poraz

Serijski neuspješnih rezultata hokejaša *Medveščaka* nastavljena je Snovim, četvrtim uzastopnim porazom. Bodove iz ledene dvorane Doma sportova ovog puta je odnijela ruska momčad *Salavat Julajev Ufa* (3:1). Medvjedi su posljednje plasirana momčad Zapadne konferencija KHL-a, a slijedi domaći susret protiv *Nižnjekamska*.

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs

Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Naprodaj: nova el. kosilica, el. štednjak s ravnom pločom, koturaljke, roze i bijele leandere, komplet crno muško odijelo s čaškirama i prslukom, kožne čizme, razna bunjevačka ruva, sefiri, marama, stol na razvlačenje sa stolicama, virangaši, parača s krimerim, ručni kemberidž valjak jednodijelni, ekskluzivna talijanska vjenčanica, tepih, tepih staze, ječmena i žitna slama. Tel.: 060-0532570 i 024/528-682.

Prodaju se: koturaljke, nova el. kosilica, cijele i polutke opeke velikog formata (13 din komad). Tel.: 024 528682.

Prodajem klasičan trosoban stan centar grada 116 m² pogodan za poslovni prostor potrebna adaptacija. Tel.: 024 526-243.

Izdajem stan od 40 m² u centru Zagreba – kod Britanca, potpuno opremljen na prvom katu. Cijena stanarine 300 Eur. Tel.: 063 517 007 ili 063 506 110.

Molim Zvonka Rodenovića, koji me putem jednog časopisa obavijestio da je u Švicarskoj da se javi ako ima prijatelje u Orahovici, Varaždinu, Kr. Toplice, da bi me prihvatili. I druga mjesta. Tel.: +381/628377263.

Prodajem vilerove goblene. Tel.: 063 8579679.

Dajem satove engleskog jezika za sve uzraste. Tel.: 528-944.

Prodajem kuću u Keru, 385a površine, 4 sobe, 2 kuhinje. 2 kupatila. Tel.: 528-994.

Poklanja se veći crni pas, kratkodlaki, a prodaju: »IMT« jednobrazi plug. tel.: 528 682 i kukuruz u klipu. tel.: 532 570.

Tražim mlađu ženu, oko 40 godina, radi tjednog ili po dogovoru spremanja. Tel.: 024 520 764, zvat i oko 14 sati.

Poklanjam bijele i šarene mace po izboru i prodajem trajnožareći štednjak, veći i manji. Tel.: 024 528 682.

Prodajem soju (može i sjeme). Tel.: 024 532 570.

IZDAJEM dvo i četverokrevetne APARTMANE i SOBE u Lumbardi na otoku Korčuli. Svaki apartman i soba ima svoju TERASU i poseban ULAZ. Mogućnost ljetovanja VEĆIH GRUPA. Gostima je na raspolaganju veliki ROŠTILJ. Svi gosti imaju osiguran PARKING za automobile i plovila. Udaljenost od mora 150 m. Sve detalje možete vidjeti na www.apartmanikorcula.com. email: marko.gusak@apartmanikorcula.com Kontakt osoba: Marko Gusak, prof. 091/6012021 098/ 9622059.

Prodajem garažu od 18 m² u ulici Bore Stankovića 5. Prva s lijeve strane. Tel.: 064 1759512.

Makarska – iznajmljujem sobe sa kupatilom, frižiderom, upotrebom kuhinje i parkingom za sezonu 2014. godine. Telefon za Srbiju: 060-6331910, telefon za Hrvatsku: 00385-21617909.

Subotica – centar prodaje se nov dvosoban stan 56 m² treći kat, lift, klima, dvije terase, cijena 42 000 eura. Tel.: 024 529 745 ili 063 518 218.

Prodaje se roljka za glačanje veša i drvena vaga s tegovima (mjeri do 500 kg). Tel.: 064 3910112

Izdaje se jednosoban namješten stan na Radijalcu. Tel.: 069 2887213.

Tročlana obitelj prima stare osobe na dvorbu za nekretninu ili penziju. Tel. 062 1941729.

Kupujem njivu – poljoprivredno zemljište u jednom komadu većem od 5 ha. Tel.: 064 1759512

Subotica, prodaje se solidna kuća sa zasebnom garažom i prostranim dvorištem. Infrastruktura. Legalizovano. Cena po dogovoru. Vlasnik. Tel.: 065-5053962.

Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suteronom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG, u središtu Sombora. Tel.: 025-5449220 ili 064-2808432.

ZAGREB, uži centar Černomerec, trosoban stan 60 m² zamjena za odgovarajuću nekretninu u Subotici, uz odgovarajuću doplatu – 62 000 eura. Tel.: 063/740-1895.

Sombor – prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suteronom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Prodaje se plac na obali jezera Palić, 2 motike. Informacije na telefon: 069 2887213.

Zagreb, u Srednjacima izdajem jednosobni stan, soba, kuhinja, kupatilo. gr. grijanje, telefon, renoviran, nov namještaj. Tel.: 024 547 204.

Prodaje se kuća u Petrovaradinu, Marina Držića 2a. Površina zemljišta je 100 m², stambena površina je 40 m². Tel.: 064 0125719.

Poklanjam crno-žute kratkodlake štence niskog rasta. Tel.: 024 528682 i 024 532570.

Podajemo obiteljsku katnu kuću 210 m² na placu od 670m² – garaža, kotlarnica, ljetna kuhinja i vinska komora sve opeka, plin, etažno grijanje, telefon, interfon, do autobusa 5 minuta. Subotica. Tel.: 024 546 061 ili 064 468788.

Prodajem Tv Samsung ekran ravan 82 cm, daljinski, namještaj visoki sjaj – regal 3,8, klupski stol, škrinja za jastuke i regal 2,v /2S. Tel.: 064 4681788.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi VAŽI DO 26. 12. 2014.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga **CroArt** prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel.: 024/556-898 ili 555-589.

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hredirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (hurednik@tippnet.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
Slavica Mamužić (novinarka)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Željka Vukov (društvo)
Zlata Vasiljević (dopisništvo Sombor)
Suzana Darabašić (dopisništvo Šid)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović (mkopunovic@hrvatskarijec.rs)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik) (tsujic@hrvatskarijec.rs)
Jelena Ademi (grafička urednica) (jademi@hrvatskarijec.rs)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević (nsudarevic@hrvatskarijec.rs)

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALA:

Mirjana Dropulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55; ++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matije srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

ČESTITAMO 60 GODINA BRAKA MARIJI I FRANJI KOPUNOVIĆ LEGETIN

Razumijevanje i opraštanje

Prije 59 godina, 10. studenoga 1955. godine vjenčali su se **Marija** (78) i **Franjo** (79) **Kopunović Legetin**. Sretno proživljenih 59 godina braka i ulazak u jubilarnu 60-tu godinu zajedničkog života proslavili su misom zahvalnicom 7. prosinca u svojoj župi Marije Majke Crkve u Aleksandrovu. Nakon mise, uslijedio je prigodan ručak u *Nirvani* za sve članove uže obitelji i Marijine sestre.

Kako nam slavljenici kažu, 50-tu obljetnicu braka su proslavili kao svadbu, s većim brojem uzvanika i tamburašima, a ovu su htjeli malo skromnije.

Marija i Franjo imaju dvoje djece, sina **Zlatka** i kćerku **Veru**, udanu **Bašić**. Od dvoje djece imaju četvero unučadi – **Marijan, Tamara, Danijela** i **Igor** i petero praunučadi – **Mija, Ines, Lana, Vuk** i **Igor**.

Budući da su Marija i Franjo u mirovini i nemaju puno obveza, najdraže im je vrijeme provoditi s praunučadima. Kao što su čuvali unučad, rado čuvaju i praunučad. I ne samo čuvaju, kako nam pradića Franjo priča, on skupa s njima ponekad i rješava domaću zadaću, a s obzirom na to da ga zdravlje dobro služi i da ima vozačku dozvolu, nije rijetko da ih pradića i taksira u školu i nazad! Kako kažu, kad su skupa nikad im nije dosadno!

Marija i Franjo su se bavili poljoprivredom, a imali su i stoke, a sada su posao prepustili sinu Zlatku. Također su uvijek bili vrlo aktivni u župi, gdje je Franjo bio član pastoralnog vijeća 40 godina, ali i u društvenom životu Hrvata – Franjo je član i jedan od osnivača Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini.

Naš bračni par se rado prisjeća i dana svoje mladosti: »Franjo je rodom iz Zobnatice, a odrastao je na Verušiću, a ja sam iz Žednika tako da smo se znali iz crkve u Žedniku. Viđali smo se i po igrankama, zabavljali dvije godine i vjenčali. Vjenčanje nam je bilo u crkvi sv. Marka u Žedniku, a vjenčao nas je vlč. **Franjo Vujković**«, prisjeća se Marija.

Za sve mlade, a i one malo starije bračne parove Marija i Franjo su uputili savjet da je u braku najbitnije razumijevanje i opraštanje.

J. D. B.

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Evo svetaca

Piše: Branko Ivković

Faljni čeljadi moja, al sam se ovi dana lipo provo ne mož ni napripovidat... Ta nemojte me ni pitat, kugod kadgod u ona lipo vrmena, došle nama Materice, napripravljalo se ića i pića za čitavu regimentu po onim starim adetu »moždar neće proč, al

nek se nađe« i dabome da nije prošlo. Podolazila nam dica, lipo se iščestitali, obavili red i slavili baš ko kadgod. Malko sam se i nadeveto ne kažem da nisam... Šta ću kad volim zamedljanu rakiju, a za Materice mi nika najslađa. Ni ne srđim se na Jelin divan da je meni uvijek najslađa, ta sladak je meni i pivčiji paprikaš pa pečenice razne sorte, a bome ni kolač ne mrzim. Pogotovo s makom pogaču, nako iz peći i debelu ko noga, a ni lakumići nisu rđavi, još kad su jajetom podmazani... Jevo, baš se sad skupili kod mene i komšije kad su njim se gosti porazilazili pa divanimo kako je bilo.

Periša mi niki tužan, kod njeg dica nisu mogla doć zato što su na radu čak digod kod Ingleza pa njim zdravo daleko kažu, radidu od jutra do sutra. Oma sam i ja niki neveso, sirota čeljad, pripravljali i na kraju sami ostali. Doduše, čuli su se i vidili sotim internitom, al nije to ni u kraj tako lipo kugod kad se lipo skupidu tvoja čeljad pa se lipo popije, Bogu pomoli i pojide, šali i veseli. Kaže moj Joso da su to ove nove gazdetine i izmislile tu škatulju zato da kodbajage pomogne svitu da imade veze sa svojim u tuđini, al izim ti ja to! Niki se kontam da je Joso dopolak u pravu. Može se čovik vidit i prodivanit sa svojim čeljadetom, al bome ne mož s njim sist za astal blagovat, veselit i svecima se radovat. Nisam moglo da ne odgasim: »E moj rođo izi ti taj divan, kaka mi je to pomoć kad on meni nije puštijo moje dite da dođe kući i zagrli i izljubi mater za Materice. Da košta njezinu užnu i kolače, a s baćom trgne koju zamedljanu rakiju. To su oni izgustirali da nemoraju puštit rabadžiju kući ni na svetce izim njim i Jevropu i njev kapitalizam za svu muku, nek njim Bog plati. On ne plaća dvared, al kad plati onda za hasnu.« Taki sam bijo bisan čeljadi moja da sam moro izać u ambetuš, trgle su mi suze na oči, di ne bi siroma čovik divanijo je i radovo se da će vidit dicu, a ni na svetce nisu mogli doć. Kazo sam sam sebi da ću uzet sikiricu i sve te novotarije i uncutarije po salašu porazbijat uočin i skinit lipo venjer i lampas s tavana, kupit obodvoje karte i bule i mađarske i nema više kod Braniše u Ivković šoru ni turski ni španjski serija, kreće filk, durak, bula i druge kartanije. Ko misli da sam zaostanut nek dođe na salaš pod pendžer kad se svit skupi, nek metne ruku na srce, jal misto di mu kadgod bilo srce pa nek kaže šta je lipče – jal slušat smi i cirik pune kuće čeljadi, jal plač stare čeljadi što glede u kompjutor i ne možedu izljubit svoju unučad. Ako mi i onda kogod prodivani pod vitar kugod pulitičar, taku ću ga plenit da će tri dana tražit di mu odletijo šešir. »Ajmo mi zeljo moj pozatvarat košaru i svinjake i košinjac, ide več« On jedva dočekio i nuz nogu lipo i virno trčkara i maše repom, a ja ću se već lagano smirit. Ajd zbogom čeljadi moja.

BAĆ IVIN ŠTODIR

Svi samo mislu na se

Bač Iva već znade napamet. Ščim bliže Božić, njega čeka put. Tako i ve godine. Zvo ga pajtaš Mata da dojde malo ko njega u vu varoš dole, veli dugo mu ni bijo u gostima. Pa kako onda da ne otide, ka se baš volji š njim ispriповidat o svega i svačega. Vaj put mu je još jedno na pameti. Starija ko da se ne bi marila zaposlit u Matine varoši, veli lakše će je bit odnudit otit dalje u svit, neg odvud di je sad. A mož najt i lipšega posla. Vidiće on, dosta se ufa u Matu.

Piše: Ivan Andrašić

Vada mu i može pomoć oko toga, imade on u varoši dosta dobri. Nikoliko dana pri puta bač Iva i njegova sili, polako pijucku kafu i divanu se otoga, ka na vrata njegova mater. Oma se izderala na Taksu, siroma ni da zalaje, samo rep međ noge i biž natrag. Prid vratma i mačka šljoknila. Unišla je ko luja i sila zastal, ni Faljen Isus ni rekla. Iz očiju je samo siva. Njegova se oma digla, pa skuvala kafu i za svekrvu. »Evo, majko, malo slađa, baš naka kaku voljite. A potli ću i jednu bundivaricu turit u rernu«, umilno će. Mater samo dune kroz nos i metne još dvi kašičice šećera u šoljicu. »Mater, kanda ja to vidim da ste došli jako nabrundani. Nekate tako, već smo se dosta divanili otoga!« obrecne se na nju bač Iva. »Ta kaka ti crna bundivara spopala, ni malo mi ni do toga. Vi ko da niste kako triba! Moja zlatna cura sinoć bila ko mene, pa mi kaže da će vaj zagvanja za nju tražit posla u varoši. Ni vam Bog ni tribo dat dice, ka već sad samo gledate kako bi ji šljoknili od sebe!« veli i počme uglas jodat. Jedino suza nigdi. »Mater, nekate samo divanit koišta! Pa eto cura već i radi, al vada bi je bilo lipše u velike varoši, neg u male. A odnudit će lakše otit i u svit«, sad već diže glas i bač Iva. »Eto ga, u svit, pa u svit! Svršila je škulu, pa najbolje da dojde natrag, najde njoje posla i kakoga poštenoga momka, pa se lipo uda. Ko zna, možda ću se morat i njoje pridat. Vako bi dok si živ morala trpit tebe tako zagruvanoga!« još više se bisi mater. Bač Iva se samo digo i ošo na drnjak, jel mu je već počelo zavrtat u trbuvu, a ni se rad svađat, znade da mu potli neće bit dobro. »Ta majko, kakoga posla i može najt ako dojde natrag? Neće se vada latit motike, zoto ni ni morala gubit vrime u škole. A vidite koliko dice biži iz ve države? Ako je se ukaže prilika, nek samo ide, pa potli može i sestru povući za njom. Jeste da će nama bit teško, vada znadete koliko smo oduvik bili za našima curama. Al ope, biće nam lakše ka vidimo da lipo radu i da otoga rada živu normalno u kakegod normalne države. A ko zna, možda ćedu, za jedno dvajst godina štogoda naštodirat, pa i nas odvest ko nji«, proba je smirit snaja. »Pa da, znala sam! Ja krsti, ona prdi! Samo misliš na se! A ni malo se ne pitaš ku ću onda ja!«, veli mater i otide u još veće žurbe neg što je došla. Ni bundivaru ni dočekala.

MISLI POZNATIH

- **Andrić:** Život nam vraća samo ono što mi drugima dajemo.
- **Dali:** Rastanak predstavlja početak rađanja uspomena.
- **Gracian:** Pametnom više koriste neprijatelji nego ludome prijatelji.

KVIZ

Ivan Bjelovučić

Koje godine i gdje se rodio Ivan Bjelovučić prvi hrvatski zrakoplovac?
 Odakle potječe obitelj Bjelovučić?
 Kakva je bilo njegova akademska naobrazba?
 Kada započinje njegovo interes za avijaciju?
 Gdje je poletio s letačkom dozvolom?
 Što je njegov prvi značajan letački pothvat?
 S koliko godina je skočio padobranom s Eiffelovog tornja?
 Kada i gdje je umro Ivan Bjelovučić?

Umro je 14. siječnja 1949. godine u Parizu.
 U 57. godini/
 Let od Pariza do Bordeauxa.
 U Budimpešti na mitingu 1910. godine.
 1908. godine se upisao u zrakoplovnu školu braće Voisin.
 Diplomirao je filozofiju i književnost u Parizu.
 Iz Janjine na otoku Pelješcu.
 Rodio se 30. srpnja 1889. godine u Limi (Peru).

FOTO KUTAK

Svjetleći ukrasi za najmlađe!

VICEVI

Pita Josip svog prijatelja Ivicu:

- Kakva ti je punica?
- Kao Vegeta. U sve se miješa!

Pita muž ženu:

- Što bi ti voljela da sam ja?
- Kalendar!
- Je li, da me gledaš svaki dan?
- Nije, nego da te mijenjam svake godine!

NOGOMET

Memorijal Ivica Fabijan

SONTA – U organizaciji NK *Dinamo* u Sonti će se održati jednodnevni memorijalni malonogometni turnir Memorijal Ivica Fabijan. Sve utakmice odigrat će se u subotu, 20. prosinca 2014. godine, u hali OŠ *Ivan Goran Kovačić*. Početak turnira zakazan je za 18 sati, a prijave ekipa primaju se do pola sata prije početka prve utakmice. Ulaz je slobodan.

Održan Memorijal
Josip Bukovac – Drasa

SONTA – U subotu je u hali OŠ *Ivan Goran Kovačić* u Sonti održan Memorijal Josipa Bukovca – Drase. U sjećanje na svojeg prerano preminulog polaznika, nogometna škola NK *Dinamo* organizirala je susret sa polaznicima škole nogometa apatinske *Mladosti* u osam dobnih kategorija. U ovim susretima gosti su postigli više pobjeda, no, kako se igralo u znak sjećanja na Josipa, djeca su se radovala nogometu, a rezultat je svima bio u drugom planu.

RUKOMET

Tajfunke na rođendanskoj proslavi

APATIN – U četvrtak, 11. prosinca ŽRK *Sonta* je sudjelovao na turniru organiziranom u povodu 65. obljetnice postojanja današnjeg prvotligaša, ORK *Apatina*. U polufinalnoj utakmici protiv veteranki domaćina, poslije neizvjesnog prvog poluvremena, pomlađene i tjelesno nespremljene Tajfunke su pale u igri i poražene su rezultatom od 12:19. U utakmici za treće mjesto Sonćanke su sa 16:9 svladale ekipu ŽRK *Ravangrad* iz Sombora.

I. A.

IZBOR ZA SPORTAŠA GODINE

Martin Mačković
najbolji sportaš Subotice

SUBOTICA – U prosincu se tradicionalno biraju najbolji sportaši Subotice i najbolji sportski kolektivi, koji su tijekom tekuće godine ostvarili najzapaženije sportske rezultate. Akciju su svojevrjemenom pokrenule *Subotičke novine*, a naknadno su se uključili i Sportski savez Subotice i Grad Subotica.

Za najboljeg seniora proglašen je veslač **Martin Mačković**, treći na Prvenstvu Svijeta za mlađe seniore do 23 godine. Najbolji sportski kolektiv je klub dizača utega *Spartak*, osvojač desetog uzastopnog šampionskog naslova, kao i naslova prvaka u svim starosnim kategorijama. Najbolji junior je dizač utega **Tamaš Kajdoči**, osvajač srebrne i brončane medalje na Europskom prvenstvu, kao i srebrne medalje na Olimpijadi mladih. **Kristina Boja** je najbolja pionirka, državna prvakinja i osvajačica trećeg mjesta na Balkanskom prvenstvu u jedrenju, i standardna članica državne reprezentacije.

Hrvač **Davor Štefanek** i košarkaš **Nikola Kalinić** koji su ove godine u majici državne reprezentacije ostvarili odlične rezultate i osvojili svjetske medalje, nagrađeni su posebnim priznanjem.

Štefanek je postao svjetski prvak u hrvanju, dok je Kalinić bio član košarkaške reprezentacije koja je osvojila srebrnu medalju na Svjetskom prvenstvu.

Žiri je dodijelio i posebna priznanja koja su pripala Društvu za sport i rekreaciju invalida Grada Subotice za sudjelovanje u nizu sportskih manifestacija. Sportistima invalidima **Veselinu Uzeltu**, **Mladenu Pajoviću** i **Aleksandru Žepiniću**, veteranima atletike **Mari Raduloviću**, **Radovanu Raduloviću** i **Silvesteru Kasibi** za uspjehe na Balkanskom prvenstvu. Priznanje je pripalo i **Alenu Kujundžiću**, svjetskom prvaku u kuglanju.

Posebnim priznanjem nagrađeni su i sportski klubovi koji su ostvarili zapažene rezultate. Muški košarkaški klub *Spartak* za povratak u Prvu ligu i preporod muške košarke u gradu. Karate klub *Enpi* za niz medalja na velikim natjecanjima i za omasovljavanje karate sporta. Priznanje je pripalo i džudo klubu *Spartak*.

Jubilarne plakete dobili su **Ištvan Boja** za 20 godina rada kao volonter-trener u jedriličarskom klubu *Palić* i **Lajčo Zelić** koji je proveo 50 godina u dizanju utega, prvo kao aktivni sportaš, a sada u ulozi nacionalnog suca.

Svečano proglašenje pobjednika i uručenja nagrada obaviti će se 22. prosinca u 17 sati, u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici.

Temeljem članka 10. i članka 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Službeni glasnik RS broj 135/04, 36/09) Gradska uprava, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, Subotica - Trg slobode br. 1.

OBAVJEŠTAVA

Da je **PATENT CO d.o.o.**, Mišićevo, Vlade Četkovića 1A, podnio zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš za Projekt: Cisterna za mazut u okviru kotlarnice unutar kompleksa **PATENT CO**, Mišićevo, na katastarskoj parceli br. 10603/5, k.o. Bajmak.

Uvid u podatke, obavještenja i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se izvršiti u prostorijama Službe za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, II. kat, Stare gradske kuće, soba 226 u periodu od 19. 12. 2014. do 29.12. 2014. godine, u vremenu od 10 do 12h.

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u gore navedenom roku, ovom nadležnom tijelu mogu dostaviti svoje mišljenje o zahtjevu za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš predmetnog Projekta.

PAVLE MATARIĆ, PROČELNIK SPORTSKE SEKCIJE HKUD VLADIMIR NAZOR U SOMBORU

Privući mlade u *Nazor*

Jedna od devet sekcija u HKUD-u *Vladimir Nazor* je sportska sekcija koju više od četiri godine vodi njen pročelnik **Pavle Matarić** te je ovaj razgovor prigoda da čujemo što to rade sportaši u *Nazoru*.

ŠAH I STOLNI TENIS

Šah, stolni tenis i veslanje sportovi su koji se njeguju u *Nazoru*. I dok se za stolni tenis i šah može reći da u *Nazoru* postoje desetljećima, veslanjem se članovi *Nazora* bave odnedavna. »Kada sam preuzeo sportsku sekciju u *Nazoru* se igrao Memorijal *Franja Matarić*, ali s obzirom na to da smo imali prostora za dovoljno šah garnitura željeli smo omasoviti šahovsku sekciju, pa smo 2011. godine uveli i Božićni turnir, koji se igra od kraja studenog pa do druge polovice prosinca. Memorijal *Franja Matarić* postao je masovniji, a uspijevamo da u turnir uključimo i sve bolje igrače«, kaže pročelnik *Nazorove* sportske sekcije.

Aktivni su i stolnotenisači, a jedna od prvih zadaća novog pročelnika prije četiri godine bila je da se kod uprave društva izbori za tri nova stolnoteniska stola. Te 2010. godine *Nazor* je imao dvije ekipe u Općinskoj stolnoteniskoj ligi, a na tadašnjem novogodišnjem turniru natjecalo se 10 žena i 19 muškaraca. »Taj novogodišnji turnir sada je Božićni turnir, koji se održava svake godine uoči Božića. Održali smo i Memorijal *Stipan Bakić*, u čast **Stipana Bakića** koji je 1938. godine utemeljio stolnotenisku sekciju u *Nazoru*. Od ove jeseni imamo i školu stolnog tenisa za djecu od 10 do 17 godina. Školu vodi trener **Nebojša Gabrić** iz Subotice. Zahvaljujući suradnji s TK ŽAK dobili smo još dva stola

tako da sada stolnotenisači na raspolaganju imaju pet stolova«, kaže Matarić.

VESLANJE

S posebnim žarom naš sugovornik govori o veslačima i Maratonu lađa na Neretvi. A priča je počela kada je Pavle, tražeći način da za *Nazor* veže mlade koji su »prerasli« folklor, potaknut TV prijenosom Maratona lađa na Neretvi, predložio upravi *Nazora* da se u ovaj maraton i oni uključe. »Tu moju ideju primili su s nevjericom, ali uz malo ubjeđivanje prihvatili su je i podržali me u nakani da formiramo ekipu veslača i da stupimo u kontakt s organizatorima maratona. No, pravila maratona bila su takva da su sudjelovati mogle samo ekipe iz doline Neretve i njihovi potomci. E, kako smo mi, bunjevački Hrvati iz doline Bune, a Buna je pritoka Neretve, pa nije čak bilo ni te statutarne prepreke da nas prime kao sudionike maratona«, prisjeća se prvog veslanja na Neretvi naš sugovornik. Kako su veći dio ekipe činili

momci iz okolnih salašarskih naselja, ekipa je dobila naziv *Salašari somborski*. Te, 2011. godine kada su se prvi puta pojavili na Neretvi bili su VIP gosti, ugošćeni od domaćina, prva ekipa iz Srbije, uz to još salašari kojima veslanje baš i nije jača strana. Bilo je te prve godine i pehova na startu – lađa se brzo napunila vodom, ali nisu oduštili, izveslali su taj prvi Maraton od Metkovića do Ploča od 22,5 kilometara. »Naredne godine već smo bili u natjecateljskoj konkurenciji za štit kneza Domagoja. Prošle godine bili smo na postolju u Pločama gdje smo primili nagradu za *fer play* ekipu, a ove godine osvojili smo naš najbolji plasman i među 38 ekipa bili smo 25. Htio bih ovog puta poimence nabrojiti članove ekipe koji su izborili taj rezultat. To su **Bojan Jozić, Ivića Pekanović, kapetan Gašpar Matarić i Danijel Mandić**, koji su sudjelovali na sva četiri maratona, **Marko Matarić, Toma Vuković, Alfred Skenderović, Tomislav Vukov, Marko Lukić, Niko Beretić, Nemanja Delić** i naši domaćini **Martin**

Burić i Ivo Burić paričar«, kaže pročelnik sportske sekcije. Poslije Neretve slijedile su veslačke utrke na Dunavu i Savi pa se može reći da je uz stolni tenis i šah i veslanje postalo redovita aktivnost *Nazorovih* sportaša.

Na prvi maraton otišli su pod motom važno je sudjelovati i kako je tada rekao u šali pročelnik, da se nitko ne udavi i da se svi živi vrate. Na peti maraton, naredne godine spremaju se s ciljem da budu među prvih 15. »To je ostvariv rezultat, jer ćemo od svibnja imati svoju neretvansku lađu na kojoj ćemo se pripremati za maraton«, optimist je naš sugovornik.

LOPTANJE NA SALAŠU

Pavle Matarić u *Nazoru* je aktivan godinama, a za pročelnika sportske sekcije izbran je 2010. godine. Kazat će da je za sport vezan od svog najranije djetinjstva, kada se na salašima Nenadića s drugom djecom loptao, klizao i sanjkao. Zahvaljujući učitelju **Slobodanu Čičovačkom** naučio je još u drugom, trećem razredu igrati šah pa je nakon prelaska iz škole na salašu u školu **Nikola Vukićević** u gradu sudjelovao na školskom natjecanju u šahu. Igrao je nogomet i u *Realu*, ali nažalost ne u onom pravom već u *Realu Nenadić*, koji se dok je kratko postojao, natjecao u salašarskoj ligi. Kao srednjoškolac trenirao je odbojku, a tijekom boravka u Beogradu rekreativno i košarku. Danas svoje sportaške sklonosti usmjerava na oživljavanje i omasovljavanje sportske sekcije u *Nazoru*. Za narednu godinu plan mu je omasovljavanje Memorijala *Franja Matarić* uz sudjelovanje šahista iz Hrvatske i sudjelovanje veslača na Veselom spustu na Drini.

Zlata Vasiljević

ČESTIT BOŽIĆ
I SRETNNA NOVA GODINA!